

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

ALAPÍTVA:
1862-ben

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1994.
FEBRUÁR

CXXIX. évfolyam

A tartalomból

*Nagy dolog az, ha valaki egy szakmában
nagyyszerű, de még jobb, ha ott egy
sokoldalúan képzett és érdeklődő ember
tevékenykedik*
33. oldal

*...a termelészövetkezeti erdőgazdálkodásban
bekövetkezett változás nagy vesztese a
szakember*
37. oldal

*Megjelentek a különféle erdőmérnökök, azaz
mérnökök, vállalkozók, még hajógépgyáros is*
41. oldal

*Nem érdektelen, hogy milyen erdő- és
erdészképet alkot magának az egyetemre
felvételt nyert hallgatóság*
46. oldal

*Politikusok! Jöjjenek valamennyien ide,
Lábodra törvényt csinálni!*
55. oldal

*Soha rosszabb üzleti partnert
az Inter-Európa banknak*
57. oldal

Erdészeket az Országgyűlésbe!
59. oldal

Erdészeti Lapok
Az Országos Erdészeti Egyesület
folyóirata
CXXIX. évfolyam 2. szám
(1994. február)
HU ISSN 1215-0398

Szerkeszti: a szerkesztőbizottság. **Tagjai:** Agócs József, Apatóczy István, dr. Balázs István, dr. Bartha Dénes, Bolla Sándor, dr. Bondor Antal, Bús Mária, Gencsi Zoltán, dr. Göbölös Antal, Gyöngyössi Péter, dr. Kárpáti László, Kertész József, Kovács Gábor, ifj. Páll Miklós, Pápai Gábor (a bizottság elnöke), Rakk Tamás, Sántha Antal dr. Sonnevend Imre, dr. Szikra Dezső, dr. Szodfridt István, Varga Béla, Wisnovszky Károly.

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.

Telefon: 201-7737

Fax: 201-7737

Felelős kiadó: dr. Lelkes Lajos

Kiadóhivatal: 1165 Budapest,

Koronafűrt u. 44.

Telefon: 183-6575

Nyomdai munkák: Pilisi Állami Parkerdőgazdaság nyomdaüzeme, Budakeszi. Felelős vezető: Borsi Rudolfné

A kézirat lezárva: 1994. január 20.

Terjeszti: a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest, XIII., Lehel u. 10/a. — 1900 — közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással, a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámmal. Egyes szám ára: 30,- Ft. Előfizetés fél évre: 180,- Ft, egész évre: 360,- Ft. Megjelenik havonta. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, 1389 Budapest, Pf.: 149.

Az évi előfizetés ára: 10 USD.

СОДЕРЖАНИЕ

K. Tompa: Важные изменения в лесной политике на специализацию... 35

И. Куцера: Небольшие облесенные водосборники... 45

И. Шодор: Природа сама знает... 51

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

Beszélgetés Winkler Andrásal...	33
Dr. Tompa Károly: Az erdőgazdálkodás átalakulásának hatása az erdészeti felsőoktatásra	35
Dr. Csötönyi József: Vesztes: a szakember!	37
Ismét a T. Házban az erdő	39
Erdőnk és kora (Erdészeti Konferencia Barcon)	40

TÁJ ERDŐGAZDÁLKODÁS

Pettkő-Szandner Aladár: Duna-Dráva Nemzeti Park mindenáron?	42
Dr. Domokos János: Többszintes pincefal...	43

A HÓNAP KÉRDÉSE

Kató Pál: És régen?... 44	44
Jérôme René: Interforst '94	44

ERDŐRENDEZÉS

Kucsara Mihály: Az erdészeti kisvízgyűjtő	45
---	----

TERMÉSZETVÉDELEM

Bordács Sándor – Grósz Róbert: Erdész = favágó?	46
Szabó Lajos: Süni-tábor Ivánkában	49
Dr. Bartha Dénes: Alig ismert fafajaink I.	50

ERDÉSZETI KUTATÁS

Sóder Márton: A természet jobban tudja...	51
---	----

VADGAZDÁLKODÁS – VADÁSZAT

Dr. Bencze Lajos: Botos ünnepnapok	52
Reményfy László: Haragszomrád(?)	53
Reményfy László: A szarvasirtás ellen...	54
Pápai Gábor: Lábodon kell törvényt csinálni!	55

ERDŐKERÜLŐBEN

Pápai Gábor: Két év után	56
Sepsi Beáta: A zirci faüzem...	57
Braunitzer Richárdné: Tharandt	
erdőmérnökhallgatók...	58
Markovics Tibor: Néhány észrevétel...	62

EGYESÜLETI HÍREK	63
-------------------------	-----------

INHALT

Dr. Tompa, K.: Die Auswirkung der Umwandlung an der oberen Forstunterricht	35
Kucsara M.: Die forstliche Kleinwasserreservoirs	45
Sóder, M.: Die Natur kann es besser	51

CONTENTS

Tompa, K.: Effects of change in forestry politics on the professional education	35
Kucsara, M.: Little forested watersheds	45
Sóder, M.: Nature knows what to do	51

Beszélgetés Winkler Andrással, a soproni egyetem rektorával

Az elmúlt évtizedben többször kelt szárnya az egyetem jövőjét érintő szöveges beszéd. Kérem Rektor Urat, hogy mint legilletékesebb, tájékoztassa az olvasókat a magyar erdészeti felsőoktatás helyzetéről.

Azzal kezdeném, hogy megerősítem azt, hogy az új felsőoktatási törvény szentesítette azt az autonómiát, amit az utóbbi években a felsőoktatás kibarcolt magának. Ez jó. Hogy ezt hogyan tudjuk tartalommal kitölteni, az jórészt rajtunk múlik. Nem mondom újat azzal – úgy gondolom –, hogy egyetemünket többször csonkították, és meg akarták szüntetni. De ez soha nem sikerült. Akkor sem, amikor itt csak az Erdőmérnöki Főiskola maradt. Sőt. Ebből nőtt ki magát az Erdészeti és Faipari Egyetem, amely eddig szakegyetemként működött. Most létkérdés lett, hogy a térség egyetemévé váljon. Értelmezhetően a középpontban az erdő, az erdészet maradt, mert annak kell maradnia.

A megerősödéshez szövetségeket kellett találnunk, és kölcsönös előnyöket figyelembe véve, fejleszteni a kapcsolatokat. Szakmán belül elsősorban a kutatóintézetekkel a régenvolt felhős kapcsolatokat javítottuk. Ma már kihelyezett tanszékeink működnek kutatóintézetekben. Kölcsönös műszerhasználat segíti az oktatást és a költségvetésünket. Szövetségeseink a mosonmagyaróvári Pannon Tudományegyetem, a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Intézet, a soproni Övönképző, a budapesti Könnyűipari Műszaki Főiskola. Így együtt alkotjuk a nyugat-magyarországi egyetemi egyesülést. Megállapodtunk, hogy párhuzamosan nem fejlesztünk, közösen kutatunk, ahol lehet, fókuszunk az áthallgatást. És ez már működik.

És hogyan tovább?

Az erdőmérnöki kar elkezdett egy szakosodást. Ez azt jelenti, hogy az erdőmérnökök bizonyos idő után szakosodhatnak, más tárgyat vehetnek fel. Sikerült elindítanunk a környezetvédők (környészek) képzését. Ez az erdőmérnök-képzésen alapul. 2-3 évi közös képzés után specifikumuk szerint választhatnak a hallgatók. Nem lenne szerencsés pusztán környezetvédelmet oktatni, hiszen könnyen elbizonytalanodhatnának a hallgatók. Mi az erdészetet választottuk alapszakmának, és erre épül rá a környésképzés.

Levelező (egyelőre) úton folyik a vadgazdaképzés is. A faipari mérnöki szakon elindult a könnyűipari – úgy mint: a papíripari, a csomagolótechnikai, nyomdaipari és textíles mérnök-képzés. Ez fontos lépés volt, mert kapcsolódóan el-

indulhatnak a művészeti szakok is. Ezeket belsőépítészeket, bútortervezőket, fa-, könyv-, papírrestaurátorokat és termék-fejlesztő mérnököket fogunk képezni. Elképzeléseink között szerepel a művészetekkel kapcsolatos oktatás is, hiszen az alapvetően romantikus erdészhallgatók fogékonyak a humán tárgyakra. Engedélyezés előtt áll vezetés- és szervezőtudomány szakunk is.

Egyetemünk mindig arról volt híres, hogy Közép-Európában a legerősebb alapoktatás folyt itt. Ezt a hírnevet meg akarjuk tartani.

A mérnöktanárképzés eddig Gödöllőn volt. Sikerült megkapni a jogot, hogy erdészek, faiparosok, papíriparosok itt kapjanak tanári képzést. Hamarosan feláll a pedagógiai intézetünk is. Itt kell megemlítenem, hogy az evangélikus egyházzal karöltve tervezzük egy tanítóképző kar beindítását, ahol jelzés szinten lelkesítő továbbképzés is folyik majd. Az elmúlt évi 1045 hallgatóhoz képest az ezredfordulóra 2000 hallgató tanul a soproni egyetemen.

Hosszas vita után ugyanis kezdeményeztük a Soproni Egyetem elnevezést. Komoly vita volt ez ügyben, mert sokan féltették, hogy elvesz az egyetem erdész jellege, és a hagyományok is veszélybe kerülnek. De meggyőző volt az az érv, miszerint a hagyományok olyan erősek, hogy az új karok is át fogják venni.

Vajon lesz-e minőségi javulás a felvételizők színvonalában?

Máris van. 1993-ban már jóval száz pont felett lehetett csak bejutni az erdészkarra. A '92-es mélypont jórészt az erdész széthúzás következménye volt, mert úton-útfélen hangoztatuk, hogy az erdőmérnökök nem tudnak elhelyezkedni.

50-60 erdőmérnök évente valóban sok, de a specializálódott képzési lehetőség a posztgraduális oktatás eredményeként nem lehet problémája az elhelyezkedéssel annak, aki dolgozni akar.

Különböző felmérések indokolják, hogy szükség lenne szakmai előgyakorlat után felvenni a hallgatókat. Van ilyen törekvés?

Gondoltunk rá. Elképzeléseink szerint az előgyakorlat beleszámít a felvételi pontszámba. De a végzés utáni gyakorlat módozatán is gondolkozunk. Úgy gondolom, a kialakult helyzetben a karok autonómiájával semmi szín alatt nem hátrány, ha valaki nemcsak erdészeti, hanem egyéb

Az erdő váratlan fejlődése egy viharkárosított területen. Egy viharkárosított erdőrészt természetesen felújítását vizsgálva megállapították, hogy a területen talált 26 ezer db/ha csemete mind mennyiségben, mind fajfajösszetételében megfelelő állományt alkot. Ezért érdemes kis területeken a természetre hagyni. A kisebb költségek mellett azonban a természetes újulat lassúbb fejlődését is figyelembe kell venni, és ez esetben is meg kell oldani a vadkárelhárítást.

(Forst und Holz. 1993. 9. szám. Ref.: Bidló András)

területen is eligazodik, még ha az, mondjuk, a művészetek világa is.

Az egész felsőoktatás szerepének mindenhol annak kellene lennie, hogy intelligens embereket képezzen a társadalom számára. Nagy dolog az, ha valaki egy szakmában nagyszerű, de még jobb, ha ott egy sokoldalúan végzett és érdeklődő ember tevékenykedik.

A mai világban, ahol a demokrácia oly sok kompromisszumot igényel, a sokrétű szakembernek mindenképpen előnye van. Azért nagyok az univerzitások, mert lehetőséget adnak a tehetségek kibontakozására. Lesz énekarunk, legyen egyetemi színházunk, felújítjuk a hajdani híres egyetemi kosárlabda sportot. Legyen pezsgő élet az egyetemen, de ne csak szakmailag. Ki kell művelni az emberfőket.

De mindehhez megfelelő oktatói gárda is kell.

A legfontosabb kérdés az oktatói állomány folyamatos erősítése, hiszen a tanári kar határozza meg egy egyetem minőségét. A letelepedéshez azonban a lakásproblémák megoldása elengedhetetlen, hiszen a városhoz, az egyetemhez való teljes kötődés teremti meg egy professzor körül is azt a többletet, amire a hallgatók azt mondják, hogy tekintély.

A közeljövőben mintegy negyven professzori lakást építtünk, amihez sikerült előfinanszírozó céget találnunk.

Az utánpótlás minősége – a felsőoktatási törvény szerint – az új doktori szabállyal már komoly garancia. A filozófiai doktor képzésével szinte kiküszöbölődik a tanárse-

géd-beosztás, mert ezek a doktoranduszok, akik 3–4 évig vannak itt ösztöndíjjal az oktatásban, a kutatásban is részt vesznek. Ők segítik az egyetem munkáját, és ami fontos, hogy itt rotáció van. Ez a későbbi professzori válogatás szempontjából minőségi előnyt jelent. Egyes – a jelenlegi oktatókat érintő – elmarasztaló summás vélemények sem igazak, hiszen sokan lehetőséget sem kaptak a bizonyításra. Aki érez magában erőt, szorgalmat és tehetséget, az előbbre fog jutni. Az új törvény új lehetőségeket adott, ami megmozgatja a tehetségeket. En bízom az embereinkben, összességében optimista vagyok az oktatás minőségének javulását illetően.

Nemrég itt járt dr. Kulin Ferenc, mint a Parlament kulturális bizottságának elnöke. Mit várt, és mit kapott ettől a találkozástól?

A legfontosabb, hogy egy jelentős politikai személyiség megismerhette a tradíciókban is egyedülálló oktatási intézményt. Megismerhette azt a szinte családi légkört, ami egyetemünkre jellemző. Fontos volt, hogy lehetőséget kaptunk arra, hogy felhívjuk a figyelmet az egyetem, az erdészszakma problémáira. Az, hogy az eszmecsereből mit hasznosíthatunk, a jövő fogja igazolni, de egy biztos, ez nem csak Kulin úron múlik.

Köszönöm a beszélgetést.

Pápai Gábor

Hibbey Albert erdőmérnök a kaposvári Vándorgyűlésen Kálmán Károly emlékérmét kapott.

A díjjal járó jutalmat felajánlotta a külföldön élő magyar diákok támogatására. Levelére Sopronból az alábbi választ kapta:

Tisztelt Hibbey Úr!

Egyetemünk mindig is törekedett arra, hogy a határainkon túl élő magyarok szakmai képzését segítse, támogassa. Így 1989 óta körülbelül átlagosan 20 fő a nappali tagozaton tanuló száma, de rendszeresen fogadunk részképzéseket (3, 5 hónap), levelező és tudományos továbbképzésen részt vevő hallgatókat is (évente 5–10 fő). A növekvő igények és az erdélyi magyar szervezetek „otthoni tartó” törekvését támogatva idén távoktatás keretében 42 fő elsőéves erdőmérnök-hallgató kezdte meg tanulmányait Csíkszeredán.

Öröndetes módon tanulmányaik finanszírozása alapvetően megoldott:

- Az egyetemünkön tanuló, jó tanulmányi eredményt elérők havi 5–6 ezer forint támogatást kapnak a Kemény Zsigmond Alapítványtól.

- Részképzésre vagy egyéb rövidebb idejű képzésre érkezők Nemzetközi Ösztöndíjas Alapítványunktól szoktak támogatást kapni (használt havi összeggel).

- Kollektívai elhelyezésük, hazai (magyar állampolgárságú) hallgatóink áldozatállása révén, megoldott.

- A félévente legjobb eredményt elérő három hallgató (öt hónapon át, havonta egyenként 85 szójai frank) ösztöndíjban részesül a Komlóssy József Székely Ösztöndíj Alapítványtól. (Alapítójá Komlóssy József egyetemünkön végzett jelenleg Székelyben élő erdőmérnök.)

Hibbey úr ajánlatát természetesen örömmel fogadjuk, s azt javasoljuk, hogy az általa nagylelkűen felajánlott összeget Nemzetközi Ösztöndíjas Alapítványunk számlájára a Postabank és

Takarékpénztár Rt. Sopronnál vezetett 339-98932 számú Nemzetközi Ösztöndíjas Alapítvány 022-00110 folyószámára fizesse be.

Vállaljuk, hogy ezt az összeget csak a megjelölt területről érkező erdőmérnök-hallgatók támogatására fordítjuk.

Javaslatunk: A felajánlott összeg alkalmas lenne arra, hogy ebből (az évente megrendezésre kerülő) Tudományos Diákkonferencián sikeresen szereplő, határainkon túlról érkező hallgatókat jutalmazzuk.

Örülünk, ha az adományozó eme jutalmazásánál nem zárna ki az esetleg sikerrel szereplő környezetmérnök-, faipari mérnök- vagy papíripari mérnökhallgatókat sem.

Rendelkezését azonban mindenképpen tiszteltetben tartjuk, ezért kérjük, hogy ezt a befizetéssel egyidejűleg részünkre küldje meg.

Dr. Szitás József

LD

Tisztelt dr. Szitás József Úr!

Értesítem, hogy a Postabank és Takarékpénztár Rt. Sopronnál vezetett 339-98932 számú Nemzetközi Ösztöndíjas Alapítvány 022-00110 folyószámjára 25 000 Ft-ot átutaltattam. Az összeget a Csíkszeredán ez évben beindított „Othoniartó” távoktatásra betratkozott erdőmérnök-hallgatók segélyezésére ajánlom fel, és kérem arra felhasználni.

Sajnálattal tapasztalom, hogy még az erdészirtásadalom elenyésző hányada is csak hallomásból ismeri az Ösztöndíjas Alapítványnak ezt a tevékenységét.

Szerény áldásos munkálkodásukhoz erőt és mind több áldozatkész segíteni akaró támogatót kívánok.

Jó szerencsét! Jó erőt!

Hibbey Albert

DR. TOMPA KÁROLY

Az erdőgazdálkodás átalakulásának hatása az erdészeti felsőoktatásra

A közelmúltban a Veszprémi Akadémiai Bizottság Erdőgazdálkodási és Faipari Munkabizottsága, az Erdészeti és Faipari Egyetem és Tanulmányi Állami Erdőgazdaság rendezésében Sopronban – a címben szereplő kérdéskörben – sikeres munkakülést tartott. Az eszmecsere *Dauner Márton* „A magyarországi erdészeti és faipari okleveles erdő-, faipari mérnök és faipari üzemmérnök igénye, figyelemmel a tulajdonviszonyok változására” című megnyitói előadásához kapcsolódott. Az előadás és a hozzászólások, kérdések érintették az átalakulóban lévő erdőgazdálkodásunk majdnem minden égető problémáját. A szakember-szükséglet határozott számszerű meghatározására nem kerülhetett sor, hiszen a jelentős állami tulajdon mellett a többszintű erdőtulajdonlás irányába mozdultunk el, és ez nemcsak a gazdálkodásban, de az oktatásban és kutatásban is új irányvonalak elindítását, bővítését igényli. A magánerdő-tulajdonlás, a vállalkozások kiterjedése új szervezési, irányítási ismereteket kíván, amit elsősorban az EFE-n szervezett Közgazdasági és Vezetésképzési Intézetnek kell megfogalmaznia.

Többen kifejtették ugyan, hogy 400-500 hektár erdőterületre a jövőben is jusson egy erdész, 400 hektárra egy erdésztechnikus és minden öt erdésztechnikusra – vagyis 2000-2500 hektárra – egy erdőmérnök, ami alapján véve azt jelenti, hogy az eddig évente felvett létszámon ne változtassunk. A mai felvételi keretszámok az *Erdőmérnöki Kar* erdőmérnöki szakán 60 fő, csikszereadi (erdélyi) távoktatási szakán 40 fő, környezetmérnöki szakán 20 fő, levelező vadgazda üzemmérnöki szakán 30 fő, a *Faipari Mérnöki Kar* szakán 45 fő, üzemmérnöki szakán 30 fő, papírpári mérnöki szakán 20 fő; összesen 175 fő nappali, 30 fő levelező, 40 fő távoktatásban résztvevő. A legfontosabb határozati javaslat az volt, hogy az erdőgazdálkodásnak továbbra is szilárd biológiai ismeretekre alapozott, általános tudással, hosszú távú gondolkodással rendelkező szakemberekre van szüksége, akik alkalmasak a változó feltételeknek megfelelő speciális szakismeretek megszerzésére. Ezt a célt szolgálja a negyedik évtől az EFE tantervébe beépített következő tíz szakirány: erdőművelési és ökológiai, műszaki, erdőrendezési, ökonómiai, környezeti, földtudományi, gépesítési, informai, menedzseri, mérnöktanári. A munkakülés azt is hangsúlyozta, hogy bármilyen is legyen az átalakulás, végzett hallgatóink csak akkor felelnek meg a követelményeknek, ha ismerik a fizikai dolgozó munkáját (ehhez többen a végzés után 1-2 éves gyakoronoki rendszert javasoltak), szilárd szakmai ismeretekre alapozva belső igényt éreznek a technológiák állandó fejlesztésére és szemléletüket az ökonómiai látásmód jellemzi. Képesek az összefüggések felfedezésére, elméleti tudásuk konkretizálására, alkalmasak tertvzésre, szervezésre és fejlesztésre. Előbbiekből credőn feladatunk a szakmai ismeretek oktatásán kívül a jártasság, a készség kialakítása. A teljesítményképes tudást csak akkor szavatolhatjuk, ha a hallgatók számára a tantervi kereteken belül állandó lehetőséget biztosítunk – a gyakorlati képzés különböző formáin keresztül – elméleti ismeretük alkalmazására. Különbösen vonatkozik ez a biológiai, műszaki, szervezési, közgazdasági, illetve piaci ismeretekre.

A továbbiakban néhány megjegyzést fűzök a tanácskozáshoz.

Úgy vélem: *javítani kell az EFE és az erdőgazdasági szervezetek kapcsolatát*. A TÁEG-en kívül egyéb szervezetek is jól szolgálhatják a szakmai ismeretek szerzését. A levelezgetés helyett az oktatók mindig személyesen készítsék elő a gyakorlatokat, tanulmányutakat, amikor mód nyílik hatékony módszertani kérdések megtárgyalására is. A termelői társadalmi, ökológiai és közgazdasági környezetének megismerése magyarázatul szolgálhat az elmélet és a gyakorlat sokszor mondva csinált ellentmondásainak megértésére, a helyes üzemi magatartástól eltérő gyakorlat igazolására.

Az erkölcsi és anyagi érdekazonosságon nyugvó szerződéses kapcsolat nagyban elősegítheti a hatékonyabb szakképzés megvalósulását. Az üzemi gyakorlatok vezetésébe bekapcsolódó, azért tenni akaró és tenni tudó külső konzulensek szerepe nem kevesebb, mint a gyakorlatvezetők; feladatuk pedig nagyobb, mert a gondjaikra bízott hallgatók az addig megszerzett ismereteiket általuk ellenőrzik. A termelés biológiai, műszaki és szubjektív feltételeinek állandó változását életközvetben csak a termelőüzemben tapasztalhatják a hallgatók. Kíváncsi, hogy ezek a hatások, az eredményes vállalkozói magatartások, kezdeményezések stb. konkrét munkavégzés, és ne csak szemléltető kapcsán érjék a hallgatókat. Az oktatás igen szűkös pénzügyi feltételei miatt különösen élni kell ezzel a lehetőséggel, mert ellenkező esetben tovább mélyül az elmélet és a gyakorlat közötti ellentmondás, tovább fokozódik a pályakezdő szakemberek bizonytalansága.

Egyébként elszomorító, hogy a jelenlegi agrárpolitika teljesen ellehetetlenítette az erdészszakma (hivatás) presztízsét. Szívfacsaró a kezdő kollégáink kilátástalansága. Ezért a szakismereteken túl átfogó társadalmi, szociológiai, államigazgatási, emberi ismeretekkel bíró korrekt, következetes erdő- és faipari mérnökök képzését kell vállalnia az alma maternek, akik e válságos évtizedekben a vidéki közösségek élére állhatnak, kiutat mutathatnak. Alkalmassá kell tenni a kezdő szakembereket arra is, hogy az esetleges majdani magángazdaságokat cgyedül tudják eredményesen működtetni.

Tehát, *ha szervezőkészséggel rendelkező, szaktanácsadásra kész, átfogó – bizonyos területeken speciális – tudással rendelkező, nyelvet tudó szakemberek kellene*. A mi szakmánkat a mai világban csak „csökkönyös”, a munkájáért élni-halni tudó ember válassza.

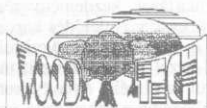
Az Országgyűlés 1993 júliusában megalkotta és elfogadta az első magyar felsőoktatási törvényt, és új oktatási minisztérium megírte, hogy az oktatást stratégiai ágazattá kívánják fejleszteni. Nyilván legalább egy-két évtizedre lesz szükség a törvényben rögzített változások megvalósításához. Vagyis felgyorsult korunkban is szükséges, hogy a kapcsolódást elkerüljük, és megfelelő egyensúlyt teremtsünk a folyamatos és a változások között. E a tekintetben nagy a veszély, mert szociális szempontból egyetemünk konzervatív, nem rendelkezik megfelelő rugalmassággal, mobilitással.

Az új felsőoktatási törvény koncepcióját, a hozzá tartozó finanszírozási, hálózatfejlesztési, tudományos minősítési és fejlesztési elgondolásokat a felsőoktatási intézmények, a szakmai érdekképviseleti szervek, a hozzájuk lazábban kapcsolódó szervezetek és magánszemélyek sokasága véleményezte. Az új és jó törvényről azt várjuk, hogy segítségével a következő évtizedekben elérjük az átlagos európai oktatási és tudományos színvonalat. Hangsúlyozom azonban, hogy a törvény segítséget nyújthat, de önmagában nem oldja meg a gondokat. Végrehajtásához ki kell dolgozni a hatékony állami garanciarendszer, továbbá 1994 szeptemberéig el kell készíteni az EFE részletes szabályzatát is. A legrosszabb lenne, ha viszonylag jó törvényünk van, de rossz lesz a gyakorlat, a végrehajtás. A jobbító eszélkedő javaslatokat bizonyára szívesen fogadja az EFE vezetése, és az Erdészeti Lapok is biztosan szívesen ad helyt egy ilyen témájú vitának.

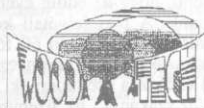
A felsőoktatás finanszírozási rendszerében hosszú évek óta megszorítás van (pl. tudományos folyóiratok, könyvek, telefon-, postaköltség stb. hiánya). Az igazi struktúraváltást különösen nagy mértékben nehezíti, hogy feltűnően szegényes a műszerbázisunk. Ezt csak ideig-óráig lehet némileg kompenzálni az oktatás szintjének emelésével. Nyugatról ezzel a műszerbázissal képtelenség posztgraduális képzésben résztvevőket fogadni. Ekkor bemutatnánk, hogy alapjában véve nem vagyunk alkalmasak európai szintű egyetemi oktatásra.

Új tantervek kellenek, nemcsak a tananyagok korszerűsítésére, a nyelvi oktatás fejlesztésére, a Ph.D.-képzésre, a

habilitáció bevezetésére, a nemzetközi kapcsolatok javítására, de a gondolkodásmód gyökeres megváltoztatására is sürgetően szükség van. Erősödjön a környezetvédelem, a menedzserképzés stb. Az EFE-nek is autonómnak kell lennie abban is, hogy maga határozza meg, hogyan tudja legjobban szolgálni a társadalmat. Fel kell kutatunk azokat a csatornákat, amelyek segítségével a társadalom jelezni tud az egyetemnek, hogy elengedhetetlen a munkája, és hogy milyen irányban fejlődjön. Mindenképpen nagy és szép kihívásról van szó, mely feladat megoldásában az annyit csiszolt felsőoktatási törvény nagy segítséget nyújthat. Kétségtelen, hogy felsőoktatásunk fejlesztése minden más beruházásnál előbbrevaló. A fő kérdésekben gyorsan kell megteremteni az egyetértést és azután következhet a részletesebb kulturált vita. A polgári demokrácia elvei szerint bármilyen kis ellenzéknek is lehetőséget kell adni a nyilvános fellépésre. De arra nehéz sémát, receptet adni, hogy hol, mikor, melyik vita szükséges, hasznos, és melyik az, amelyet nélkülözhetnénk; hol az a pont, amikor már a cselekvés helyett vitáztatunk? Ki mondja meg: melyik ellenvélemény hasznos, előrevivő, és melyik a káros akadékoskodás? „A gonosz emberek győzelméhez csupán egy dolog kell: hogy a jók ne tegyenek semmit (E. Burke).” Szakmánk fejlesztésében nagy szükség van az önálló, értékes gondolatokra, az építő kritikára. A nyílt szókimondás, a hatékony és időbeni ellenőrzés, a munkaerkölcsre irányuló nevelőmunka, a minden egyes ember átalakításáért, igaz emberré formálásáért vívott szívós küzdelem legyen a mi felsőoktatásunkban is a fő feladat.

WOOD TECH '94 Erdészeti és Faipari Szakvásár Sopron, 1994. április 21–24.

Bemutatni kívánt erdészeti és faipari szakterületek:

- csemetékerti gépek és eszközök
- erdővédelem, trágyázás, növényvédelem
- erdőművelési gépek
- fahasználati gépek
- erdészeti útépités és -fenntartás gépei
- erdészeti kisgépek, segédesszközök
- vadgazdálkodás és vadászat segédesszközei
- fafeldolgozó gépek, szerszámok
- faipari kisgépek
- élezők
- erdőgazdasági és fafeldolgozási gépek karbantartásának és felújításának anyagai, eszközei
- erdővédelmi és faanyag védőszerek
- üzemi rádiók, rádióvezérlés
- számítástechnika az erdőgazdálkodásban
- erdészeti oktatás, továbbképzés
- faipari szárítók (mobil, üzemi)

Várjuk jelentkezésüket!

Bővebb felvilágosítás, információ:

PROGRAM KFT.
Czibula Miklós
ügyvezető igazgató
Horváth Péter
ügyvezető igazgató

9400 Sopron, Ferenczy J. u. 5.
Tel./Fax: 99/338–538

E.K.F.M. KFT.
Tóth Béla
ügyvezető igazgató
Nyerges Éva
szakmai menedzser

Budapest, Csengery u. 11.
Levélcíme: 1400 Budapest 7. Pf.: 61.
Telefon: 1227–605, Fax: 12–14071
Telex: 22–4141 efti-h

DR. CSÖTÖNYI JÓZSEF

Vesztes: a szakember!

Az erdőkről és a vadgazdálkodásról szóló 1961. évi VII. törvény (EVT) végrehajtása során jelentősen megnövekedett a termelőszövetkezetek erdőterülete. Halász Aladár szerint 1960-ban 99 488 ha, 1965-ben 245 781 ha, 1970-ben 335 362 ha volt a termelőszövetkezetek erdőterülete. (Halász Aladár: *A termelőszövetkezetek erdőgazdálkodásának fejlődése 1957-1985. Kézirat Budapest, 1988. 7. old.*) A 60-as évek elején méltán került előtérbe a szakmai irányítás kérdése a termelőszövetkezetek között. Az Országos Erdészeti Főigazgatóság (OEF) 1963-ban adta ki a termelőszövetkezetek erdőgazdálkodásának szakmai irányításáról szóló 46/1963. OEF számú utasítását (Erdészeti Értesítő 28.). Az utasítás szerint, ha az erdő és a fásítás együttes terület megaladta a 30 ha-t, az erdőgazdálkodás szakmai irányítását a területileg illetékes erdőgazdaság látta el, a 30 ha-on alul a járási mezőgazdasági osztály feladata volt a szakmai irányítás. A szakmai irányítás járulékfizetés ellenében történt és a szakmai irányítást ellátó szervezetet a megyei mezőgazdasági osztály határozattal jelölte ki.

A szakmai irányítás bevezetésével egyidejűleg vált napirendi kérdéssé a szakemberek alkalmazása a termelőszövetkezetekben. Átmenetileg a szakemberhiányt erdőfelelősi tanfolyamok szervezésével igyekeztek pótolni a megyei szakigazgatási szervek a területileg illetékes erdőgazdaságok közreműködésével. Bár nem tekintették erdészeti szakképesítésűeknek azokat, akik erdőfelelősi tanfolyamot végeztek és sikeres vizsgát tettek, nem egy erdőfelelőst ismerek, aki a vizsga után elismerésre méltóan kezelte a rábízott több száz hektáros termelőszövetkezetet erdői. A szakmai irányításban kiemelkedő szerepet játszottak az erdőgazdaságok szakigazgatási és fásítási csoportjai. Túlzás nélkül állítom, hogy a csoportokban dolgozó erdészek, erdőmérnökök – számos nehézséggel küszködve – úttörői, megalapozói voltak a szövetkezeti erdőgazdálkodásnak.

A sok vitát kiváltó szakmai irányítás 1970-ben megszűnt. Ekkor kezdődött el a termelőszövetkezetekben az erdészeti szakemberek – erdészek, erdőmérnökök – alkalmazásának folyamata is. Ez közel sem volt ellentmondásmentes. A termelőszövetkezetekben dolgozó erdészeti szakemberek az erdőgazdálkodás valamennyi kérdésével foglalkoztak. Kevés külső és üzem belüli segítséggel végezték sokirányú munkájukat. Gyakorta egyedül maradtak problémáikkal,

gondjaikkal. Ez különösen azokban a termelőszövetkezetekben volt jellemző, ahol az erdőterület viszonylag kicsi volt, gazdasági súlya pedig igen szerény. A nagy terheléssel szemben anyagi megbecsültségük számos kívánnivalót hagyott maga után. A termelőszövetkezeti erdőgazdálkodást

Táblázat a termelőszövetkezetekben és erdészeti munkakörben foglalkoztatott szakemberek szakirányú végzettségéről (Szakmastruktúra)

A szakirányú végzettség megnevezése	1989		1992		Index 92/89
	fő	%	fő	%	
Erdészeti – erdőmérnök	115	11,6	76	11,7	66,0
– erdőszaktanús	655	66,0	464	71,4	70,8
– erdész	142	14,4	50	7,7	35,2
Faipari – faipari mérnök	4	0,4	2	0,3	50,0
– faipari üzemmérnök	7	0,7	2	0,3	28,5
– faipari techn.	10	1,0	6	0,9	60,0
Egyéb szakképesítési	59	5,9	50	7,7	84,7
Összesen:	992	100,0	650	100,0	65,5

kiválóan ismerő Bolla Sándor erdőmérnök írta: „Az 1968-as tanügyi reform óta az agrárszakemberek erdészeti alapismereteket nem tanulnak. Így az mgtsz-ben többnyire olyan vezetők irányítják, akik az erdészeti, feldolgozási feladatok sajátosságait nem ismerik kellő mélységben.” (Bolla Sándor: „Művelni és őrizni”. Kézirat. é.n.)

A rendszerváltás előestéjén – a táblázat szerint – 1989-ben a termelőszövetkezetek közel 1000 fő erdészeti, faipari és egyéb végzettségű szakembert foglalkoztattak erdészeti munkakörben.

Ha figyelembe vesszük dr. Rada Antal azon megállapítását, hogy „A jelenlegi erdőterület mellett mintegy 200-250 felsőfokú és 1000-1200 középfokú képesítésű szakemberre lenne szükség, hogy az erdőgazdaságokhoz hasonló szakember-ellátottság kialakulhasson” – bizony egyáltalán nem kedvező a kép. (Rada Antal szerk.: *Erdőgazdálkodás a termelőszövetkezetekben. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1985. 29. old.*)

Az erdészeti szakember foglalkoztatása nem volt erőssége a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásnak. Az erdőgazdálkodók nem fektettek kellő súlyt erre a kérdésre, holott

A fák állékonyasága. Az elmúlt években Európa-szerte nagy károkat okoztak a viharok. Egész erdők lettek képek tővestől kidőnteni.

A fák állékonyaságát vizsgálva megállapították, hogy lucfenyő esetén a fák akkor nem állékonyak, ha a famagasság és a mellmagassági átmérő viszonya 90 feletti értéket mutat.

Kedvező az állékonyaság, ha a fenti viszony-szám 75 alatti.

(Die Waldarbeit 1993.5. szám,
Ref.: Bidló András)

Lezajlott Az erdei üdülés egyes ökonómiai problémái című kandidátusi értekezésem nyilvános vitája.

A disszertáció opponensei dr. Madas András és dr. Márkus László.

A rendezvényen mintegy 60-an vettek részt.

A vita alapján dr. Szabó Gábor, a közgazdasági tudományok doktora által vezetett Bíráló Bizottság dolgozatomat 95%-os arányban elfogadásra ajánlotta.

Dr. Héjji Botond

törvény, az EVT kötelezte őket erre. A felügyeleti szervek sem szorgalmazták kellő súllyal és éréllyel. A számottevő termelőszövetkezetű faiparban sem foglalkoztattak elegendő faipari végzettségű szakembert. A termelőszövetkezeti szakemberstruktúra félfoldalúsága ellenére nyugodt szívvel elmondható, hogy a termelőszövetkezetek erdőgazdálkodását irányító erdőszeti szakemberek – erdőszetek, erdőszetchnikusok, erdőmérnökök – többségükben az erdő iránt elkötelezett, jól felkészült szakemberek voltak. A vázolt képhez feltétlenül hozzátartozik az is, hogy nem egy esetben az erdőfelügyelőségek szakemberei végezték el – társadalmi munkában – azokat a feladatokat szakember hiányában, amit a szövetkezeteknek el kellett volna végeznie. Ezért az erdőfelügyeletet méltán illeti elismerés és köszönet.

A táblázatból kitűnik, hogy a rendszerváltás előtt a termelőszövetkezeti szakember-ellátottság elmaradt a kívánt szintűtől, a szükségesnél kevesebb felső- és középfokú erdőszeti szakembert foglalkoztattak. A termelőszövetkezetek területi szövetségei (TESZÖV-ök) sem jeleskedtek ebben. 1989-ben mindössze három erdőmérnök dolgozott a TESZÖV-öknél. Hiányzott a szakfeladatokat végrehajtó szakmunkásgárda. Az utóbbinál többnyire az a nézet uralkodott, hogy az erdei munkára „bárki” megfelel.

A rendszerváltással – a táblázatból kitűnik – szakmasztruktúra-váltás is bekövetkezett, ami a termelőszövetkezetek erdőkezelő egységei felbomlásának egyenes következménye. Az átalakuló, felbomló termelőszövetkezetek az elcsők között „menesztették” az erdőszeti szakembert. Sajnos, sok erdő maradt máról holnapra gazdátlanul. 1989-hez viszonyítva szinte drasztikus „erőzió” következett be az erdősz, illetve erdőmérnök képzettségűeknél. Ez a tendencia – félelemmel és aggodalommal – 1993-ban tovább folytatódott.

Joggal leszögezhető, hogy a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásban bekövetkezett váltás nagy vesztesége a szakember. A tulajdonváltással felbomlott egy szakmasztruktúra, ami a szakértelm hanyatlásával is párosult. Ennek nem a felzárkózás, hanem az elzárkózás lesz a következménye.

Az új viszonyok stabilizálódásáig, de a jelenlegi, átmeneti időszakban sem képzelhető el a hozzáértő szakember mellőzése. Eppen ezért szükséges és indokolt ezen kedvezőtlen folyamat mérséklése, megállítás.

Az erdőgazdálkodásért felelős tárcának oda kell hatnia, hogy a tulajdonváltással felbomlott egy szakmasztruktúra, erdőtulajdonosok, illetve szervezetük az előírt szakképesítésű erdőszeti szakembereket foglalkoztassák.

Amennyiben az erdőgazdálkodók anyagi helyzete nem teszi lehetővé az előírt szakképesítésű szakember(ek) alkalmazását, úgy a kormányzat vállalja magára részben vagy egészen a szakember-alkalmazás költségeit. Ez a támogatás természetesen időleges lehet. Mindaddig tart, amíg az erdőgazdálkodó anyagi helyzete annyira megerősödik, hogy már nem indokolt a támogatás rendszerének fenntartása.

Ma gyakorta hivatkozunk a magyar erdőszet egyik legnagyobb egyéniségére, Kaán Károly akadémikusra. A hivatkozás helyett inkább többet kellene olvasni könyveit, azok közül is különösen napjainkban az „Erdőgazdaságpolitikai kérdések”-et. E nagyszerű könyvében a tudós erdőszetpolitikusnak a manák is van mondanivalója, amikor azt írja: „...olyan erdőbirtokokra nézve pedig, amelyeknek jövedelme egy kisebb képesítésű egyén javadalmait sem bírja el s a birtokos legfeljebb az erdő őrzésére szorítható, a szakértői vezetést minden esetben az államnak kell vállalnia.” (Kaán Károly)

A kaáni elemzés és a mai helyzet gyökerei azonosak, azaz a jövedelemhiány. A megoldás már eltérő.

Kaán Károly szerint a jövedelemhiány miatt a „szakértői vezetést” az állam vállalja. Véleményem szerint ma az állam támogassa azt az erdőgazdálkodót, illetve szervezetét, amelyik szakértőt, azaz szakembert alkalmaz.

A szakember kulcsfontosságú tényezője a magántulajdonra épülő erdőgazdálkodásnak is. Ez nem lehet vita tárgya. Az erdősz sorsa, jövője az ő kezükben van. Elő kell segíteni, hogy a tulajdonváltás vajúddással, feszültséggel teli szakaszában a szakember, a szakértelm, a szakudás fel – és ne le – értékelődjék!

Sürgős feladat a magántulajdonra épülő erdőgazdálkodás létrejöttével párhuzamosan a szakszemélyzet megerősítése. Ennek elmulasztása súlyos következményekkel járhat az erdőre nézve. Fogadjuk el a „legnagyobb magyar”, gróf Széchenyi István intő figyelmeztetését: „Istenért! nyissuk fel szemcinket, vegyük hasznát eszünknek. Minekünk is mozdulnunk kell, akár akarjuk, akár nem s nehogy hátrafelé nyomattassunk, lépünk inkább előre!”

FELHÍVÁS

A Fagazdasági Országos Szakmai Szövetség és a Magyar Nyárfa Bizottság

a magánerdő-tulajdonosok és vállalkozók részére
1994. március 9-10-én Siófokon
(Ezüstpart szálloda)
szakmai előadásokat szervez a nyár- és az akáctermesztés témakörében:

KONFERENCIA

AZ ALTERNATÍV FÖLDHASZNÁLATRÓL,
gyorsan növő fafajok természetese
mezőgazdasági területeken

Jelentkezési lap igényelhető
a FAGOSZ titkárságon:

FAGAZDASÁGI
ORSZÁGOS SZAKMAI SZÖVETSÉG
1012 Budapest,
Kuny Domokos utca 13-15.
Fax.: 202-64-49

Ismét a T. Házban az erdő

Az erdők fenntartása összességében szinte egész Európában jelentős költségvetési támogatást igénylő, veszteséges üzem. Hazánkban is jó néhány állami erdőt kezelő gazdaságunk már évek óta csak a vagon felüléséből tudja magát talpon tartani. A mintegy 300 000 hektár természetvédelmi és az összes erdő 15%-át kitevő gazdaságatlan, de közérdekből fenntartandó erdőt az 1 millió hektár jelenlegi állami erdő teljes bevételéből lehet csak ideig-óráig fenntartani.

4. Az éppen most készülő földtörvényben rögzíteni kell, hogy a vadászati jog a földhöz kötődő tulajdonosi jogok elválaszthatatlan része, úgy, ahogyan az szinte valamennyi demokratikus jogállamban van, és ahogy nálunk is volt a totális állam berendezkedése előtt.

5. A tulajdonváltás következtében magánkézbe került 7–800 ezer hektár erdő sorsáról soron kívül, törvényi úton kell gondoskodni. A jogalkotóknak abból az alapállásból kell kiindulni, hogy az erdő közérdekből korlátozott használati tulajdon, melynek tulajdonosa nem az erdővel, hanem csak a fenntartási költségekkel csökkentett tiszta hozamával rendelkezik szabadon.

Az erdő természetéből fakad, hogy a legtöbb esetben csak nagy területű birtokon lehet az erdő veszélyeztetése nélkül ésszerű erdőgazdálkodást folytatni. Ezért kell az új jogszabályokban – kivételes esetektől eltekintve – az osztatlan közös gazdálkodást preferálni. Ezzel lehet egyúttal csökkenteni a privatizálás során elkövetett sok jogos csalódást és felháborodást is szülő igazságtalanságot.

6. Fel kell gyorsítani az erdészeti hatóság és az államerdészeti szervezet megerősítésének, illetve kiépítésének folyamatát. Az előbbi az erdő hathatós védelmére alkalmas jogosítványokkal és eszközökkel kell felruházni, munkájuk sikere elképzelhetetlen a bűnüldöző szervek tevékenységének lényeges erősítése nélkül. Az állami erdőket kezelő társaságokat az ésszerűen takarékos, vagyongyarápító, a közérdekű funkciókat tisztességgel betöltő gazdálkodásra kell ösztönözni az erdő kirablásához vezető, rövid távú profitérdekltség helyett.

És befejezésül:

7. A kierielt, időtálló jogszabályok teljes körének megalkotásáig a hatályos jogszabályok adta mozgásteret kell teljes mértékben kihasználni az esetleg elkapkodott vagy rövid távú, páciális politikai érdekeknek alárendelt új törvények készítése helyett. Az adott jogszabályok következetes, visszaélés- és korrupciósmentes végrehajtása elfogadható állapotot eredményezne. Jó példa erre a vadászat, ahol az új törvény hiányára való hivatkozással súlyos ökológiai és milliárdos gazdasági károkat okozva mindmáig sikerült az érdekeltek szűk csoportjának elodáznai az alapvetően jó megoldásra is lehetőséget adó, magas szintű jogszabályok végrehajtását. Köszönöm. (Taps a bal oldalon.)

A képviselőház az elmúlt év decemberében egy teljes napot az agrárszféra problémáinak feltárására fordított.

Lajos László, az MSZP vezérnöke az erdőtelepítés fokozására hívta fel a figyelmet. Zsupos Lajos (MDF) az erdők privatizálása mellett állt ki. Szakmánk egyetlen felkészült, érdekeinket szívósan szolgáló parlamenti képviselője – Mészáros Béla (SZDSZ) kollégánk ezúttal is a töle már megszokott módon tette a dolgát.

Beszédét a T. Ház jegyzőkönyve alapján közöljük.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Következik Mészáros Béla képviselő úr a Szabad Demokraták Szövetsége képviselőcsoportjából, és rendelkezésére áll hat és fél perc.

MÉSZÁROS BÉLA (SZDSZ): Köszönöm Elnök úr! (...) Hölgyeim és Uraim – engedjék meg, hogy a mai, ötödik órája folyó agrárvitanapon, a helyenként indulatos hozzászólások után elvigyem önöket egy erdei sétára, egy olyan sétára, ahol ugyanakkor nem tudok önöknek felidűlést ígérni, mert az erdőben elég sok baj van mostanában.

Hűs lombok, tüdőt tágító tiszta levegő, a természet folytonosságának múltat idéző, jövőt ígérő csodája helyett az erdőben is sötét árnyak fogadnak, fenyegető veszélyek leselkednek.

Könnyű és hálás ellenzéki feladat lenne elpanaszolni a hibák és veszélyek hosszú sorát, legfeljebb az elnök úr figyelmeztetne néhányszor az időtűlépés miatt, mert nagyon hosszú a sor. De abban a reményben, hogy talán még nem késő, inkább a veszett fejsze nyele után nyúlunk, és megpróbálom vázlatosan, hét pontba szedve elmondani az általunk, a szabad demokraták által nagyon fontosnak tartott dolgokat.

1. A költségvetés már-már tragikus egyensúlyzavara ellenére is meg kell találni erdőterületeink elhatározott mértékű gyarapításának módját. A mezőgazdaság szerkezetének elkerülhetetlen változása, hagyományos termékeink hosszabb távon is bizonyosra vehető piacvesztése, a vidék népességmegtartó erejének csökkenése és a nagyarányú munkanélküliség önmagukban is indokolták, hogy mielőbb beerdősítsük az egyéb módon ésszerűen nem hasznosítható, mintegy 1 millió hektáryi földterületünket.

Számos példa van rá a világon, hogy ilyen feladatra – éppen tartós recesszió idején – szegény országoknak érdemes vállalkozni.

2. Legalább most, a kárpótálás finise előtt be kell végre ismerni az illetékes kormányzati szerveknek súlyos hibáikat, tévedéseiket, és elejét kell venni az erdőre néző tragikus végkifejletnek. Nem lehet csupán a hozzáértés vagy az előrelátás hiányának tulajdonítani – bár bizonyos szint felett ez is megbocsáthatatlan bűn –, hogy egy hektár erdő, akár milliókat érő erdő, pár doboz cigaretta árán megvásárolható. Nem lehet részleges kárpótásnak és főleg nem igazságtételnek nevezni, ha valaki a ténylegesen elvett erdeje területének nyolcszorosát, értékben pedig több százszorosát kapja, kaphatja vissza.

Nem szabad túrni, hogy az erdőben és az erdőből élő tényleges ároslultakat, akik a leginkább érdekelték, kárpótálás helyett kismennizzük, a társadalmi átalakulás hiánáinak és vámszedőinek kínáljunk fel befektetési lehetőséget.

3. A kárpótálás mielőbbi gyors lezárása után maradó, minimálisan 1 millió hektár állami erdőterület mindennemű további elidegenítését az erdő érintő valamennyi törvény megalkotásáig meg kell akadályozni. Az állami erdők védelme nem a magántulajdonon alapuló piacgazdaság elutasításából – tisztelt Zsupos képviselőtársam –, hanem az erdő társadalmi szerepének, az erdőgazdálkodás speciális jellemzőinek és a társadalom valóságának ismeretéből ered.

**A Dunaker Kft. és a barcsi
Erdészeti és Vízügyi Szakközépiskola**

ERDŐNK ÉS KORA (napi gondok és távlati teendők) címmel erdészeti konferenciát szervezett Barcson

A meghívottak közül közel száz résztvevő főleg az ország déli és nyugati feléből jött el. Kitaró, decemberi eső fogadta a középrégió oktatási központban gyülekezőket. Sülszerű – állapította meg valaki. – Mint az erdők mai helyzete. Talán a természet is azt siratja.

Barátira sikerült a körkörösben berendezett terem hangulata – elnökségi pulpitus nélkül. *Palaczki József*, a Dunaker Kft. ügyvezető igazgatója és *Horváth Ferenc*, az Erdészeti és Vízügyi Szakközépiskola igazgatója köszöntötte a vendégeket, akik között ott volt *dr. Magyar János* professzor, *dr. Majer Antal* professzor és *dr. Pankotai Gábor* professzor is.

Dr. Pethő József, a szombathelyi erdészeti rt. vezérigazgatója „Az erdész felelőssége a rendszerváltás idején” címmel foglalta össze az elmúlt év történéseit.

Dr. Kolosár József, az Erdészeti és Faipari Egyetem Erdőmérnöki Karának dékánja röviden vázolta az egyetemen bekövetkezett változásokat, melyeket a csökkent erdőmérnök-igény következtében kialakult helyzet tanulságaként az egyetem vezetésének meg kellett tennie.

A szlovák meghívottak ismertették országuk erdészeti viszonyait. (Ere külön cikkben visszatérünk. A szerk.) *Ing. Ján Hubac*, az LKT gépgyár igazgatója beszámolt a gyár fejlesztési törekvéseiről.

Rakonczay Zoltán tanácsvezető egyetemi docens „Erdészeti sorskérdések” címmel áttekintette a magyar erdőtörténet és tulajdonviszonyok tanulságait. Határozottan leszögezte, hogy véleménye szerint az, ami ma az országban az erdők területi felosztásával történik, az eddigi legnagyobb rossz.

Schmotzer András, az OEE elnöke az egyesület törekvéseit ismertette. A munkát nehezíti a szakmában tapasztalható szétbúzás, ellentétes érdekek megjelenése. Idézte egy illetékes miniszterrel való tárgyalása során a neki címzett felszólítást, miszerint „Döntsek el már végre, hogy mit akarnak.”

A felszólalók sorát *Magyar János* professzor kezdte. Felvázolta, hogy hogyan képzei az ideális államerdészetet.

Csötönyi József Kaán Károlyt idézve kiemelte, hogy ne a tulajdonjog alapján döntsünk az erdőkben aktuális feladatokról. A jelen kor kihívására válaszolni kell, és a helyzetből kell kiindulni. Azon vitakozunk, hogy mit kell tenni.

A mecseki erdészeti rt.-től *Műth Endre* az erdőgazdálkodás fontosságára hívta fel a figyelmet.

Majer Antal professzor megemlítette, hogy az Erdészgyűlés óta eltelt fél év eseményei elbizonytalanították. Az erdőművelés és az erdőhasználat közötti ellentét ismét felszínre került. Nem kellene szakmai fölénnyel letorkolni azokat az embereket, akik legalább annyira az erdő érdekében küzdenek, mint mi, erdészek. Az állandó ellenszél nem vezet sehová, vagy ha igen, az nekünk nem lesz jó. Szomorú, hogy most, amikor a magyar értelmiségiek megkapták a lehetőséget, hogy az ország sorsáról döntsének, kicsi-

nyes parlamenti viták veszik el az időt a fontos törvények megalkotásától.

Palaczky József a kereskedelembe kialakult áldatlan és sokszor megalázó helyzetre hívta fel a figyelmet. A szervezettenség, ami az országban ezen a téren uralkodik, csak a külföldi partnerek mátmára hajtja a vizet, akik egymás érdekeit is figyelembe véve kereskednek. Náluk nincs titkolódzás, egymás átverése, sokszor a koncon való marakodás. Szervezett fakeskedelmre van szükség, mert a jelenlegi helyzet káros.

A miniszterelnök halálára való tekintettel az estére tervezett szakestély elmaradt. Helyette élénk szakmai vita keletkezett, tanulságos történetekkel. *A Rakonczay–Csötönyi* szópárbaj – melyben az államerdészeti és a magánerdők helyzete forrósította az érvek – oldotta a hangulatot. A vacsorához megterített asztalok, a feldíszített karácsonyfa, az ebédőhe vezető folyosó gyertyafényes világítása karácsonyi hangulatot idézett, amit csak fokozott a halk, karácsonyi énekekből válogatott zene. Osztályon felüli szervezés volt.

✱

Csodálatos reggeli verőfényben kalauzolták végig a vendéglátók a meghívottakat az erdészeti és a vízügyi oktatást szolgáló épületeken. Mindenhon a rend, fegyelem és a tisztaság érzése fogadta a vendégeket. *Horváth Ferenc* igazgató elmondta, hogy az intézményben világbanki program keretén belül újszerű képzés indult az 1993/94-es tanévben.

KÖRNYEZETVÉDELME-VÍZGAZDÁLKODÁSI SZAKMACSOPORT

Betanító tanfolyamok

– gépek, berendezések kezelésére jogosító országos érvényű jogosítvány, pl. nehézgépkész, kishajóvezető stb.
– munkafolyamatokra betanító, pl. száunkezelő, úszómester, csatornabúvár

Ágazati, vállalati szakmák

pl. csővezeték-építő, vízkormányzó, laboráns, személyi-számítógép-kezelő

Országos szakmák

csatornamű-kezelő, vízműkezelő, hulladékkezelő

Technikai szakok

környezetvédelem-vízgazdálkodás, környezetvédelem-mezőgazdaság, környezetvédelem-vegyszer-Technikai szakok specializáció (technológus)

ivóvíz-technológus, szennyvíztechnológus

MEZŐGAZDASÁGI SZAKMACSOPORT

Megszerezhető képesítések

Szaktanús szinten: általános állattenyésztő; növénytermesztő; általános kertész; dísznövénykertész; mezőgazdasági; erdőgazdasági gépész; mezőgazdasági gépész.

Technikusképzési szinten: növénytermesztő; állattenyésztő; kertész; mezőgazdasági; erdő- és vadgazdálkodó; mezőgazdasági gépész.

Egyéb középfokú szakmai végzettségek: mezőgazdasági környezetvédő; természetvédő; képesített gazdasszony; mezőgazdasági áruforgalmazó; mezőgazdasági menedzser.

ERDÉSZTECHNIKUS SZAK

Az osztályon belül 12 fős két tanítási nyelvű (magyar – német) csoport indul. Az itt tanulók a második év végén középfokú nyelvvizsgát tesznek és utána a szakmai tantárgyak egy részét német nyelven tanulják.

*Új képzési forma,
mely az 1993/94-es tanévben indul*

HATOSZTÁLYOS GIMNÁZIUM

A bevezetésre kerülő tanterv szerint a képzés természettudományos orientáltságú lesz, melyet intenzív idegen nyelvi képzés egészít ki.

Az érettségi után egyetemeken, főiskolákon tanulhatnak tovább a diákok, de lehetőségük lesz arra is, hogy különbözeti vizsga letétele után az intézményben folyó szakmai képzés keretében szakmai végzettséget szerezzenek.

FELVÉTELI KÖVETELMÉNYEK

A felvételi alapja a jó általános iskolai bizonyítvány. Ha nagymértékű lesz a túljelentkezés, akkor általános képességvizsga is lesz, melyről a jelentkezőket tájékoztatni fogjuk.

Üzem-egészségügyi alkalmassági vizsga (mezőgazdasági szakcsoportnál, erdészeknél jó színelőírás).

Az első osztályba felvett tanulóknak kollégiumi elhelyezést biztosítunk.

Az érdeklődő szülőknek és tanulóknak személyesen is szívesen ad tájékoztatást minden hétfőn délelőtt Horváth Ferenc igazgató, Erdészeti és Vízügyi Szakközépiskola (7570 Barcs, Latince u. 13.). Telefon: (82) 462-611.

Pápai Gábor

DR. PÉTI MIKLÓS

Lázcsillapító (Üzenet a törvényalkotóknak)

Az erdőtervezési készítés lázas tevékenységének híre még az erdő közelében dolgozó kollégákhoz is eljut. Így ismerkedhettem meg a ki tudja hányadik törvénytervezeti erdőrendezési érintő nagyratörő gondolatával is.

Ennek kapcsán szeretnék a törvényalkotás lázában égő – kétségkívül jó szándékú – ágazati vezetőknek és kollégáknak néhány „lázcsillapító pirulát” ajánlani, amíg nem késő.

1. Az 1970-es évek közepére megvalósított teljes körű, az ország minden erdőterületére kiterjedő egységes üzemtervezettség nem ségény, nálunk jóval fejlettebb és gazdagabb európai országok elismerését is kivívta.

2. Több mint 20 éve dolgozom, de sem a négyelemes idős földműves, sem az erdőgazdaság vezérigazgatója, de még a fejszétjék egyesek szerint vészdel-mesen villogtató (szerintem jó szándékú) újszerűt erdőtulajdonos sem mondta nekem, hogy nincs szüksége üzemtervezésre, sőt annak mielőbbi elkészülését várja vagy várja.

3. Az erdőrendezési szakmai felkészültség megfelelő arra, hogy ökológiai és ökonómiai szempontból helyes, nemzetgazdasági érdekelt is szolgáló, de tulajdonosra szabott üzemtervet készítsen. (Ehhez természetesen új erdőrendezési szabályzat kell! Ezen kellene már nyugodt szakmai légkörben munkálkodnunk, és szívesen is tennénk.)

4. A teljes körű üzemtervezettség fenntartására fordított állami költségve-

tési összeg jelenleg – tudomásom szerint – nem éri el évente a 200 millió forintot.

Ha a tulajdonváltást pontosan követni akarom és minden igényt a tervezéssel kapcsolatosan ki szeretnék elégíteni, akkor sem kerülhet ez többre, mint 300 millió forint évente.

Egymillió hétszáz ezer hektár erdői figyelembe véve, ez alig 180 Ft/ha.

Nem ismerek olyan kicsinyes és rövidlátó erdőtulajdonost (beleértve az államot is), aki ezt nem fizetné ki annak érdekében, hogy tartamosan gazdálkodhasson az erdejében.

A törvényalkotáskor mód nyíltna az üzemtervezési költségének tulajdonosra hárításával a tervezés mindenkori biztonságos finanszírozási alapjának megteremtésére.

(Vizonyítási alap: egy 10 ha-os erdőbirtok éves üzemtervezési költsége 1800 Ft, ötagú családomb szállítást szolgáló 595 cm³-es kétütemű géperejű járművem 114 éves kötelező(!) biztosítása 1797 Ft.)

5. Egyeseket állandóan nyugtalanítják a gondolat, ki végezze az üzemtervezést. A ma érvényes erdőtervezési szabatoson megválaszol erre. (Lásd 1961. évi VII. törvény hatályos szövege.)

Ne akarjunk ennél többet, hiszen a tervkészítést ez bármely szakmailag felkészült szervezetnek vagy személynek lehetővé teszi. Nem tolongtak eddig még a tervkészítők, s valószínűleg a jövőben sem fognak tolongani, mivel most az ál-

Levegő van!

Én is szeretnék lázban égni, de a lázcsillapító pirulát nem tudom megkérni, mert a törvényalkotóknak kellene megadni.

Én is szeretnék lázban égni, de a lázcsillapító pirulát nem tudom megkérni, mert a törvényalkotóknak kellene megadni.

Én is szeretnék lázban égni, de a lázcsillapító pirulát nem tudom megkérni, mert a törvényalkotóknak kellene megadni.

Én is szeretnék lázban égni, de a lázcsillapító pirulát nem tudom megkérni, mert a törvényalkotóknak kellene megadni.

lútlagos „monopol helyzetű” tervkészítő intézmény irodáihoz sem tudnak a jelentkezők, a szűkös erdőmérnöki munkalehetőségek ellenére sem. (Kétféle Veszprémben ma is tudnánk alkalmazni.)

6. Való igaz, lehetne a teljes körű üzemtervezést tejszerűbb, drágább – a hazai erdőállományokhoz szakmailag nehezen illeszthető –, külföldi mintákból hirtelenjében összetakolt üdvözlő mód-szerekkel helyettesíteni. A veszteségek néhány év vagy évtized után látszanának csak igazán.

Úgy érzem, aki erre vállalkozna, kétségtelenül emléket állítana tevékenységének, s ehhez támogatást – munkáját felelősséggel végző erdőrendezőitől – ne várjon.

PETTKÓ-SZANDTNER ALADÁR

Duna-Dráva Nemzeti Park mindenáron?

Már e cikk elején szeretném tényként leszögezni, hogy hazánkban a természetvédelem elindításában és megszervezésében az erdészeti szférának döntő szerepe volt. Elég, ha a természetvédelmi törvénykezés főbb állomásaira utalok.

Már az 1879. évi XXXI. tc. „Az erdők fenntartásáról” az alábbiak szerint rendelkezett:

„Azon erdőkben vagy erdőrezervekben, melyek magasabb hegyek kőgörgötteiben, havasok fennsíkjain vagy hegytetőkön és gerinceken, meredek hegyoldalakon és ezek lejtőin hegyomlások kő- vagy hógörgöttek és vízmások támadásának és terjedésének megakadályozására szolgálnak, vagy amelyek elpusztulása folytán alantasabb fekvő területek termőképessége vagy közlekedési utak biztonsága veszélyeztetve vagy szelvények rombolásával út nyitnának – az irtás és tarvágyás tiltaik.”

Ezekben az ún. véderdőkben (közel félmillió hektáron) az üzemtervezési kötelezettséget is előírták, amelynek alapján az állami felügyelet megvalósulhatott.

Az első természetvédelmi törvény megalkotásáig az erdészeti üzemtervek adták lehetőséget természetvédelmi terület kialakítására. Így alakítottak 1911-ben a Delibáton 500 kh-on védett területet.

A hazai természetvédelem fontos állomása Kaán Károly „A természeti emlékek fenntartása” című, 1909-ben megjelent könyve, melyet a földművelésügyi miniszter megbízásából írt. Az 1931-ben megjelent „Természetvédelem és természeti emlékek” című könyve pedig – amelyet a Magyar Tudományos Akadémia felhívására írt – mindmáig alapforrás és útmutató a hazai természetvédelemben.

1935-ben született meg az „Erdőkről és természetvédelemről” szóló első hazai természetvédelmi törvény.

Amikor kialakult a természetvédelem alatt álló területek hálózata és területük az 1960. évi tízezer hektárról hatszáz-ezer hektárra nőtt, Rakonczay Zoltán erdőmérnök állt az Országos Természetvédelmi Hivatal élén.

A MEM Vadászati Főosztálya, a Gemenci Állami Erdős és Vadgazdaság, valamint a Pécsi Erdőfelügyelőség javaslatára ekkor alakult meg a Gemenci Tájvédelmi Körzet közel 18 ezer hektáron.

A tájvédelmi körzet kezelésével gazdaságunk (GÁEV) bízták meg. Az általunk javasolt 2200 ha fokozottan védett területet üzemtervek rögzítették, tekintve, hogy a minisztériumi jóváhagyás a legutóbbi időkig késlett.

Az eltelt hosszú idő szükségessé tette a javasolt területek felülvizsgálatát. Ez – a természetvédelmi hatósággal és a két érintett minisztérium képviselőivel egyeztetve – az elmúlt évben megtörtént.

A természetvédelem és a tartamos erdőgazdálkodás érdekei sok tekintetben egybeesnek. Így bizonyos erdőterületeknek gazdálkodásból történő kivonására 200 ha-t javasoltunk az ún. „öserdő” – helyesen erdőrezervátum – program keretében, köztük olyant, ahol 80 ha-on már közel 30 éve nem történt erdészeti beavatkozás.

Egyetértenek a vágáskoroknak az adott állományok egészségi állapotától függő felemelésével is, mivel a magasabb vágáskor nagyobb méretű, értékeesebb választékok (lem-

ipari rönk) és így nagyobb érték megtermelését teszi lehetővé. A természeteszerű elegyes és alsó koronaszintű állományok létrehozása szintén közös célunk. Nincs közöttünk vita a protokollvadászat miatt túlszorított nagyvad létszámának apasztása tekintetében sem. Fontos a biológiai egyensúly helyreállítása, és ezzel a természetes felújítás lehetőségének kiszélesítése.

Mi hát a gondunk a tervezett Duna-Dráva Nemzeti Parkkal?

A gemenci erdők zöme a folyó szabályozása után az ármentett területeken kitermelt erdők helyett a hullámtéren maradt sásos, pántlikafüves rétek és mezőgazdasági földek beerdősítésével keletkezett. Az ilyen, ún. csereerdősítéseket szlavontölgygel, amerikai kőrisrel és nemes nyárral végezték.

A természetes úton keletkezett állományok aránya csak mintegy 20%, de ezek az erdők sem önfenntartók, így véleményünk szerint a terület nem felel meg az IVCN nemzeti parkokra vonatkozó előírásainak.

A tájvédelmi körzet ettől még nemzeti parknak nyilvánítható, ha az nemzetközi rangot biztosít a területnek, de a tervezett nemzeti park kezelési koncepciójában az erdők kezelésére vonatkozó előírásokkal már nem érthetünk egyet.

A tervezet 6/4-es pontja szerinti kezelés esetén, amely 1760 ha erdőt vonna ki a béda-karapancsai tömbben a fahasználatból és a hozamszabályozásból, a béda-erdészeti elmúlt évi fahasználati terveinek adatai szerint (340 m³/ha véghasználati fatömeg 406 Ft/ha tőár) 242 millió Ft befizetése maradna el az Erdőfenntartási Alapba az évek folyamán. Mint köztudott, ez az alap az erdők felújításának, fenntartásának pénzügyi forrása.

A nemzeti gazdaság pedig az erdőnél – 1993. évi tervének adatai alapján (2054 Ft/m³ árbevétel) – összesen egymillióárd 229 millió Ft árbevételről esik el a fokozottan védett erdők végső pusztulásának bekövetkezéséig.

A veszteségek a Gemenci Tájvédelmi Körzet teljes területére vonatkozóan a fenti irak kétszeresét is elérhetik.

Az egybefüggő végvágtott területeknek a 6/5. pont szerinti 3–5 ha-ra történő csökkentése a vadkárelhárító kerítések egy hektárra eső költségét 50%-kal növelné és ez a gazdaságnak évi 5–10 millió Ft többletkiadást jelentene, nem beszélve arról, hogy a nemriktán 20–30 ha-os erdőrezervekben az állomány letermelése évtizedekig elhúzódna, és ez a gyorsan növő fafajoknál a faanyag teljes pusztulásához vezetne.

A fenti problémát a többletkiadások és az elmaradt bevételek szükséges kompenzálása sem oldaná meg, mert további kárt jelentene a védett állományok degradációja.

Itt hadd idézzek az ERTI Erdővédelmi Osztálya 1992. évi, a Gemenci TK véghasználati korú állományainak állapotával foglalkozó kutatási jelentéséből:

– A gemenci erdők egészségi állapota minden eddiginél jobban igényli az erdész szakemberek gondoskodását, az okszerű erdőápolást.

Ennek a szellemi és technikai kapacitásnak a mellőzése merénylet lenne az árter ellen. Rövid idő alatt az éppen védeni érdemes természeti értékeket vesztenénk el, nem

szólva most a faanyagról, mint az egyetlen megújítható természeti erőforrásról.

– A sokat kritizált tájidegen fajok (pl. zöldjuhar, amerikai kőris) az üzemtervektől eltérő erdőgazdálkodás esetén olyan mértékben foglalják el a területet, hogy az a természetvédelemnek és az erdőgazdálkodásnak egyaránt szűkebbé lenne.

– A túltartott, összeroskadó állományok valóban rendkívüli esztétikai élményt nyújtanak és egyedülálló ökológiai értékek, de az itt előforduló élőlények sokaságában tömegesen jelen vannak a patogén szervezetek is, a tömegszaporodásra hajlamos rovarfajok stb. Az ilyen állományok könnyen fertőzési forrásai lehetnek egy-egy epidémiának

(pl. lisztharmat, nyárkéregfekély, kőrisrák stb.) vagy rovargradációnak (pl. sodrómolyok, kőris-gömbörmányos, nyárlevelészek stb.).

Mi, erdészek az érvényben lévő erdőtvény szerint felelősek vagyunk a (természetvédelmi hatóság által is) jóváhagyott tízéves üzemtervek szerinti gazdálkodásért és az erdő védelméért.

Ki vállalja a felelősséget a fent vázolt erdőpusztulások bekövetkezéséért?

Nem kellene az erdőrezervátumnak kijelölt állományok szukcessziójára vonatkozó tudományos vizsgálatokat megvárni, mielőtt több ezer hektár erdőt pusztulásra ítélnék?

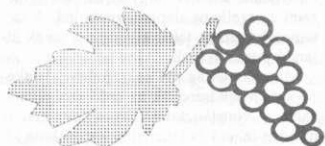
Többszintes pincefalú Magyarország legdélibb borvidékén

(A hordókészítés régi emlékei a Villányi Bormúzeumban)

A sokak számára kevésbé ismert Dél-Dunántúli arculata, népi művészeti hagyományai, az ott élők táj- és életformái mindennapi országjárásra, felfedező utakra sarkallnak, jól tudva, hogy csak az átélte élmény maradandó. Sok mindennel találkozhatunk, ha bejárjuk Baranyát: a magyar történelmi emlékezetes állomásaival, a magyar faluképpel, mely szinte napról napra változik. Illyés Gyula Tolnártól írta, de Baranya is magára ismer soraiiban: „Hű nevelőim, dunántúli dombok, / ti úgy karoltok, hogy nem korlátoztok, / nem fogtok rabul, amikor öleltek, / ti úgy öveztek, hogy égig emeltek!”

A falusi élet megváltozása, a teljes elvándorlás is, felgyorsította a pusztulást, ami a népi építményeket veszélyezteti. Még élnek a régi házak, melyeket az idő, az időjárás, a meg nem értés és a szerkezeti változtatás ellenében kell védenünk. A népi építészet házai olyanok, mint a népdalok. Első hallásra-látásra ismerősek, egyszerűek, érthetőek. A dalok századok messzeségét hordozzák. E házak az otthon teremtő parasztember régi múltjának fennmaradt emlékenyét őrzik, melyek a nemzeti, nemzetiiségi kötődések példái. Ragaszkodásnak a tájhoz, a földhöz, az országhoz. A múlt értékei maradjanak meg a jövő számára.

Sehol az országban nincs annyi hasonlatosság a Földközi-tengeri éghajlattal és flórával, mint Pécsből délre a Villányi-hegység vidékén. Itt virít kora tavasszal a magyar kikerics

egyedül az ország területén és a Kárpát-medencében, mert legközelebb csak Fiumében található. Villány szélén emelkedik a hegység legmagasabb csúcsa, a Harsányi-hegy, vagy más néven Szársomlyó (442 m). Napsütötte oldalán szőlők, préházak, s dél felé a Drávaig nyúló termékeny sík dél-dunántúli vidék. Övezetében évszázadok óta folyik a szőlőtermesztés és borkészítés. De Nagyarsánytól olyan ókori római épület maradványait tárták fel, melynek hajdani gazdája már akkor is szőlőt telepített és oltart állított házi szentélyében a bor istenének.

A Villányi Bormúzeum épülete, pincéje valaha a világhírű szőlőnemesítő, Teleki Zsigmondé volt, akinek emlékélt őrizi a hajdani préház több tálója. Itt a borvidék szőlőművelésére, borkészítésére, kezelésére utaló tárgyakon kívül különösen nagy értékű, muzeális borok is láthatók. Bemutatnak metszőollókat, baltás metszőkéseket, régi must- és borfokolókat, de láthatunk kézi dugózót, középsorsós aluhajtós szőlőpréseket a 19. századvégéről; az egykori tulajdonos nevével és rozettás díszítéssel is. A káci (kád) jellegzetes csonkakúp alakú nagy fadény pedig a hagyományos vörösborkészítés eszköze, melyben 16–17 napig forrt a must, a törköly. Ez idő alatt a must tetejére felszálló törkölyt állandóan csömszölni kellett.

Bor tárolására, ászokolására a legjobban a tölgyfából, esetleg akácából, eperfából, szelídgesztenyefából vagy vörösfenyéből készült fahordó. A hordókészítés, a kádár népi kismesterség a legősibb hazai iparágak közé tartozik. Kádároknak nevezzük azokat a faiparosokat, akik hordókat, vödöröket, puttonyokat készítenek.

Az első szakkönyvet a hordók készítéséről és sztereometriájáról a csillagász Kepler János írta 1515-ben.

A magyar kádáriparra utaló első írásos dokumentum Szent István idejéből maradt ránk. Az általa 1015-ben megalapított pécsváradi apátságba több iparral együtt hat kádárt is telepített.

A minőségi, elsősorban a vörösborkészítés elképzelhetetlen fahordó, fahordós érlelés nélkül. Ez adja a vörös borok kellemes bársonyosságát, így bizhatunk benne, hogy a kádárszakma még hosszú évszázadokig fennmarad.

A hagyomány ehhez a vidékhez fűzi a magyar borászat kezdetét. Eszerint itt élt volna Bor Vitéz, aki a honfoglalás után Baranyát kapta osztályrészül. Bor Vitéz felkarolta és szorgalmasan terjesztette a szőlőművelést, lelkes híve volt a villányi bornak. Nevét őrizi a bor, legalábbis így szól a hagyomány.

Dr. Domokos János

És régen?...

Az erdő nem a piaccgazdaság, helyesebben a szabadkereskedelelem tárgya, hanem életlehetőségünk biztosítója, mert a nagyon fogyó oxigént állítja elő. A Föld 30 százalékát képező erdőterület világviszonylatban csökkenőben van, és egy ország akkor ellátott fában, ha összterületének 25 százaléka erdő. A magyarországi erdőterület ma csak 18 százalék, tehát még erdősíteniünk kell. Tudnunk kell azt is, hogy erdeink túlhasználtak, mert az ipari szükséglet és a gazdálkodás költségeinek biztosítása erre kényszerítette a szakszolgálatot.

Még súlyosabb megterhelés is jelentkezett a múlt század végén és századunk elején. Európában sűrűn léteztek olyan részvénytársaságok és pénzintézetek vállalkozások, amelyek óriási erdőterületeket vettek meg, melyeken kitermelték a vágható faanyagot és elvonultak anélkül, hogy a vágásterületeket újraerdősítették volna. Magam is alkalmazott voltam a svájci Commercial Bank 150 ezer hektáros kárpátjai birtokán, mely 20 évi működésre szerveződött. A fentiekből következtethetők, hogy a soproni egyetem javaslata, az erdőmérnökök piaccgazdasági továbbképzése, „menedzselése” eredményre nem vezethet. Erre csak a faipari mérnököknek van szüksége. Hogy mit lehet tenni? Idézem a múltat.

A soproni Bánya- és Erdőmérnöki Főiskolán az 1922-23. tanévben huszonhatan voltunk elsőévesek. Akkor gyötrelmes volt a tananyag. A gazdaságiakon felül a teljes műegyetemi mélyépfítési és mértezési szakok anyagával is annyira megterheltek bennünket, hogy négy év alatt a huszonhatból csak egy fő végzett, egy irodai erdész.

Kitűzősainkra Sédor János tanársegéd, a földmérés későbbi tanára tudunkra adta, hogy mi huszonhatan akarunk oklevelet szerezni, de az országban csak hat erdőmérnökre van szükség. Ezért igyekeznék bennünket alkalmassá tenni más területen is. Aztán az ötvenéves találkozókn megjelentek a különféle erdőmérnökök, azaz emlékek, vállalkozók, még hajógépgyáros is.

Kató Pál

INTERFORST '94

Tartamosság, mint az erdőgazdálkodás vezérelve

Az INTERFORST '94 kongresszusának témája:
Erdő és fa a környezet szolgáltatában

Erdészeké az érdem, hogy több mint 100 éve bevezették szókincsükbe a tartamosság fogalmát. Tartamosság alatt értendő mindenekelőtt a folytonos, egyenletes és lehetőleg sokféle fahozam. Az erdőgazdaság eddig az egyetlen üzemág, amelyik ezt a vezérelvet követi és forrásait tartamatosan használja. Nem vágat többet, mint amennyi utánandó. Nyomatékosan jut ez kifejezésre a nem károsított területek részben 300 m³/ha fakészletében.

Több konferencia és publikáció foglalkozott az utóbbi időkben a tartamosság gondolatával. Ez arra mutat, hogy valamennyi emberi tevékenységnek a tartamosságra kellene irányulnia. Értetődik ez alatt a források állandó és lehetőleg egyenletes használata, anélkül, hogy ez az élet természeti és szellemi alapjait rombolná. A tartamosság használat tehát ellentét a javak állandó pusztításának.

A tartamosság ma sokszíntűen jelentkező szó. Megkíséréljük az erdő szolgáltatásaira is vonatkoztatni. Ezt a fogalmat is minden lehet és lehetetlen kapcsolata alkalmazzák. Azokat az alapvetéseket, amelyek ezek mögött rejlnek, meg kellene határozni. Alapjában véve ezzel valami magától értetődőt kívánunk. Mégis úgy tűnik, hogy nagy a távolság éppen a tartamosság gondolatának megvalósításában a fogalomtisztázás és a hatások ténykedés között. Többek között a riói 1992-es konferencia mutatta meg, hogy mekkora a szakadék az ilyen követelmények és tényleges történések között.

Az ökológiai követelmények minden gazdasági vállalkozást a tartamosság vezérlőnek új dimenzióival szembesítenek. A tartamosság elgondolását kell bevezetni és megszilárdítani, ami igen igényes vezetési feladatot jelent.

A tartamosság fejlődés az energiaforrások helyes kezelésétől függ. Szektorális energiapolitika egymagában ennek nem tud

eleget tenni. A technológiai út túl gyenge és csak kevés országban vezet tovább, azokban, amelyeknek általános érvényű szociális, intézményi, kulturális és gazdálkodási előirásai vannak. A megújuló energiákra alapozódó energiarendszere való átérés a gazdaság és a társadalom strukturális alkalmazkodását követeli.

A tartamosság mint ökológiai és etikai vezérelv az erdőgazdaságban bevált. A fogalmat ma ki kell terjesztenünk mindazon szolgáltatásokra, amelyeket az erdő Európában kifejt. Az erdészeti szempontokon túlmenően ezt a vezérelvet általánosítva minden egyéb probléma megoldásában is érvényre kell jutni.

Alig van még nyersanyag, amire a „tartamosság fejlődés” éppen ma olyan nagymértékben vonatkozik, mint a fára. A fa ökológiai előnyei azonban ökonómiai téren nem érvényesülnek. A sokat vitatott CO₂-elvonás első lépés lehet ebben az irányban. A „tartamosság fejlődés” szempontjából felül kell vizsgálni, javítani a fafelhasználási politikát.

A tartamosság eszméje jelentőségében és időszűréseiben korántsem csökkent. Ellenkezőleg, a következő évtizedekben sokkal mélyebben kell tudatosítani. Ebben az erdésznek üttörőnek kell maradniuk, küzdeniük kell a tartamosság érvényre juttatásáért az erdőgazdálkodásban. Nyitniuk kell a társadalmi környezethez, és ösztönzőknek kell lenniük éppen nem erdőgazdasági kérdések megoldásában.

Az Interforst '94 (1994. július 5-10., München) az „Erdő és fa a környezet szolgáltatában” témájú konferenciájával további mérföldkő lesz az ez irányú fejlődésben. Érdemes szakemberek fogják kinyilvánítani, hogy az erdő és a fa milyen szolgáltatást tesz a környezetnek, és mit kell figyelembe venni ahhoz, hogy ezek a hatások tartósak és tartamosság legyenek.

Jérôme René

Folytatható-e a fűszuhánggal végzett őszi faültetés a Száva mentén?

1981 októberében két éves fehérfűz-klonokat különböző lombhullató vegyszerrel kezelték avégett, hogy befolyásolják a korábbi lombhullatást, hogy a Száva őszi ár hullámának elvonulása után is alkalmasak maradjanak a kiültetésre, mintegy 30 napi késéssel a szokásos ültetési időt követően. Megállapításuk szerint ez a kísérlet is bebizonyította, hogy a Száva mentén az őszi faültetés a legsikeresebb a két éves (2/2) erős gyökerező dugvánnyal, amely a legjobb megmaradást mutatja. Ilyen kiültetés levélhullatás után, az első fagyot követő napon a legeredményesebb. Tehát bevált a módszer, hogy 30 napos késleltetett ültetés a levélhullajtó kezeléssel készült.

(Sumarski list. 1993. 6-8. Ref.: Abonyi István)

KUCSARA MIHÁLY

Az erdészeti kisvízgyűjtő

Az erdővel borított területek sokoldalú rendeltetésének egyre hangsúlyosabb része a vízháztartás javítása és a talajvédelem, amelyek elsődlegesen vízgyűjtőkben értelmezhetők. A domb- és hegyvidékek vízgyűjtő területekre tagolódnak, s az itt dolgozók ezt az egyszerű tényt nem hagyhatják figyelmen kívül tevékenységükben. Ilyen tevékenység a domb- és hegyvidéki erdőgazdálkodás is.

A vízgyűjtő terület elsősorban domborzati és hidrológiai fogalom. Általános megfogalmazásban egy olyan terület, amelynek felszínén mozgó, összefüggő víz egy meghatározott közös befogadó felé gravitál, amely lehet valamely vízfolyás szelvénye vagy szakasza. A vízgyűjtő tehát mindig valamely befogadóhoz rendelhető, s ennek megfelelően kiterjedése is attól függ – egyebek mellett –, hogy a befogadó melyik szelvényére vagy szakaszára vonatkozik.

A vízkörforgás folyamatának vízgyűjtőbeli szakaszát tekintve a vízgyűjtő terület sajátosságai között kiemelkedő fontosságú a növényzettel való borítottság. Ebben az összefüggésben az erdő, a több évtizeden keresztül folyamatosan jelenlévő többszintű növénytakarójukkal, valamint az avarral borított, alig bolygatott talajuk révén jól megkülönböztethető, sajátos hatást mutatnak a más jellegű vegetációjú területekhez képest. Az erdő befolyása meghatározó lehet a vízkörforgás vízgyűjtőbeli szakaszában, azaz a vízgyűjtő hidrológiai viszonyainak alakításában. A kapcsolat kölcsönös, hiszen mint közmért, az erdő létfeltételei között a hidrológiai viszonyoknak alapvető szerepük van.

Erdészeti kisvízgyűjtőnek az olyan – túlnyomórészt erdővel borított – vízgyűjtőt nevezhetjük, amelynek nagyságrendjét az erdőterülettel kapcsolatos erdészeti szakmai szempontok alapján fogalmazhatjuk meg, amelyet azután egyfajta igénynek is tekinthetünk az adott területtel szemben. Ennek megfelelően az erdészeti kisvízgyűjtő olyan terület nagyság, amely legalább akkora, de nem sokkal nagyobb, mint ahol már kialakítható a vízháztartási szempontból is optimálisnak tartott erdőszerkezet. A területnek van egy minimális nagysága, amely az erdőszerkezeti gyakorlati kialakíthatósága miatt szükséges ahhoz, hogy az állományok, az erdőrészek megfelelő változatosságot, megosztást mutathassanak. A kiterjedés felső határának meghatározása elvi jelentőségű, mivel ezzel elősegíthető az alapvető megvalósulás, nevezetesen, hogy ahol már lehetséges, ott valóban kialakításra kerüljön az optimális erdőszerkezet. A maximális terület nagyság tehát tulajdonképpen szakmai megfontolás, illetve megállapodás kérdése, de feltétlenül függ az adott nagyobb térség domborzati, víz-

hálózati rendszerétől is. Első megközelítésre erdészeti kisvízgyűjtőként a legalább 50-100 ha, de legfeljebb 2-3 km² kiterjedésű terület látszik elfogadhatónak.

Az erdészeti tevékenységet szolgáló erdőbeosztásnak alkalmazkodnia kell a terület domborzati tagolódásához, amelynek természetes egysége a vízgyűjtő terület. Erdőbeosztásnak nincs mindig tekintettel erre. Figyelembe veszi ugyan a domborzatból adódó különféle sajátosságokat, de a vízgyűjtő területet – mint a nagyobb térség hidrológiai rendszerének önálló elemét – nem tekintti a tervezés és gazdálkodás lényeges alapjának, esetleg egységének. A vízgyűjtőben való gondolkodásnak az is akadálya, hogy a használatban lévő térképekben még gyakran nem találhatók szintvonalak vagy olyan szembetűnő jelek, amelyekből az önálló vízgyűjtő területekre következtetni lehetne. Az üzemtervek sem tartalmaznak kifejezetten a vízgyűjtőkre vonatkozó információkat, adatsorokat, terveket vagy elképzeléseket.

A sok-sok tagból, illetve erdőrészből álló erdőterületet (erdészeti területet) akár erdőrendezési, akár erdőgazdálkodási szempontból nézzük, gyakran célszerű bizonyos részekben kezelni a jobb áttekinthetőség miatt. Emellett áttekinthető részek kialakítása különféle szempontok figyelembevételével, számos tényező kölcsönhatásától függ. Így a domborzattól is, amely önmagában az egyik legfontosabb tényező, s amely számos más megfontolásra is hatással lehet. Ebből is következik, hogy ahol csak lehet, ott legyen a terület természetes része, azaz a vízgyűjtő, a nagyobb területek erdészeti célú tagolásának is egysége. Törekedjünk a vízgyűjtőben való gondolkodásra, ami csak szándék és szemlélet dolga, mégis ajánlatos lenne, ha erre egy kicsit „adminisztratív” is ösztönözve lennénk. Célravezető lenne az üzemtervek adatait vízgyűjtőként is tagolni, ami semmi mást nem jelentene, mint azt, hogy az üzemtervi adatok összesítését nemcsak erdészeti vonatkozásában, hanem vízgyűjtőként is elvégezzük. Így a vízgyűjtőkénti kedvező állomány szerkezet kialakítása, kialakulása sokkal inkább megoldott lenne, mintha az csak a jó szándékra és a spontaneitásra lenne bízva. Erdészeti tevékenységeink során a vízgyűjtő területek az eddigieknél fokozottabb figyelembevételre egyébként semmilyen erdészeti szakmai elvnek nem mondana ellent.

A domb- és hegyvidéki erdőterületekkel kapcsolatban az elmondottak összefoglalásaként megfogalmazható az a cél, hogy a megfelelő szerkezetű, faj- és korösszetételű erdőállomány ne csak egy erdészeti nagyságrendű terület átlagában, hanem vízgyűjtőként, vízgyűjtő területegységként is meglegyen, miáltal az erdő létfeltételei is kedvezőbbé válnak.

A trágyázás hatása az erdeifenyő fájának minőségére

Az erdeifenyves trágyázása és a fa minősége

Finnország erdeifenyveseiben megszokott gyakorlat az erdő trágyázása. A Folia Forestalia Helsinkiben megjelentetett 801. száma arról számol be, hogy a nitrogén-, foszfor- és mészagadós milyen hatású volt a fák ágasságára és fájuk minőségére. A kiszórt trágyák közül meghatározó szerepet a nitrogén töltött be, hatására nemcsak a törzsnövedék emelkedett, hanem az ágak hossza és vastagsága is nagyobb lett. Az ágak a trágyázás nyomán gyorsabban elhaltak, mint trágyázatlan társaikon, növelte a fatérfogatot, ám a geszt szilárdanyag tartalmát csökkent a térfogategységre számítva.

(Ref.: Jakab Jenő)

Norvég kutatók vegyes korú és egykorú faállományok összehasonlító vizsgálatát végeztek el, tekintettel a megtermelt faanyag minőségére, mennyiségére és a fakitermelés költségére. Megállapították, hogy a vegyes korú állományok produkciója valamivel gyengébb volt, mint a hasonló egykorú állományoké. Számításaik szerint a fakitermelés köbméterre vetített költségei a fokozatos felújítóképességűben mintegy 25-50%-kal magasabbak a felújítóképességű megkezdésekor, mint tarvágas esetében. Ezek a költségek a későbbiek során csökkennek. A vegyes korú állományok létesítését és a természetes felújítást azért támogatják, mert az ilyen állományokban számottevően jobb minőségű faanyag termelhető meg. Ennek kivitelezéséhez azonban a kutatók szerint az erdőművelés jelentős átalakulása szükséges.

(Research paper of Skogforsk 14/92)

Ref.: Jakab Jenő)

BORDÁCS SÁNDOR – GRÓSZ RÓBERT

Erdész = favágó?

(Tapasztalatok a gyermeki ismeretekről)

„Védjük a fákat, bokrokat,
Az életre talán esély csak így maradhat!
Jönnek a favágók, vágják a fákat.
Az erdész csak nézi, hisz neki ez a hivatása.”
(Részlet egy, a „Környezetvédelem – gyerekek szemmel” pályázatra érkezett versből)

Írásunk címe egy, az utóbbi időben egyre fontosabbá váló témát feszeget. Hogyan látják az emberek az erdőt, az azt művelő erdészt és ennek összegzéseként szakmánkat is? Az, hogy a társadalom milyen véleményt alkot ezekről a fogalmakról, jórészt azon múlik, milyen hatások érik gyermekként, fiatalként az embert. A környezeti nevelés, a környezeti tudatformálás hatásköz lehet(ne) az erdészszakma társadalmi rangjának, elismertségének növelésében. Hogy milyen ma az erdő és az erdészszakma megítélése a fiatal generáció körében? A kérdésre nem kívánunk sommás véleményt adni. Néhány, az elmúlt időszakban készített mintavétel eredményét közöljük. Mindenki maga formálhat véleményt, hogyan látja a jövő generációja az erdőt, a szakmát és bennünket, erdészeket?

Erdő és ember a 4H eszméiségekben

1991 óta szervez rendszeresen a Magyarországi 4H Klubok Szövetsége gyermektagjai részére természetismereti táborokat Visegrád-Mogyoróhegyen. (A Szövetséget bemutató írás a januári számban olvasható.) Az egyhetes táborban olyan – első-sorban alföldi, 5-8. osztályos – gyerekek vesznek részt, akik

1. táblázat
Erdészeti tevékenységek ismertsége általános iskolás
gyerekek között a 4H Szövetség 1993. évi táborában

Tevékenység meghatározása	Gyakor- lás	Tevékenység meghatározása	Gyakor- lás
Faírtás – favágás	22	Élszaporított állatok ritkítása	3
Állat- és növényvédelem	22	Faszéltűzés	2
Állatok etetése	18	Cserjefelnevelés	2
Fa- és erdőtelepítés	18	Tisztítás	2
Faültetés	17	Faszaporítás	2
Növény- és állatgondozás	14	Környezet- és természetvédelem	2
Vadászat	13	Fák jelölése	2
Kártevők irása	8	Fák rendszerezése	1
Egyensúly fenntartása	8	Erdő tisztán tartása	1
Fák ritkítása	7	Famegmunkálás	1
Facantonyásztás	6	Segítségnyújtás	1
Épített és beteg fák kivágása	5	Állatok gyógyítása	1
Faépítés – fafelvétel	4	Felújítás	1
Erdőfelmérés	4	Talajmintavétel	1
Növények és állatok megfigyelése	3	Vadállatok házi felnevelése	1

A felmérés a táborba érkezés napján készült. A 4. kérdésre adott válaszokat a gyerekek önállóan, írásban adták. Összesen 58 választ értekel-tünk ki, ebből 2 válaszoló semmit nem tudott írni. Átlagosan 3–4 tevé-kenységet tudtak megnevezni, a legtöbb megnevezés száma 7 (2 fő) volt. A táborba jelentkezett gyerekek természetvédelmi érdeklődése átlagon felül.

A KISKUNSAÍGI ERDŐ- ÉS FAFELDOLGOZÓ GAZDASÁG KISKUNHALASI ERDÉSZETÉNél

**félmillió szürke nyár-
(Populus Canescens) 2/0-ás,
200 ezer akác-
(Robina pseudoacacia) 1/0-ás csemete,
másfél millió 2/0-ás magágyi feketefenyő-csemete
ELADÓ.**

Ár:

megyegezés szerint

Érdeklődni:

Polyvás Mihály műszaki vezetőnél lehet.

Telefon: (06) 77-322-649

év közben rendszeresen és aktívan tevékenykednek a helyi 4H-klubban. Tevékenységük általában a növénytermesztés, kertészet, kisállattenyésztés témakörét öleli fel.

A táborba érkezés napján rövid felmérést végzünk, milyen ismeretekkel rendelkeznek a gyerekek. A kérdések minden évben a következők:

1. Milyen vadon élő állatfajokat ismersz?
2. Milyen vadon élő növényfajokat ismersz?
3. Mi az erdő?
4. Milyen erdészeti munkákat ismersz?

A válaszok általában az első két kérdésre nemzetségek, családok szintjén megfelelőek (pl. *bagoly, szarvas, fenyő, ibolya*), fajokat azonban csak 30-50%-uk ír. A 3. kérdésre adott válaszokban leggyakrabban előforduló kifejezések: *élőhely, életközösség, növénytársulás, fák sokasága, állatok búvóhelye*. A 4. kérdésre legtöbbször a következő tevékenységeket írják: *faisítás, favágás, faültetés - fáteljesítés, vadeltetés - vadgondozás, vadászat - vadírás*. Az 1. táblázat egy tábori csoport ismereteinek felmérését összegzi. A válaszoló gyerekek közötti már voltak visszatérő táborozók is, a jobb válaszok legnagyobb részét ők adták.

A táborozás végén a munkacsoportok részvételével vitelkedő szervezünk, ahol ugyanezek a kérdések ismét elhangzanak. Megfigyelhető, hogy az első két kérdésben 50-100%-os arányt képviselnek a fajnevek, néha az élőhelyet is megnevezve. A 3. kérdésre adott válaszok megfogalmazása pontosabbá válik, lényegében azonban nem változnak. A 4. kérdésre adott válaszokban már jelentős, kb. 40-90%-os arányt képviselnek a szakkifejezések, mint pl. *erdőtelepítés, erdőfelújítás, csemete-nevelés, fakitermelés, gyérítés* stb. A tábor befejeztével persze nem lesz minden 4H-ás fiatal szakértő természetvédő, ökológus, erdész. A megszerzett ismeretek jelentős része passzív tudássá alakul, esetleg elvész. Nem is lehet ilyen rövid idő alatt másra törekedni, mint az érdeklődés felkeltésére, tudatos tájékoztatásra. A sok köszönőlevél és a rendszeresen visszatérő gyerekek azonban bizonyítják, ez a cél elérhető. Az innen elkerülő gyerekek mindenestre az erdészeti már nem tekintik egyszerűen csak favágónak.

Sűnik, cserkészek, erdészek

Fiatalt erdőmérnökök, egyetemi hallgatók vezetésével évek óta működnek a soproni és szombathelyi Sűni-klubok. Tevékenységükről, munkájukról olvashattunk már az Erdészeti Lapok 1992/4. számában. A klubtagok 8-14 éves gyerekek, akik intenzív érdeklődéssel foglalkoznak a természettel, annak óvásával. A megismerés révén még jobban megszerzik a természeti környezetet, így a szeretteit tulajdon, az élő környezet megóvására is jobban és tudatosabban törekednek, mint nem klubtag társaik. A rendszeres hétvégi foglalkozásokon, de főleg a nyári táborozások alkalmával a klubvezetők és meghívott előadók segítségével lehetőség nyílik tárgyi ismereteik bővítésére.

2. táblázat
Soproni egyetemi hallgatók véleménye
az erdészeti tevékenységről
(Balekoltatás alatt készült felmérés)

Hasznos-e az erdészeti munka?	Igen (87%)	Nem (13%)
Találkoztál-e már személyesen erdészettel?	Igen (31%)	Nem (69%)
Milyen benyomásokat szerezte rólok?	Positív (57%) Negatív (14%) Embere vélogatja (29%)	
Mikor kerül végkísérletre egy tölgyes?	80-120 év (54%)	30-50 év (46%)

sére, természeti szemléletük alakítására. Mivel a csoportok éveken keresztül együtt dolgoznak, az ismeretek egymásra építhetők, ezért tudásuk és a természethez való viszonyuk is látványos fejlődést mutat. Felmérések szerint a *veterán* Sűnik tudásszintje egészen kiemelkedő és főleg a fajismeret, valamint a természeti összefüggések területén a biológiai fakultációs gimnazisták szintjét is felülmúlja. A saját gyakorlati - sokszor igazi munkában szerzett - tapasztalataik révén az erdészetről, erdőgazdálkodásról alkotott képük meglepően (vagy éppen teljesen érthetően?) reális.

Hasonló helyzetet mutat egy - szintén erdőmérnök vezetésével működő - környezetvédő cserkészcsapat tagjainak erdőről, természetéről, emberről alkotott képének elemzése. A magas szintű szakmai irányítás és a természettel tartott szoros kapcsolat eredményeként a csapattagok fokozatosan a környezeti problémák iránt fogékony, kreatív személyiségekké alakulnak. Az elvégzett felmérés szerint tárgyi tudásuk, szemléleti látásmódjuk átlag feletti. Például az erdő fogalmi meghatározásában 50%-osan szerepel az életközösség kategória; a természetvédelem-környezetvédelem viszonyrendszerét mintegy 80%-uk helyesen határozza meg. Erdészeti szakismereteik még hiányosak, kevés munkafolyamatot ismernek, az erdészeti feladatok között az ápolási, védelmi munkák kerülnek előtérbe, de szemléletük tükrözi az erdő-erdőgazdálkodás-ember hármass viszonyának pozitív megítélését.

Ahol a gyertyános tölgyek nőnek...

A fenti dicsőítő megállapítások nem légből kapottak. Egy második biológia fakultációs gimnáziumi osztályban elvégezve a Sűniknél is alkalmazott felmérést, meglepő eredményeket kaptunk. Az osztályban tanulók mintegy 2/3 részének tudása, tárgyszerűsége a napi lecke és tanulás szintjén megreked. Az összefüggések nem tisztázottak, a biológiai rendszerek alkotóelemeinek szerepe ismeretlen vagy alig ismert. Fajismeretük szegényesebb, mint az említett csoportoké, ráadásul az ismeretanyag bizonyos részei, feltehetőleg az összefüggések tisztázatlansága miatt, nagyon keverednek. Így fordulhatott elő, hogy a hazai lombos fafajok felsorolásakor a válaszok 1/3-ában

„Ősrend” rezervátumok fenntartása - körülményeink között - meglehetősen problematikus. Legalábbis ez derül ki egy 50 fős német kirándulócsoporthoz beszámolójaiból. A két meglátogatott rezervátum (Boulin 920-1100, Zofin 730-830 m magasságban) a Cseh-erdőben, illetve Novohradské hory bükkös hegységben - lucos régióban fekszik.

Boulin (Kubany) egy 620 ha-os puffertónál 47 ha kiterjedésű. A 870 mm évi csapadék és 4°C átlaghőmérséklet mellett LF 53, B 35, JF 12, 682 m³ élőfákészlet. Feltűnt a jegenyefenyő visszaszorulása a felső szintben, csaknem teljes hiánya az újulásban. Utóbbi nagyrészt túltartott nagyvadállományának tulajdonítható.

Zofin 98 ha, 915 mm csapadék és 4,3°C átlaghőmérséklet mellett B 62, LF 23, JF 14, 676 m³ élőfákészlet. Közép-Európa elsőnek kijelölt rezervátuma. Benne az elmúlt 150 év alatt szálas folt és egyes belenyúlás - többnyire száradékolás - ami főként a fekvő ágyon hiányos mutatkozik. Határvédők jellegénél fogva benne a nagyvad különösen elszaporodott, s ennek szabályozását csak 1989 óta veszik komolyan, de így is kétséges az állománycsökkentés. A múlt század közepén még a jegenyefenyő volt benne az uralkodó. Ez fokozatosan kipusztult és a lucnak indított utat, de teret engedett a bükknek is, ami ma a fő fafaj. Hasonló a helyzet a környéken is. A jegenyefenyő visszaszorulásában főként a vadkár a ludas. Egyetlen hatásos védekezés a kerítés lehetne, de ekkora kiterjedésű kerítés létesítése rendkívül költséges, fenntartása a gyakori fakidőlések miatt csaknem lehetetlen.

(AFZ 1993. 12. Ref.: Jérôme R.)

TERMÉSZETVÉDELEM

találkozhatunk ilyen fajnevekkel, mint: *gyertyános tölgy*, *cseres tölgy*. De ugyancsak nem ismerik a megtanult fajok jellegzetességeit, ökológiai tulajdonságait, az élővilágban betöltött szerepeiket.

A felmérés pontszámai nagy szórást mutatnak. Ugyanis általában 41-50 pont közötti teljesítettek, de a legjobb és legrosszabb teljesítmény között hatalmas eltérés adódott (31-73). Ugyanez a süniknél jóval kedvezőbb képet mutat, ott 77 és 92 pont a két szélső érték. Igaz, a felmérés körülményei között voltak eltérések – a gimnazisták egyénileg, a Sünik csoportosan töltötték ki a kérdőívet –, de ha figyelembe vesszük, hogy a Sünik esetében 11-15 éves gyerekekről van szó, akkor is jelentősnek látszik a különbség.

Erdész lesznek...

Az előbbieket ismeretében nem érdektelen, hogy milyen erdő- és erdészképet alkot magának az egyetlen felvételt nyert hallgatóság. Első évfolyamos erdész- és faiparos-hallgatók közül 26-an válaszoltak arra a kérdésre, amelyet a közeljövőben középiskolások között szeretnénk kitölteni. A megkérdezettek közül gimnáziumot 13, erdészeti technikumot 3, egyéb középiskolát 10 fő végzett. Az erdőhöz, a természethez való viszonyuk a kérdésekre adott válaszok alapján jónak mondható. Az erdő és erdész funkciót és szerepét taglalt kérdések közül néhányat a 2. táblázatban elemeztünk. A számok magukért beszélnek!

A válaszolók szerint az erdő védelmi-életfenntartói szerepe fontosabb, mint a gazdasági és közéleti funkció. Ugyanígy mutatkoznak a szakemberekkel szemben támasztott igények is. A szakemberek legfontosabb feladatait a következőképp rangsorolták:

1. Biztosítsa az erdő fennmaradását.
2. Vigyázzon az erdőre és a benne levő növényekre, állatokra.
3. Fával lássa el az országot.
- 4-5. Vágassa ki az erdőt és vadászson.

Eritrea:

A semmiből a megújulás felé

Az erdők irtása, az erdőterület csökkenése világszerte aggodalmat okozó tény. Szerencsére el-
lenpéldát is ismerünk. Ilyen az Etiópiától nemr-
giben különvált Eritrea.

Mint a Ceres nevű FAO kiadvány hírül adja, 1992-ben a jórészt sivatagos területű országban 27 millió facsemetét ültettek el. Többnyire Eucalyptus és Leucaena fajokat. Az ültetés 20%-os pótlást kívánt, ezt 1993-ban megvalósították. A csemeték előállításában 50 csemetekert működött közre. Számuk ma már 80-ra emelkedett. A csemetéket az erdőörök osztják ki a lakosoknak, akik az ültetésen kívül a megőrzés kötelezettségét is vállalják. Feladatuk jó ellátása érdekében a kilencvenes években közel másfél ezer parasztot képeztek ki. Az erdőtelepítések sikerét víztározók építésével szolgálják és kézzel fűrt kutakat is üzembe helyeztek.

(Ref.: Alishum Ahmed
ősztündíjas erdőmérnök,
EFE Termőhelyismerettani Tanszék)

Elgondolkodtató az a tény is, hogy személyes kapcsolata, ismeretsége erdészrel csak 31%-nak volt. Ebből is csak alig a fele ítélte benyomásait pozitívnak, 30% pedig az emberek válogatja minősítéssel élt. Hasonlóan véleményezték az erdész munkájának hasznosságát. Például az erdész gazdasági környezetét (50%), pusztítja azt (9%), illetve az egyénektől függ (41%).

Általános szakmai-biológiai ismeretanyaguk sokszor még az általános műveltség szintjét tekintve sem nevezhető kielégítőnek. Ugyanez mondható el környezet- és természetvédelmi ismereteikről. Főleg az összefüggések és a természeti rendszerekre jellemző kapcsolatok hiányos ismerete miatt a tudásanyag jelentős része a levegőben lóg.

Erdész = favágó?

A bemutatott néhány kivonatos példa természetesen nem tükrözi híven az egész magyar ifjúság kereszmtetszetét, valamint a különböző felmérések eredményei sem vehetők össze közvetlenül, mégis érdemes rájuk elgondolkoznunk.

Miért alakult(ak) így a gyerekek véleménye? Az, hogy ilyen szélsőséges nézetekkel találkozunk, talán nem a véletlen műve. Hiszen miért, mitől gondolja egy általános iskolás gyerek, hogy az erdésznek hivatása a *favágás (el)nézése*. De nem véletlen az sem, hogy megfelelő tájékoztatás után a hasonló korú és érettségű gyerekek érték már, mit jelent és főleg miért szükséges az erdő művelése.

Vajon megteszünk-e mindent, hogy minél többen legyenek az erdőt és erdészt jól ismerő, néhány év múltán a felnőtt társadalomba lépő fiúk és lányok? Foglalkozunk-e eleget az erdészettel megfelelő arculatának kialakításával? Persze sokan mond(hat)ják, nekem nincs ilyenem időm, energiám, türelmem! A kioktatás szándéka nélkül állítjuk, erre kell, hogy időnk és türelmünk legyen! Ha ismeretterjesztő munkánk eredményeképpen néhány ifjú ember már nem vonja meg a későbbiekben az egyenlőségjelet, akkor tényleg elmondhatjuk magunkról: AZ ERDÉSZ = FAVÁGÓ!

A mohák , mint a környezetkárosodás jelzői

Régóta használják a növényfajokat a környezeti adottságok jelzésére. Ujabban a mohákat is nagyobb figyelem övezi, mert – szemben az edényes növényekkel – több vonatkozásban jobban használhatók erre a célra. Alkalmassá teszi őket erre az a képességük, hogy teljes felületükön veszik fel a tápelemeket, nemegyszer a károsító anyagokat is, és ennek látható jelei is mutatkoznak rájuk. Egész éven át jelen vannak egy helyen, szemben gyakran az egyványai növényekkel, amelyek csak rövidebb ideig használhatók jelző-növényekként. Végül előnyük az is, hogy a vadkárosítás nem érinti őket, tehát jelzőértékük emiatt is csorbitatlan.

Mivel a mohák a környezet változásaira élesen válaszolnak, jelzőértéküket meg kell becsülni a környezeti károsodások észlelése céljából. Ezért javasolják, hogy állandó mintaterületeket kell kijelölni mohás helyeken, és borítottságuk, faji összetételük rendszeres felvételével felhasználni a romló környezeti adottságok felismerésére.

(Forstarchív, 1993. 64. 226. 232. o.
Ref.: Bidló András)

Süni-tábor Ivánkában

A múlt év augusztusában rövid ideig gyerekszivaj verte fel az őrzi erdészet területén lévő Ivánka-pusztá idilli csendjét. A munkásszálló falai régen látnak már annyi embert egyszerre. Az erdészet utolsó, saját fakitermelő brigádja is már egy éve felbomlott, csak a vadászok szállnak meg néha egy-egy éjszakára.

Az egyetemisták által vezetett soproni Süni-klub ez évi nyári táborát szervezte itt az erdőgazdaság közreműködésével. Volt itt minden, ami egy ilyen természetismereti táborhoz kell. Délelőttönként egy-egy túra keretében ismerkedtek a gyerekek az erdei életközösségekkel, a vidék jellegzetességeivel, az erdőgazdálkodással. Még egy kis falukutató is történt, melynek során a gyerekek a közeli Járdánháza történetéről, a helybeliek gondjairól, erdővel való kapcsolatáról érdeklődtek az egyszerű emberektől, akik meglepődve bár, de készségesen válaszoltak. Délutánonként a gyerekek szabadon választhattak a különféle programok közül: strand, lovaglás, botanizálás, rovarászás, játék. És mivel axióma, hogy a GYEREK soha nem fáradt, vacsora utáni programokról is gondoskodni kellett. Ebben segített Bartus Zoli bácsi, a nyugdíjas erdész, aki vadlesre vitte az érdeklődőket. A legvirgoncabbak éjszakai túrára mehettek. Igaz, hús gyerek mellett nem sokat lehet hallani az éjszaka hangjaiból, de az élmény óriási volt. A napok így gyorsan elteltek. Az utolsó napot túravetélkedő (számadás a táborban tanultakról), jutalomosztás egy kis árverezés keretében (pont ilyen az erdők árverezése is, csak nem ilyen tiszta), és este táborúzt zárt, ahol mindenki megkapta a tábor próbáinak kiállítását igazoló passzust, melyen szerepelt a kiérdemelt vulvó is. Azóta büszkén viselme a „Sünipapa” nevet.

Az többször előfordul, hogy az erdőgazdaság helyet biztosít néhány ilyen tábornak, segít a technikai feltételek megteremtésében, de az már igen ritka, hogy a tábor közvetlen szakmai irányításában is részt vegyen.

Na, de miért is jó az, hogy ilyen nem igazán szakmába vágó munkába bekapcsolódunk?

Sajnos tényként foghatjuk fel, hogy az emberek lényegében nem ismerik az erdőt, elsősorban a belőle nyerhető hasznot látják. Az erdészszakmáról, az erdőgazdálkodásról pedig csak néhány romantikus kép él bennük. Ezt bizonyítja, hogy a társadalmi életben, a politika terén szakmai

elgondolásainkat nem tudjuk érvényesíteni. Példaként az erdők kárpótlását, illetve az erdőgazdálkodás profitorientációjának a megsemmisítésére való meghírsült törekvést említem.

Sok helyen fejünkhez vágják, hogy az erdőt pont az erdésztől kell megvédeni. Valljuk be, nem minden ok nélkül mondják. Ezt az erdőkre, az erdészekre káros helyzetet meg kell szüntetni, és ebben nekünk kell lépni. A Süni-táborban való közreműködés is ilyen lépés. A táborban részt vett gyermek később bizonyosan nem csak a pénzt látja az erdőben és nem az erdésztől fogja féltani az erdőt.

E témához kapcsolódik a kihasználatlan, lassan, de biztosan tönkremenő erdei épületek hasznosításának a kérdése. Szinte kínálják magukat arra, hogy táborozásra, környezeti nevelésre alkalmas helyeket alakítsunk itt ki. Ezt nem egyedül kell véghezvinni. Nekünk „csak” az a dolgunk, hogy megtaláljuk a megfelelő partnereket (önkormányzatok, iskolák, természetvédelem) és közösen megkeressük a pénzforrásokat.

Végre ne az események után kullogjunk, hanem mi kezdeményezzünk! Csak így lehet hitelünk a jövőben.

Szabó Lajos

ÚJ VÁSÁROK ÚJ STRUKTÚRÁK

A WIENER MESSE 1994-ben számos új és új-jászervezett rendezvényével különösen intenzíven kíván hozzájárulni a prognosztizált gazdasági fellendüléshez. Újak a bécsi vásárnaptárban a LA DONNA, a TABEXPO, a MODELLBAU és a NAUTIC '94, átalakítják, illetve átszervezik a SCHUH und LEDER és az IFABO kiállítást. Újdonság az is, hogy az új kiállítási felületek gyors létesítése következtében az összes rendezvényre a Práterben lévő vásárcsopontban kerül sor.

Kemény támadást indított a Világ Természetvédelmi Alap (WWF) az Ausztriában folyó erdőgazdálkodás ellen. Az elmúlt év októberében 35 080 aláírással aláírt petícióban különösen az állami erdőgazdálkodást vádolta a nemzetgyűlés előtt a természet károsításával. Ugyanakkor adakozásra hívta fel a nagyközönséget a 2,4 millió schillingre tervezett kampányköltség finanszírozásához. Az erdőgazdálkodást általában, és benne különösen a tarváaszt, a károsnak ítélt feltárást, a gyakori monokultúrát kifogásolta. Az állami erdőknek 20%-át, a magánosok 5%-át követelte mentesíteni a gazdálkodás alól. Mindehhez az állami erdőre vonatkozó törvény módosítását javasolta.

Az erdőtulajdonosok és az állami erdők személyzete felháborodva tiltakozik a vádak ellen. Felhozzák, hogy Ausztriában az erdő állapota jó, a fajlagos fakészlet nő, az erdőterület gyarapodik. Az erdészek természetközeli dolgoznak. A tarváások területe 1978 óta 30%-kal csökkent, felújításban a luc már az országosan távlatira tervezett 60%-ot tesz ki. Az erdőgazdálkodásban az ökoszisztéma-szemlélet uralkodik, és számos megelőző erdővédelmi intézkedésre lehet hivatkozni.

(ÖFZ 1993. 12. Ref.: Jérôme R.)

DR. BARTHA DÉNES

Alig ismert fafajaink I.

A hazai fajok között van néhány olyan, amelyek jelentős területet foglalnak el hazánkban, erdészeti szempontból is fontosak, de a gyakorlat a rokon fajoktól nem választja el őket. Pedig a morfológiai különbségeken kívül ökológiai sajátosságai is mások, s nyilván ez nem közömbös a szaporítóanyag-termesztésben és erdőművelésben sem. A most induló sorozatban ezeket a rokon fajokot kívánjuk bemutatni, hangsúlyozva azt, hogy terepi tapasztalatok – az eddigi elhanyagolás miatt – alig állnak rendelkezésünkre. Ezért arra kérjük gyakorlatban dolgozó kollégáinkat, hogy megfigyeléseiket, tapasztalataikat jelezzék nekünk, s segítsenek az „alig ismertségből” kiemelni ezeket a fajokot.

Mezei szilek

Simalevelű mezei szil vagy kislevelű mezei szil (*Ulmus minor* MILLER)

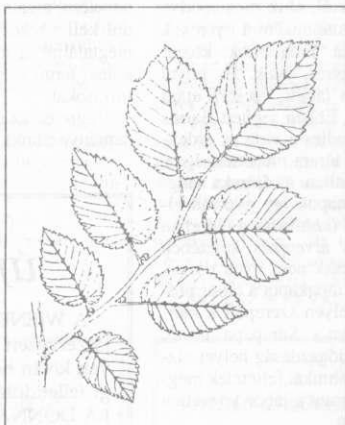
Nagy termetű, 30 m magasra is megnövő fa. Ágai vízszintesen vagy tompaszögben illeszkednek a törzshöz, alsó ágai lehajlók. Törzse alul gyakran terpeszes, tuskóról, gyökfőről jól, gyökérről mérsékelt sarjad. Kérge durvábban repedezett.

Fiatall hajtásai vékonyak, többnyire kopaszak, ritkábban elszórtan szőrösek, kissé fénylők. Levellei 4–8 cm hosszúak, 2,5–4 cm szélesek, a levélváll erősen részaránytalán. A levéllemez vastag, sima, fényes felületű, az oldalérpárok száma 8–12. A levelek felületén kezdetben elszórt serteszőrök lehetnek, ezek később lekopaszodnak. A levélfonákon az érzugban fehér szakállak lehet látni. (A sarjak levelei nagyobbak, szőrösek.) Levéllye 10–15 mm hosszú. Fiatall hajtása, levéllye és levélfonáka vörhenyesen mirigyes. A levél összenyomás alapján a gyertyánéhoz hasonlít.

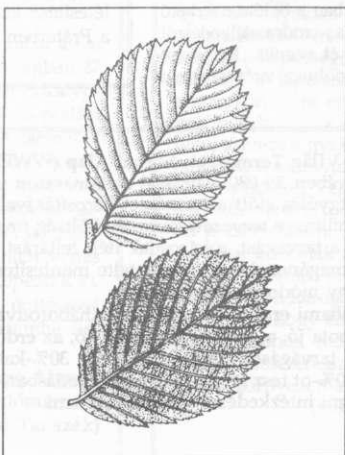
Termése fordított tojásdad, 15–20 mm hosszú. A makkocskó a szárny csúcsához áll közel.

Közép- és Dél-Európában, Észak-Afrikában és Nyugat-Ázsiában honos, elterjedésének kontinentális súlypontja van. A sík és az alacsonyabb dombvidék fája. Elsősorban keményfás ártéri ligeterdőkben és tölde alföldi kocsányos tölgyesekben él. A szilfavész ezt a fajt károsítja a legjobban.

a/ *Ulmus minor*

b/ *Ulmus procera*

Érdeslevelű mezei szil vagy angol szil (*Ulmus procera* SALISB.)

Közepes termetű, legfeljebb 25 m magasra nő. Erőteljes, hegyesszögben illeszkedő, felfelé irányuló ágai vannak. Tuskóról, gyökfőről és gyökérről is jól sarjad, a törzs alsó részén gyakorta találunk vízhajtásokat. Kérge finomabban repedezett.

Fiatall hajtásai vastagabbak, maradandóan szőrösek, gyakrabban parásak. Levellei 6–10 cm hosszúak, 3,5–6 cm szélesek, kelekdedebbek, a levélváll gyengébben részaránytalán. A levéllemez vékonyabb, felül érdes, inkább matt felületű, az oldalérpárok száma 10–12. Levélfonáka maradandóan szőrös, az érzugokban szintén szakállas. A levélcsúcs élebben fűrészes, a levélfogak előreírányulók. Levéllye 4–6 mm hosszú, szőrös. Fiatall hajtása, levéllye és levélfonáka nem mirigyes.

Termése inkább kerekded, 10–15 mm hosszú. A makkocskát a termés közepén találjuk.

Nyugat- és Közép-Európában, a Balkánon honos, elterjedésének szubatlanti súlypontja van. A hegy- és dombvidék fája. Elsősorban a cser és kocsánytalán tölgy szárazabb erdőátársulásaiiban él. A szilfavész közepes mértékben károsítja.

Kutatói nap Szolnokon

A rendezvény keretén belül az Erdészeti Termelésfejlesztési Polgári Jogi Társaság tagjaként is tevékenykedő kutatóintézetek és kutatással foglalkozó szervezetek (ERTI, FAKI, EFE, ERSZ) munkatársai az alföldi erdőgazdálkodás témakörében végzett legfrissebb kutatások eredményeiről adtak tájékoztatást.

A tanácskozást *Szebeni László* vezérgazdát nyitotta meg. Az elhangzott előadások:

Dr. Führer Ernő: Az Alföld erdősisíti programterve; *Dr. Illyés Benjámin* – *Marosi György:* Az erdőfelújítás finanszírozásának irányai, konfliktusai és a megoldási lehetőségek; *dr. Halupa Lajos* – *dr. Héjji Botond:* A gazdaságatlan erdők kritériumai; *dr. Magas László:* A szigetközi erdőgazdálkodás jelene és jövője; *dr. Rédei Károly:* Az akáctermetés időszéri kérdései, különös tekintettel a szelektált akácfaajták természetbe vonására és sarjolt történő felújításuk; *dr. Kapusi Imre:* Rövid vágásfordulóban kezelhető akácérdők perspektívája; *dr. Tóth József:* Homoki fenyvesek véghasználati kora az egyszései állapot függvényében; *dr. Hadnagy József:* Pinus-félék papíripari félkésztermékké hasznosítása; *Magyar Lajos:* A gyökérrontó tapló (*Fomes annosus* Cooke) okozta fertőzés ökológiai tényezőinek vizsgálata a Duna-Tisza közén; *dr. Rumpf János* – *Gólya János:* Vállalkozói fakitermelések bonyolítása; *dr. Koller Erzsébet:* Erdészeti információs rendszerek; *Mocskonyi Zsigmond:* Az elektronikus átláló használata.

Erdészeti tudományos csúcs – a német nyelvterület kutatóintézményei számára. 1991 óta évente gyűlnek össze küldötteik és tárgyalják napokon át az erdészeti legégetőbb kérdéseit. Tavaly Bács megye látta vendégül Birmsdorf, Graupa, Flechtingen, Gotha, Göttingen, Észak-Rajna-Vesztfália és Baden-Württemberg vezető erdészeti előkelőseit tapasztalatcserére.

Az erdőkárok vonatkozásában megállapították, hogy nem mindent lehet a légszennyezéssel megindokolni. A társadalom riadalma alábbhagyott: és így nyugodtan lehet a további okokat kutatni.

Az erdőgazdálkodás jövődelmezőségét illetően rendkívül nehéz a törvényhozókat meggyőzni az erdő szociális funkciói ellentételezésének szükségességéről. A természetvédők alapvető hibája az ökonomiai alaptételek figyelmen kívül hagyása, az erdészek gyenge oldala pedig a túlzott ökonomiai függőség. A hosszú távú ökológiai erdőtervezésnek az üzemgazdasági megvalósítással fogaskerékserűen kell kapcsolódnia.

SÓDOR MÁRTON

A természet jobban tudja...

Új alföldfásítás indul. A jelenlegi szituációban ez természetes is, mivel a mezőgazdasági művelés alól kikerülő hasznosítatlan területekkel kell valamit kezdeni. Egyenesen adódik, hogy a felszabaduló területek hasznosítására a legjobb és a termőhelyi potenciált legteljesebben hasznosítja az adott területen hosszú évszázadok, esetleg évezredek alatt kialakult, illetve kipróbált természetes vegetáció. Ez a természetes vegetáció – alföldi viszonyok közt – mai fogalmaink szerint a természetes gyepek, illetve az erdő. A zárt, szép és lehetőség szerint ipari hasznosításra is alkalmas erdő. És most álljunk meg egy percig az erdőnél, mivel itt kezdődik minden ellentét. Az erdészeti szakember azt mondja:

– Természetesen készen állok az erdő telepítésére, de ... én választom meg a fajtát. Vannak tapasztalataim és táblázataim, melyek alapján el tudom dönteni, hogy milyen fajokból tudok itt szép vagy elfogadható zárt erdőt létrehozni. Tudom, hogyan kell elvégezni a telepítéseket, hogy azok sikeresek legyenek.

– Azt már nem! – vágja rá rögtön a természetvédő, vagy a zöld lelkiellátó honpolgár. – Zárt erdő kell ide, egyetértek, de annak őshonos fajajából kell állnia, elegyes legyen, ahogy az a természet nagykönyvében meg van írva. Tanultam több-kevesebb ökológiát, növénytársulást, hallottam okos emberektől, hogy ezek adnak csak tartósan fennmaradó stabil állományokat.

Mindenkinek igaza van. Az erdész valóban nem tud zárt erdőt létrehozni az őshonos fajajokból, ezért kísérletezik más idegen fajokkal, és a természetvédő is jól látja, hogy a meglévő

nyár-, fenyő- és akáctelepítések valahogy nem igazán töltek be a nekik szánt szerepet az Alföldön. Mindenkinek igaza van? És mégsem jó egyik sem? Nem képzelhető el, hogy az ellentmondás feloldható? De igen. Hiszem, hogy a TERMÉSZET régen kikísérletezte a megoldást, csak az egymással való meddő vívák helyett meg kéne kérdezni Őt.

Van egy nagyon szépen hangzó klimatikus elnevezése Alföldünknek, melyet mind a botanikusok, mind az erdészek egységesen használnak. *Erdőssztyepp, erdőssztyepp klíma.* Nem hiszem, hogy nekem kéne elmagyaráznom a szakembereknek, mit is jelent ez. Olyan füves, sztyeppvegetációval borított terület, ahol kis záródásban, illetve elszórtan fák, facsoportok találhatók. Amennyiben jól belegondolunk és felidézünk magunk előtt egy ilyen – bizonyára sokunk előtt ismert – tájképet, rögtön felötlik bennünk a megoldás kulcsa. Mindenkinek igaza van, egy kis kivétellel, ami a feloldatlannak látszó problémát okozza. Mind az erdősz, mind a természetvédő zárt erdőben gondolkodott. Pedig termőhelyismereti, éghajlattani, csapadékelosztásra vonatkozó tanulmányainkat felidézve, vagy akár csak alföldi talajfeltárásiaink eredményeinek kis terleten belüli szóródására visszamenekítve tudhatjuk, hogy amennyiben ezt a hidrológiai viszonyok nem teszik lehetővé, zárt erdők itt – természetesen úton, a mai klimatikus viszonyok között – nem alakulhatnak ki.

Ez az egyetlen kis pont, ami miatt nem egyeztethető össze a két nézet. De, amennyiben megkérdezzük a TERMÉSZET-et – ahonnan mindkét idézett szakma a tudását merítette – feloldható az ellentmondás... telepítünk őshonos fajok egyenes állományait „erdőt”, de ne várjuk el, hogy ezek zárt állományokként maradjanak fenn. Legyenek az Alföldön ligetes, a klimatikus viszonyoknak megfelelő, igazi, szemet is gyönyörködtető *erdőssztyepp társulások*. A TERMÉSZET JOBBAN TUDJA..., hogy az adott területen hány faegyedet, mekkora facsoportot képes eltartani. Nekünk már csak az a feladatunk, hogy a kivitelezés módját megtaláljuk, szintén a TERMÉSZET segítségével.

(ÖFZ. 1993. 12. Ref.: Jérôme R.)

DR. BENCZE LAJOS

Botos ünnepnapok (Ahogy Mezőhegyesen újra elkezdődött)

Hát, ilyenek is voltak, a Viharsarokban, Mezőhegyesen, az 1945. november 5-7. közötti napokban: így nevezte el a jeles „eseményesorozatot” akkori kedves, kesernyős-fanyar humoráról ismert barátom, Szabados Dezső, aki abban az időben az ottani cukorgyár tisztviselője volt mint agrármérnök. (Humorának tolla hegyére még saját személyét is felszúrta. Önmagát, mint a könnyű tűzértség legkönnyebb súlyú (tartalékos) hadnagyának titulálta: „karddal együtt alig haladta meg az 50 kilogrammot”). Én pedig az állami vadászterületnek („rezervátum”) vezetői teendőit láttam el, önként vállalva, nagy lelkesedéssel...

Miután a csatazaj ország-világszerte elült és ép bérrel megúsztam Budapest ostromának minden szörnyűségét, megúvva a minisztériumi szolgálatot, de még inkább az éhezést, úgy határoztam, hogy ismét külső, gyakorlati szolgálatot vállalok. Kapóra jött, hogy a Földművelésügyi Minisztérium illetékesei akkor szervezték a már említett erdészeti és vadászati kezelési egységet.

A feladatot szépnek, érdekesnek, testreszabottnak találtam: részt venni a vadgazdálkodás, a vadászat újjászervezésében Mezőhegyesen, az egykori kincstári méneshirtok apróvadállományban gazdag, külföldön is ismert területén. Az apróvad meg mindig, gyermekkorom óta közel állt szívemhez, lévén szülőföldem a Nyitra és a Vág folyók által szabdalta apróvad-eldorádó, a Kisalföld, a mai Dél-Szlovákia kics tája.

Azzal tisztában voltam, hogy a térség, a Viharsarok ismert akkori, feszítő indulatoktól izzó atmoszférája aligha kínálhat zavartalan léte, könnyű munkafeltételeket ebben az előítéletektől terhes „mifajban”, a vadászatban és az erdészetben. Úgy gondoltam azonban, hogy a háború alatti tanúsított emberi és politikai magatartásom következtében helyt tudok állni és szembe tudok nézni az esetleg reám váró nehézségekkel, kihívásokkal. Így hát elindultam, meghozzá vonaton, természetesen

személyvonaton és annak is nem a bel-sejében, hanem a hátán, a vagonok tet-jében, békés, türelmes sorsközösségben az alkalmilag összeverődött útutársaim-mal Szeged irányába, hátamon az ak-kor kincset érő kis „motyómmal” bé-lelt hátizsákkal...

Az éjszakát a szegedi pályaudvar várótermében töltöttem, magam alá te-rítve kopott lódenkabátomat, fejem alá párnának a féltve őrzött (katona nyel-ven, így találtam biztonságosnak az akkor még javában űzött „zabrállás” el-len. Álom azonban így sem jött a sze-memre, pedig nagyon fáradt voltam: ehhez hozzájárultak egyrészt a polos-kák, no meg az időközönként megje-lenő (portyázó) hadfiak is...

Másnap délelőtt a Mezőhegyes felé tartó vicinálison „begördültem” új ál-lomáshelyemre, ott pedig irány a „Kantár”, ahol az állami gazdaság köz-pontja volt. Az egyemeletes épület on-nan kapta a nevét, hogy abban voltak elszállásolva (betárolva) a még nőtlen, fiatal gazdatisztek...

A szokásos és előírt hivatali forma-ságok elrendezése után este kikötöttem al-bérleti szálláson, egy kedves álla-mi gazdasági tisztviselő otthonában (a Molnár családnál), akiknek fia abban az évben nyert főlvételt a soproni erdő-mérnöki főiskolára: így hát egyszeri-ben igazi otthonra találtam.

Megkezdtem hivatali ténykedése-met, ismerkedtem a feladatokkal, terü-lettel, munkatársakkal, igyekeztem fel-tárni a múltat, hogy a tapasztalatokat felhasználhassam az újjáépítéshez. Nagyszűrű munkatársakra, kitűnő szakemberekre találtam, akik között biztonságban éreztem magam, öröm volt velük együtt dolgozni. Ők pedig befogadtak, elfogadtak, ami fokozta önbizalmamat és lendületet adott mun-kámnak.

Azóta sok kedves volt munkatársam távozott el az örök vadgazdamezőkre, kö-zöttük a két „nagy öreg”, a felcít-hetetlen emlékü fővadász, Mengyán Gyuri „bácsi” és a belsőkamarási er-dész, Pipás Pali bátyánk, no meg ki

tudja, hogy hányat szólított azóta is magához az Úr. Emlékük, tiszta em-berségük, melegszerű ragaszkodásuk azóta is él emlékezetemben, gyakran idézem őket a családon belül és bará-taim körében. Gyuri bácsiról a Rókás napok c. írásomban a Magyar Vadász hasábjain külön is megemlékeztem: meg meglelt, hogy nevét az utókor számára megörökítettem... Hadd emlí-tsem még a két fiatal erdészt is, Bacsa Gyulát és Bohum Bélát. Ha velük együtt jártuk az erdőt-mezőt, még a „kisördögököt” sem tartottunk: pedig volt belőlük éppen elég.

Élveztem az állami gazdaság vze-tőinek bizalmát is, így az akkori igaz-gató – a későbbi országos szakvezető –, Izinger Pál megértő, baráti támoga-tását is.

Telt-múlt az idő, már lassan kezd-tem a pesti nélkülözést cifeledni és ki-heverni, miközben váratlanul rohant reám a félelmetes „vékonyító” beteg-ség... az „ukránka”. Aztán ezt is meg-úsztam, hála a gazdaság kis kórháza orvosának, dr. Poledna Bélának, no meg a „kisüsti” bodzapálinkának.

Közben ősz lett, kezdtük számba venni a vadállományt, latolgattuk, ter-vergettük az első – decemberi – (kor-mány) nagyvadászatok eshetőségeit, amikor felém kaptunk némi előrejel-zést.

Így érkezünk el a november 7-e felé vezető héthez, amikor éppen egy kora délutáni terepszemlélt, helyszíni bejárást tervezünk a település köze-lebbi térségében. Az emeleten lévő irodámban kezdem összeszedni a ki-szálláshoz szükséges holmimat, és már a vállra akasztható táskámat és a szol-gálati pisztolyomat akartam a fiókból kiemelni, amikor az utca felől egyre erősödő hangzavar ütötte meg füle-met. Az ablakhoz érve egy eléggé népes tö-meg közeledtét látom piros zászlókat lobogtatva, fűtykösöket szorongatva és az akkor szokásos „baljós” szölamokat skandálva, hogy aszongya: „le ezzel meg azzal, halál erre meg arra, le a kigazdapártal...”, és hogy éljen ez meg az, főleg a párt és mindenekelőtt

Rákosi. No, mondom a melletttem álló két munkatársomnak, húzódjunk vissza az ablakból s főleg ne mosolyogjanak, ne „hergeljék” a nyilván felbujtogatott, feltehetően némi nedűvel is megtárogatott tömeget, mert ebből így is baj lehet...

Hát, bizony lett is, de még mekkora: kicsapódik a szobám ajtaja, belép rajta két feldúlt képű suhanc, nekem szögezve a nagy kérdést: „Maga az erdőmérnök?” „En vagyok” – mondom. „No, akkor gyűjjön le a nép közé, no mozgás...” Egy pillanatra átvillant az agyamon a főkomban lapuló pisztolyom, de a józan ész máris elhessegette a gondolatot. Ez itt, ebben a helyzetben mit sem segíthet, kész öngyilkosság volna. Amint kiléptem az ajtón, a két fiatalember nekem esett, ütegelni kezdett... Az agyamát előntötte a vér, a halálfélelem, és én is ütömet végső kétségbeesésemben: a két támadóm – hálá fiatalkori némi öklözési képességemnek – legurult a lépcsőfokokon, én pedig emelt fővel kiléptem a már említett „kantár” ajtaján. „Itt a kisgazdavezér, akaszd föl, vágd el a torkát...” – zúgta a tömeg, még ezt hallottam, aztán többre már nem emlékeztem: az épületből az utcára vezető járda szégye-lye mentén egy bukszubokor tövében arra ébredtem, hogy földön fekvő rugnak, ütnek, ahol érnek, a vér pedig ömlik belőlem... Föltárogattak, kivonszoltak a „nőp” közé, ismételve a „Jo-sungot”: „Akaszd föl!” Már nem fájt semmi, a gyalázkodás sem, a sebeim sem, beletörődtem sorsomba, mit tettelem, megadtam magam...

És amint ez az ÉLET nagy forgatókönyvében megírta: „Ahol legnagyobb a baj, ott legközelebb az Isten!” Hát, így történt ez akkor is. A tömegből valaki elküldte magát: „A románok betörték a határon, vizik, lopják a jószágot, a disznókat, gyerünk segíteni, menteni!” Bizony, csoda történt: a tömeg futólépésben indult a közeli határmenti major felé... Engem pedig bevitték, betárogattak a kórházba, ahol kedves atyai jóbarátom, a már ugyancsak említett „doki”, ellátva sebecimet, „tisztába tett” és befektetett egy erős ráccsal védett ablakú szobába, mondván: „Itt biztonságban leszel, ide nem tudnak bejönni utánad! Mert bizony azt ígértük, hogy éjjel visszajönnek érte...”

„Sose féljen, van itt elég vitriol – mondta az egyik ápoló –, majd fogad-

juk őket!” Erre azonban nem került sor, estére leohadtak az indulatok, elült a harci zaj – ámbár nem egészen.

Reggel sebeimet kötöztette a rendelkező Béli bátyám, amikor belép, illetve betárogatták Gyuri bácsit, a fővadászt. Első gondolatom az volt, hogy engem jött meglátogatni és mondom is neki iziben: „Velem aztán jól ki...bántak!” „De velem is ám” – válaszolt az öregúr és megfordult. A feje bubjától a sarkáig csupa vér volt. „Mi történt?” – kérdeztem, saját bajomat effelejtve. „Most reggel kijött hozzám a fécántelegre kerékpáron néhány suhanc, éppen reggeliztem, kihívtak az udvarra és nekem estek a kerékpárjuktól lecsatolt pumpákkal, alaposan elkalapáltak, miközben szidalmaztak: »buggyos nadrágban, bőrkabátban jártál. Horthyval vadászál, az anyád...« és most itt vagyok.”

„De tulajdonképpen mi történt?” – kérdeztem az orvost, meg az ápolókat.

„Tudod – mondja – az ünneplés már tegnapelőtt este elkezdődött, amikor a major udvarán (a major nevére már nem emlékszem) este a sötétben leütötték Kis intézőt, amint szokásos esti ellenőrző útjáról a lakása felé tartott. Ő is benn volt, ellátuk a sebeit és délelőtti hazaengedték. Hasonlóan járt ugyancsak aznap este Jármai Géza, a külső kamarási körületvezető intéző is, akit már az ágyból szólítottak ki, pizsamában, a kapuhoz, felcsécsé, családjá előtti ütegeltek addig, amíg csak össze nem esett...”

„Tudja – meséli az egyik ápoló –, Pallay Lajos főintézőt sem kímélték: őt egy zászlórúddal kölöntötték fejbe, miközben magát püfölték még a kantár előtt. Pedig ő igazán a nép kedvence volt, itt szolgált korábban is, majd innen került Kisbérre, ahová küldöttség ment érte, hogy visszahozzák kedvencüket. Hát, el is nyerte a jutalmát! Élete nagy csalódását ő is megélte. A fő-

HARAGSZOMRÁD (?)

A lap decemberi számában olvashatjuk Bogdán József tagtársunk hozzászólásában rövid, de valós vélekedését, ilyenformán: „Nem hiszem, hogy az Egyesület fő dolga, hogy... szélsőséges véleményeket kinyilvánítva *magára haragítson* más szervezeteket, gondolok a természetvédelemre és a vadászokra.”

A manapság nyakra-főre használt „szélsőséges” jelző meglehetősen tágran értelmezhető fogalom. Kicsoda, mit és miért nyilvánít szélsőségesnek? Hol az a „közép”, aminek képest valamely vélekedés kiérdemli a „szélső” jelzőt?

A „természetvédelem” (sic) haragjának ily általánosan megfogalmazott vádját például egyáltalán nem tudom megfajítani. Hálás lennék, ha a meg nem nevezett vádlottak számára a hozzászóló az érveit részletesebben is kifejtené.

A vadászok haragjára viszont már van egy tippem; szabadon megkérdőznem a hozzászólót, vajon *ugyanarra* gondolunk-e? Nevezetesen a vadászoknak arra a néhány tízezres csoportjára, akik a sors kegye folytán vadászterületet bérelnek. Eddig semmi okuk nem lehetett a haragra e derék vadászoknak ott, ahol mélyen a realitás elérhető bérleti díj alatt jutottak a bérletükhöz. Haragról már csak azért sem lehet szó, mert többnyire a bérbeadás lebonyolító tisztviselők maguk is tagjai a bérlet társaságnak, tehát részben maguknak adják bérbe a területeket.

Amikor fellépünk a társadalmi igazságtalanság, a társadalmi tulajdon ily hűlen kezelése ellen, valamint az erdő helyenként súlyosan károsított nagyvad-tízsaporítása ellen, ezzel bizony *akaratlanul is magunkra* vonhatjuk ezeknek a vadászoknak a haragját. Ha a hozzászóló erre a haragra gondolt, akkor kérem, gondoljon a többi, tízmillió állampolgárra is, akiknek viszont e fellépésünkkel megszerezhetjük, *kivívhatjuk* az elismerését, a szimpátiáját.

Azt pedig, hogy e vélemények memyirenem tükrözik a tagság véleményét... (amint a hozzászóló kinyilatkoztatja), a demokrácia örök szabálya szerint nem a feltehetően a saját érdekeit képviselő tisztelt hozzászóló, hanem a tagság hivatott kinyilvánítani – *mégpedig a következő választáson.*

Reményfy László

jegyző a község háza kert felé néző ablakán ugrott ki, úgy menekült el, meg sem állt Battonyáig. Az egyik tisztviselőnőt pedig hajánál fogva rángatták ki ünnepelni a tömeg közé, ő is a felvonulók között volt, immár nagy lelkesedéssel."

Nos, így zajlottak szép sorjában a mezőhegyesi „botos ünnepek”, ahogy akkor „illett”, az Úr 1945. évének novemberében. Mindez, persze, rendőri kísérettel, védelem mellett, nehogy a tömegnek baja essék. Hát, annak nem esett, annyi bizonyos!

Az irodában maradt lódenkabátomnak, táskámnak, pisztolyomnak, kalapomnak nyoma veszett. Ott helyben nem viselte senki sem: talán valakik eltehték, megőrizték „tróféának”.

Hogy személy szerint kik szervezték „az átnévezést”, kik álltak a dolgok háttérében, nem tudom, de különösképpen nem is érdekelt, megúsztam, ez a lényeg és az élet zajlott a maga útján, no, persze azért nem egészen zavartalanul.

Ugyanis, miután vagy két hét múlva a kórházat elhagytam, hivatalomban felkeresett Makról egy Kallós névre hallgató „valaki”, aki rá akart beszélni,

hogy menjek el innen, nem lesz ennek már jó vége, meg így, meg úgy: „Tudja mit, maradok – válaszoltam. – Majd akkor megyek el, amikor jónak tartom. Nekem nincs mit takargatnom.” És maradtam még egy évig. Nem bántam meg! Annyi emberi melegséget, rokonszenvet tapasztaltam, amiből szinte egy életre „feltöltődtem” optimizmussal. Szakmailag is gyarapodtam és felejtethetetlen vadászélményekkel gazdagodtam, melyekből egyszer már ízelőt adtam a Rókás napok című, említett írásomban. És most szabadon még egy „vadászélményemet” (?) elmesélnem: egyet a sok hasonló közül.

Az „ünnepek” után azért mégis csak sor került az első „protokollvadászatra”. Ennek előkészítésére, megszervezésére mentünk ki a Pitvarossal határos területre, ezen belül közelebről a mintegy 100 km kiterjedésű 4-es erdőbe. Négyen ültünk – a kocsissal együtt, természetesen – a gazdaság bricskáján: a már ismert fővadász, a helyi kerületvezető vadász (Medve nevű és bizony alkatára is hasonló, derék természetű), meg szerénységem. Amint a területre értünk, távoli lövéseket hallottunk.

Gondoltuk, valahol a szomszédok vadásznak. A lövések egyre gyakrabban és mindinkább közelebből hallatszottak, míg végül is rádőbentünk arra, hogy valakik a négyes erdőt hajtják: szólt a puská „cefetül”, sörtes és golyós fegyverekből egyaránt, még „sorozatban” is. „Visszaforduljunk, ne forduljunk?” – latolgattuk. „Hát csak nézzük meg, kik is vadásznak” – döntöttünk. Az erdő fő nyíladekára érve leszálltunk a kocsiról, puskáinkat megfordítottuk – persze, nem mintha vadászni akartunk volna, hanem csak úgy... – és vártunk, amíg a felénk tartó „vadászor” kiér a nyíladekra. Vegyes kinézetű társaság volt („Szent Kleofás, milyen karaván” – mondta volna Petőfi), ki ilyen, ki olyan katonaruhában, pufajkában, civilben, egyszerűen „alkalomhoz illően”. Amint kiértek, körbevettek bennünket, halljuk ám, hogy nem magyarul – helyi szlvoák kiejtésével – beszélnek, amit a fővadász is, lévén pitvarosi származású, meg én is jól értettünk. Szemünk összevillant Gyuri bácsival, megértettük, hogy nem fedjük fel nyelvtudásunkat, köszörmük torkunkat, majd én törtém meg a már

A szarvasirtás ellen,

vele szemben a létszámapasztás mellett érvel *dr. Bán István* az Erdészeti Lapok októberi számában. Kíváncsi volnék, az illető szarvas méltányolja-e, hogy nem „irtás”, hanem „apasztás” révén kap egy golyót az oldalába. Vajon milyen érzülettel szenderül jobblétre?

Egyébként, emlékezetem szerint egyetlen erdész szakember sem akarta, akarja kiirtani, hanem csak kilőni a fölös számú növényevő nagyvadat. (Mint ahogy az ellen is fellép, hogy egyes vadászok kapzsísága miatt túlszaporított vadállomány az erdeinket tegye tönkre.) Kiirtással eddig csak a vadászok körében találkozunk, amikor rendre kiirtják a hozzájuk tévedő ragadozókat, köztük is első helyen a jobb sorsra érdemes hiúz.

De túl a nyelvhasználati kérdésen, sokkal fontosabbnak tartom azt az erdőegészségi állapotfelmérést közelebből megnézni, amelynek adataira a szerző oly szívesen hivatkozik.

Röviden: van egy fajtája a vad által okozott károknak, amit a mostani módszerrel nem lehet kimutatni. Nevezetesen, a 4x4 kilométeres háló azon pontjain, ahol fiatal erdő áll, tehát a vizsgált fákat nem lehet megfesteni, csak egy képzeletbeli körön belül vizsgáljuk a fák állapotát. Ott, ha egy értékes fafaj a károsítás miatt elpusztul, azt a kárfeleltéti lapon nem lehet jelezni, az eltűnés okát nem lehet feltüntetni. Pedig e fiatal állományok vannak a legjobban kitéve a vad károsításának. E korban teszi tönkre a szarvas a tölgyet, a bükköt, a luc- és vörösfenyőt. Itt csak az elegyarány megváltozása mutatja, hogy valami baj történt, de annak okát nem lehet feltüntetni. Ugyancsak nem lehet jelezni azt, ha a kapzsíságból túlszaporított vadállomány annyira felel a erdei makkot, hogy ezzel lehetetlenné teszi az erdő természetes felújulását, a természetes erdő fennmaradását. E kártételt csak akkor szabadna jelezni, ha ott épült volna ellenőrző kerítés, ám ennek készítése a legkevésbé érdeke a vadászatra jogosultnak.

Nem tudhatom, e „csalafintaságok” véletlenül, figyelmetlenségből vagy a vadkárokat eltussolni szándékozó mesterkedése miatt kerültek-e bele a felmérés módszerébe. Érdekes lenne tudnunk erről is a szerző vélekedését, aki éppen a kárfeleltéti útmutatót készítő cég alkalmazottja.

Mindenestre, ha a felmérésből több, jelentős kártétel kimarad, nem ildomos annak adataira oly magabiztosan hivatkozni. Az „irtás – apasztás” szóhasználat helyett fontosabb lenne erre a kérdésre is több figyelmet fordítani.

Reményfy László

feszülő csendet: „Látom, vadásznak, és elég jó eredménnyel!” „No ízs persze, hogy vadászunk, amint láassa.” „Mi is vadászatot jöttünk előkészíteni, mert a hét végén kormányvadászat lesz.” „Hát csak csinálják, a maguk dolga.” „De tudják, hogy ez rezervátum, itt idegennek nem szabad vadászni” – mondom tölem telhető nyugodt hangon. „Micsoda, míg hogy nekünk nem szabad?” No, gondoltam, ez volt az olaj a tűzre.

Társaimmal egymást fedezve tömörülünk, vállunkon a töltött fegyver. Hát most mit tegyünk? Még egy rossz szó, egy gyanús mozdulat és kész a tragédia...

Intek a kocsisnak, hogy induljon el, közben halljuk ám az egyik vezéralakot: „zotnyi ho, cso papuluje, j... mu Kriszta” (fonetikusán írva), azaz „nyírd ki, mit pofázik... om a Krisztusát”. Mi pedig megfordultunk és elindultunk a kocsi fedezékében, libasorban. Hául én zártam a sort, rajtam volt minden felelősség. „Ha ránk emeli valaki a fegyvert, hát én gyorsabban leszek” – villant át az agyamon. De erre nem került sor, mondtak ránk minden elképzelhető, cifrázva magyarul is, hogy megértjük, miközben lassan, örökkévalóságnak tűnve „rugalmasan elszakadtunk” egymástól. Az erdő szélén megálltunk, visszatekintettünk az elvonuló „vadásztársaságra”, nagyot húztunk a csípős decemberi levegőből, míg nem megszólalt Gyuri bátyánk: „Hát ezt is megúsztuk, bizony már nem adtam volna egy pipabagot sem az életünkért”.

„Így van Gyuri bácsi, most pedig menjünk haza az izgalmakat leőblíteni, és felejteni” – toldottam meg, immár egy kissé felszabadultan.

Epilógus: Közel ötven esztendő távlatából visszatértem ma is kristálytisztan élnék bennem az emlékek az akkori „nagy idők” egyszerű emberének rendületlen, hősiesség helytállásáról a mindennapi élet idegeket, jellemeket edző zűrzavarában... Az akkor zajló, e térségben és országsszerte emberéletet is követelő események társadalmi és politikai hátterének elemzése, feltárása a történelem, a politológusok feladata; tegyék dolgukat a legjobb tudásuk és lelkiismeretük szerint!

A magam részéről a kiragadott epi-

zódokkal csupán ízelítőt kívántam adni az azóta felnőtt nemzedékeknek az újracsúszás és az újjáépítés – vadászatot és vadászokat is érintő – hősiesség korszakából, az új élet tisztítóüzéből.

S ha olykor napjainkban – okkal vagy indokolatlanul – clégedetlenek,

türelmetlenek vagyunk, gondoljunk azokra is, akik a ma már szinte mesébe illő elképzelhetetlen megélték, túléltek, dolgoztak és hittek rendületlenül. „Per aspera ad astra”, azaz: így jut el az ember meredek, göröngyös úton a csillagokig (Seneca).

Lábodon kell törvényt csinálni

Miközben ágazatunk politikusokkal, jogászokkal, közigazdászokkal, szakemberekkel vívja küzdelmét a rendszerváltozás óta, az ország erdeinek nagy részében folyik a mindennapok megszokott munkája.

A fő melletti erdészek is küzdenek az esővel, aszályal, hóval, faggal, vaddal, garzál, pajorral, fatolvajjal, és sokszor bizony a rossz döntések következményeivel.

Meghívást kaptam *Horváth Józseftől*, a lábodi erdészet igazgatójától, a belegi erdőket bejárására. Az olvasónak ismerős már ez a hely, hiszen a kaposvári vándorgyűlés összefoglalójában részletesen bemutatkozott. A meghívás oka az a hirtelen jött változás volt, amely augusztus óta a területen található lucfenyő-állományban bekövetkezett. A keserű szakmai csemegét a Beleg 1/C-ben található látvány nyújtotta.

Szép Csaba kerülvezető erdész vezetésével jártuk be a területet. Mint elmondta, szeptemberben észlelték, hogy a túlévél, mint az ónos eső, pereg le a fákról, és a kérgen ezerszám váltak láthatóvá a benűző- és a rézmetsző szuvalkó nyílásai. Mintha eleve nem nyúltak volna meg a még zöld koronájú törzsek. Tíz-tizenöt méter magasságig táblásan válik le a kérg, és vastagon borítja a kiadós őszi eső áztatta talajt, ahol fehér pamacsokként világít a Fomes annosus termőtesteinek sokasága. Az állományban, mely átvészelte az 1983-as hótörést, az 1991-es viharkárt – miközben vastag gyantafofával próbálta takarni a minden törzset érintő szarvasbűnt nyomot – az aszály következtében a talajvíz-vesztett gyökerek feladták a küzdelmet. A kegyelemdőfőst az alig milliméteres károsítók milliói adták meg az erdőérdelemnek. A káróka okozta azonban emberi döntés okában keresendő. A lucfenyő nem idevaló faj. Vagy ha mégis telepítés mellett dönt a szakember, számoljon azzal, hogy negyven évnél tovább nem tartható.

De a környéken nem jártak jobban az erdészek akkor sem, ha a honosnak számító tölgyfélékből akartak állományt nevelni. Az erdő e környéken nem bővölhet, hanem áldozata a minden képzeletet felülmúló vadállományoknak. Kísérőim percére és helyre előre jelezték, hogy mikor és hol fogunk szarvasrudlit vagy legelésző dárnavadat látni. A helyszín felé haladva a 10-15 éves telepítéseken, felújításokon látszott, hogy az előrejelzéshez nem kell különösebb jóstehetség. Egy bejárt 810 hektáros erdőföldből hozzávetőleg 110 szarvas, 25 dárnavad, és megszámlálhatatlan vaddisznó rágja, hántja, túrja az erdőt.

Csak állók és nézem a tavasszal töre vágott 16 éves vöröstölgy-telepítést, ahol az élni akarás nemritkán 250 cm-es hajtást eredményezett. Eszembe jutnak az évek óta tartó asztal melletti viták eleddig meddő szócséplései. Az eltékozlott rengeteg idő, munka, pénz és már-már a hit is, hogy mindez megváltozik. A csodálata a területen dolgozó erdészek iránt, hogy a többszörös amputálás után is lábaserdőt akarnak nevelni. Az erdőtolvajok kényszerítette örökös szolgálat. A magárahagyottságuk, mely beszédeikből ki-cseng. A több évtizedes megszokottság után a fel nem ismerés, hogy a magárahagyottság már szakmai szabadságot kell, hogy jelentsen. Hogy a döntéseknek ezentúl valóban a fő melletti kell indulniok.

Politikusok!! Jöjjenek valamennyien ide, Lábodra, törvényt csinálni.

Pápal Gábor

Két év után

Idestova két éve, hogy részletes tudósítást adtunk a veszprémi HM erdőgazdaságról, melyben *Rakk Tamás* igazgató és munkatársai elemezték a vállalat helyzetét, az átalakuláshoz szükséges tennivalókat. Akkor még nem lehetett tudni, hogy milyen szervezeti és gazdálkodási formában folytatja tevékenységét a gazdaság, de a szándék és a cél nyilvánvaló volt a vezetők előtt. Nyereségesen kell gazdálkodni azokon a területeken, amely hozzájuk tartozik. Nyereségesen, de úgy, hogy az erdő ne lássa ennek kárát, hiszen a későbbiek folyamán is az erdőből kell megélniük. A privatizáció a kezdet kezdetén járt, és a részvénytársasági formáról – egy lehetséges politikai döntésről – is csak süttögvá tettek említést, mint nem publikus kőszá bírról. Az ország szinte valamennyi gazdaságának vezetője a faipar leválasztásának gondjával bírkózt, keresve az üzemek értékesítésének lehetőségét. Mivel ezek a gondok még ma is terhelik egy-egy gazdálkodó kibontakozását, némi meglepetéssel fogadtam a hírt, hogy a VERGA Rt. zirci faüzemének fejlesztéséhez hatvanmilliósi beruházást eszközölt, melyhez harmincyolc milliósi kölcsönt vett fel. A részletekről faggattam *Rakk Tamás* vezérigazgatót.

Mielőtt a beruházásról szót ejtenék, néhány gondolattal vissza kell kanyarodnom az eltelt két év alatt történetekre. Az a szerkezeti átalakítás, melyet elkezdtünk, úgy tűnik, megvalósult. Kialakult az alaptevékenység és a vállalkozói struktúra, ezt a tükörség fogja össze, melyet erdőmérnök irányít. Szinte igazgatói feladatot lát el, hiszen ő a főnöke az adminisztrációnak és a vadászati részlegnek is. Nagyon racionálisan látja el feladatát. Például ha több vadászvendég elszámolását kell végezni, kimegy a vadászházba és a helyszínen végzi tőfeabírálat alapján számítógép segítségével rögtön számlát ad. A vendég fizet, és indulhat haza. Nem kell az eddigi utazgatással tölteni az idejét. A kerületeket 1000–1500 hektáros területekkel alakítottuk ki. Mivel a fakitermelésünk is lecsökkent 150 000 köbméterről 100 000 köbméterre, felül kellett vizsgálnunk a középvezetők létszámát is.

1971 közepén 70 fő erdész volt. Ennyien látták el a kerületvezetői, szállítási vezetői, vágási vezetői, készletkezelői, MÁV-rakodói, csemetekert-vezetői, kerületvezető vadász és beosztott kerületvezetői feladatokat. Jelenleg 42 kerületvezető van mindössze. A gazdaság szállítói apparátusát két fűrészműzannel vontuk össze, mert

igen sokba került, hogy „mindenhol volt”. Nagyon sok üresjárat és idő ment el haszontalanul. Így 20 szállító jármű helyett 10 végzi a munkát.

Kialakult a pontrendszer szerinti besorolás mind a kerültevezőknél, mind az erdészeti igazgatóknál. Az elér pontszám határozta meg a bérézést. Előfordul, hogy az alacsony pontszámot clerók munkát kérnek, hogy javítsanak a keresetükön. Mindez körül független, s így van eset, hogy a fiatalabb generáció többet keres. *A munkák fizetjük meg.* Nem lehet általánosítva uniformizáltan elbírálni. Ez nem szakszervezeti kérdés. Nagyon nehezen érük meg az emberek, hogy most másképpen kell dolgozni, mint eddig. Hogy a teljesítmény után lehet csak fizetni. De azt meg kell fizetni. *Le kell szokni az össze nem illő munkák alapján kapott fizetések viszonyítgatásáról, a látszat egyenlőséről, mert csak a teljesítmény számít.* Nem lehet, hogy a jövedelmeket az irigység és a folyósít pusztagások befolyásolják. Dolgozni kell, mert nagy az elmaradásunk a fejlett társadalmtól.

Szeretnénk elérni, hogy két éven belül minden területvezető Mitsubishi platós teherjárót kapjon, mellyel elintézheti a kisebb anyagszállításokat, sőt a személyszállítást is. És az sem lesz

gond, ha néha azzal megy a család moziba. A hatodik év után megvásárolhatják, így remélhetően az állagmegóvással sem lesz baj. Ennyit előljáróban.

Ami a faüzem átalakítását, korszerűsítését illeti, szintén alapos előkészületeket igényelt. A döntés előtt valamennyi szempontot figyelembe kellett venni. Egy rosszul működő fafeldolgozószárazítókat egy céget, de ha „hozzamagát”, olyan bevételi forrást jelenthet, amiről nem mondhat le a fanyersanyagot termelő gazdaság. Vizsgálódásunk folyamán kiderült, hogy a két műszakban való üzemeltetés igen sokba kerül. A délelőttiötös sokszor egy órával előbb leálltak, a délutánosok fáradtan érkeztek az otthoni másodgazdálkodás következtében, s bizony többször elszíneződött a szonda is. Kiderült, hogy kemény nyolc órai munkával annyit lehet elővezetni egy műszak alatt, mint régen a kettővel. A hatékonyság növelését a kézi munkaerővel végzett fázisok gépésztésével lehetett csak megoldani. Ehhez viszont megbízható, korszerű gépeket kellett beszerezni. Egy FAGOSZ szervezte franciaországi tanulmányútunk bukkantunk rá a „RENNEPONT” cég gépsorára, melyet kifejezetten lombos anyagfeldolgozására és manipulálására konstruáltak. Talán érdemes megjegyezni, hogy a gépsor vásárlására hatan mentünk ki a gazdaságtól. Mindenki ott volt, akinek a későbbiek folyamán köze volt a beruházáshoz. Az üzemvezető, a pénzügyes, az erdősz, a faiparos és a jogász. El akartuk kerülni, hogy bármiféle utólagos szemrehányás érje a döntést. Sem műszaki, sem a manapság ilyen nagyberuházás esetén gyakran nem is alapulnak egyéb kritikával illessenek bárkit is. Úgy indultunk ki, hogy döntötünk kell, hiszen egy újabb út is pénzbe kerülne.

Kálnok ünnepe. 1993. október 8–12. között találkozott a veszprémi *Laczkó Dezso* Múzeum és a *Székyei Nemzeti Múzeum* a testvérkapcsolatok szeptesztiggyörgyi rendezvényei alkalmával. Ekkor került napirendre az a megemlékezés, amikor *Kálnoki Bedő Albert*, a falu szülötte, a legnagyobb székyei erdész emlékének tiszteletgalt halálának 75 évcs évfordulóján. A neves unitárius műemlék templomban, ökumenikus istentisztelet keretében, a veszprémi Laczkovics Ernőné naprajzkutató és Kisgyörgy Zoltán, a Háromszék c. napilap munkatársa mutatták be Bedő Albert életét és munkásságát, elsősorban e híradás szerzőjének méltatásai alapján. Imát mondott Erdélyi Zsombor ref. lelkipásztor és a szószéki szolgálatot Orbán F. Dezso unitárius lelkész végezte. A templom melletti sírra, *Könyv Ádám* szentgyörgyi múzeumigazgató emlékezője után, a két múzeum küldöttel és *Sárkány Árpád* erdőmérnök helyezték koszorút.

(Ref.: dr. Tompa K.)

Egy hétig jártuk az üzemeket. Mint eddig bebizonyosodott, jól döntöttünk, hiszen ez a gépsor a hazai lombos alapanyag feldolgozóházhoz mindent tud. A faipar recessziója tulajdonképpen jól jött, mert ebben a helyzetben feldolgozó gépsort eladni nem könnyű. Így áron alul sikerült megvenni. Rekordidő – másfél hónap – alatt elkészültünk a felszereléshez szükséges munkákkal. S még egy említésre érdemes megjegyzés. Az optimalizáló részt nem kint vásároltuk, hanem hazai gyártótól szereztük be. Ez a hazai termék igen jó. A minőségi kihozatal ezen az egységen múlik. Régen csak vágtuk, vágtuk a méretet, így a minőség válogatásával igen sok anyag került a selejtbe. Ez pedig óriási veszteséget okozott, mivel a fehérbük-áru nyugaton ma is keresett.

A finn piacra is szállítunk – igaz, szinte készterméket, de itt már 120 000 Ft a köbméterenkénti ár. Ehhez viszont fehérbük-alapanyag kell, mert az álgesztes színű terméket csak enyhe „csalással”, rusztikusnak tituláltan tudjuk értékesíteni.

És itt meg kell állnom, megjegyezve, hogy különösen a mi termőhelyeinken lévő bükkösöknek nem tett jót a 120 évre felemelt vágásérettégi kor. Most kezdünk el egy felmérést, hogy mekkora veszteséget jelent, ha hagyjuk, hogy 100 éves kortól, amikor az álgesztésedés elkezdődik, romoljon a faanyag, és főleg a rönk minősége. Az ökonómiai felhasználási kor itt a bükk esetében eltérő a megállapított életanótól. De ezt alaposan, kutatói szinten kellene vizsgálni. (Dr. Tóth Béla nyírfakutató ezt már – olasz tapasztalatokra hivatkozva – említette a neményárasoknál, ahol volt, hogy 12 éves korban érte el az állomány azt az értéket – vagy többet –, amit a befektető pénz kamatoztatásában is elérni volna. Minden további ráfordítás már veszteséget hozna. A szerk.)

A piaci bővítés létkérdés. A vállalkozásvezető és munkatársai nyakukba vették Európát és ügynőkösködtek. Nem irigylem őket, mert volt cég, ahol még a kapun sem engedték be őket a mintadarabjaikkal. Húsz-harminc tárgyalásból jó ha egy bejött. Néha már megaláznak tőnt, ahogy fogadták őket. De szép lassan a mintadarabok alapján, először kis tételben, majd a minőség tartása mellett egyre fokozhattuk a szállításokat. A piaccal nem lehet tréfálni. A minőségi lazítás azonnal piacvesztéssel jár, amit visz-

szaszerezni szinte lehetetlen. Volt, hogy határidőcsúszás miatt lemondták a rendelést. A vezető azonnal elbocsátottuk. Most már lassan kezdik megérteni a dolgozóink is, hogy a berfejlés nem tervezés, hanem a nyereség függvénye. Van úgy, hogy ha a szállítást úgy kívánja, szó nélkül jönnek be szombat–vasárnap is dolgozni, hogy időre meglegyen minden.

*

A zirci üzemet **Mészáros Gyula** erdészeti igazgató és **Németh Tibor** fő-részüzem-vezető mutatta be. A bejárás végeztével a szárító épülete mellett

jöttünk el, ami praktikusságán kívül – hiszen nedvesen már a frizt sem lehet eladni, mivel a vevő nem szívesen szállít vizet – bizonyos szimbólumot is érzékeltetett.

A betárolt bükkanyagból szívargó víz a gazdaság izdatságos erőfeszítését juttatja eszembe, melyet az elmúlt két év alatt végzett. Ha elképzeléseik sikerülnek, remélhetően a visszakapott hit mellett példát is mutathattak. Az ország mai helyzetében pedig egy jól sikerült vállalkozásra nagy szükség van. Különösen ha ez az erdészek nevéhez fűződik.

Pápai Gábor

A zirci faüzem három gazdasági kultúra eredménye

„Nagyszabású beruházással korszerűsítette a veszprémi erdőgazdaság (VERGA) zirci faüzemét, ahol évi 14 ezer köbméternyi gőmbfa – döntően bükk – feldolgozásával két-három ezer köbméter bútorteleccet, parkettafrizt állítanak elő. A 60 millió forintos beruházás keretében a világ jelenleg legkorszerűbbnek számító, szinte a jövő század műszaki kultúráját megtestesítő francia technológiát és gépsort telepítették. A beruházást 22 millió forint saját résszel, illetve japán hitellel valósították meg. A termékek 60–70 százalékát exportálni fogják. A gyártósor végén egy új magyar konstrukció alapján készített gép darabolja a munkát láncokat. Számítógépes vezérlése alapján képes az alapanyag minőség és ár (!) szerinti osztályozására is. Így módon javul az üzem exportpozíciója.”

Egyebekben így szólt a híradás a VERGA korszerű technológiai beruházásáról, amelynek pénzügyi bonyolítását cégünk, az olasz San Paolo Bank által jegyzett **Inter-Európa Bank** vállalta fel. Sokakban felvetődhet a kérdés, hogy mai gazdasági változásoktól terhes világunkban miért vállalkoztunk ezen termelő beruházás finanszírozásának bonyolítására? Hiszen, a megtérülés bizonytalanságán túl, gyakorlatilag számolni kell a jelenlegi gazdasági recesszióval. S mindezek mellett felvetődhet a kérdés, hogy a megcélzott korszerű beruházás valóban piac-kepes termékeket fog-e produkálni?

A partneri hajlandóságot alapvetően három tényező motiválta. Nevezetesen a VERGA feldolgozó hagyományai, a világ színvonalú francia gyártástechnológia, amelyhez számunkra örvendetes módon magyar minőségbiztosító technika csatlakozik a gyártósor végén, továbbá a forrást biztosító japán bank bizalma. Már a fenti hármas nemzetközi tagozódás is hitelgarancia lehetett volna egy ilyen beruházásra. Hiszen két, sőt három gazdasági kultúra együttműködése önmagában azt sugallja, hogy itt egy életképes, támogatandó, felvállalható üzleti vállalkozásról van szó. Nos, mi ezt így értékeltük, s ennek alapján kapcsolódottunk be pénzügyi bonyolítóként a VERGA zirci faüzemének 1993. évi beruházásába. Ismereteink szerint a korszerű, magyar technikát is alkalmazó, de alapvetően francia know-how és berendezések alapján, japán hiteltől megvalósított üzem kifogástalan minőségben termeli a bútorteleccet, a parkettafrizt. Ha ez így folytatódik, akkor talán részrehajlás nélkül mondhatjuk, hogy soha rosszabb üzleti partnert az Inter-Európa Banknak. No és hogy a fenti említett vonzerőkön túl miért lettünk partnerei a veszprémi erdőgazdaságnak? Egyszerűen azért, mert ez a dolgunk. Az életképes, biztató gazdasági kilátásokkal kecsegtető magyar vállalkozások hazai és nemzetközi pénzügyi ügyeinek bonyolítása, számláinak kezelése, finanszírozása.

Sepsi Beáta,
az Inter-Európa Bank
Veszprém területi igazgatója

Tharandti erdőmérnökhallgatók magyarországi kiránduláson

Újraéledt tradíciók

Dr. Christoph Richter (fahasználati tanszék) és Fritz Kost (erdővédelmi tanszék) tanárok vezetésével Magyarország erdeibe és fafeldolgozó üzeméi-be vezető tanulmányi kiránduláson vett részt harminc német egyetemi hallgató. Céljaink a következők voltak: **Először** is szeretnünk volna újraéleszteni az 1989 évi politikai fordulat után megszakadt hagyományos kapcsolatokat a tharandti és soproni erdészeti egyetem között. A csaknem kizárólag nyugati orientálódás idejében különösen fontosnak tartjuk az új társadalompolitikai viszonyok között is a szakmai és emberi kapcsolatok ápolását.

Másodszer szeretnünk volna a jól fejlett magyar erdőgazdálkodással, ezen belül különösen a szubkontinentális éghajlati és a legkülönbözőbb termőhelyi viszonyok között a lombos erdőműveléssel megismerkedni.

Harmadszor reméltük, hogy a tervgazdálkodásról a piacgazdaságra áttért termelés átmeneti időszakában bepillantást nyerhetünk a fafeldolgozó ipar üzemébe, és esetleg olyan technológiákkal is megismerkedhetünk, amelyek Németországban ebben a formában csak kevésbé vagy egyáltalán nem ismertek.

Negyedszer, de nem utolsósorban, szeretnünk volna a felejtethetetlen magyar kultúrkincsrel megismerkedni, mely mind keleti, mind nyugat-európai, vala-

mint iszlám eredetű művészeti áramlatok ütközéspontjában mindezek jegyeit magában hordozza.

Ezen az úton szeretnénk megköszönni diáktársunk, Erzsébet édesanyjának, hogy kiváló szervezőtehetségével nagymértékben hozzájárult tanulmányutunk sikeréhez. Köszönettel tartozunk továbbá a soproni kollégáknak, valamint a bennünket fogadó erdő- és fafeldolgozó gazdaságok munkatársainak, hogy határtalan vendégszeretetüket élvezhettük.

Magyarország erdészeti és megváltozott társadalompolitikai viszonyaihoz néhány nap alatt mélyebb betekintést nyerni bizonyosan nem lehet, észrevételeink legyenek ezért fényesórák a kívülről szemlélőkhöz.

A Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem

Dr. Kosztka Miklós dékán szívélyesen üdvözölt minket az egyetemen és utalt a két egyetem Sopron és Tharandt közt évtizedeken át fennálló szoros kapcsolatára. Azon kívánságát fejezte ki, hogy a jövőben újraéledjenek a szakmai cserekapcsolatok. A fogadás után megtekintettük a botanikus kertet, a vadászati és talajtan kiállítását. A különböző tanszékek látogatása is rámutatott az együttműködés új, szemmel láthatólag sokrétű lehetőségeire. Különös figyelmet érdemelnek azok a kérdések, amelyek az erdő reprivatizálásával, a piacgazdaság fel-

tételei alatt működő erdőgazdálkodással és a megváltozott fapiacra foglalkoznak. De olyan kérdések is, mint a hosszú távú éghajlatváltozás befolyása alatt termelő természetiszert erdőgazdálkodás, valamint a táj- és természetvédelem közös kutatásra érdemesek.

Egy befejező gondolatcsere folytatunk Mátyás Csabával, aki 1967-ben végzett Tharandtban, a politikai fordulat során, mind Magyarországon, mind Kelet-Németországban felvetődött sokrétű problémákról, melyeknek messzeható következményeit még távolról sem lehet lezárólag megítélni.

Kovács Gábor (Termőhelytani Tanszék) és Roth Matthea (a Soproni Tanulmányi Erdőgazdaság műszaki vezetője) szakmai vezetésével olyan állományképeket láttunk, amelyek szemléltetik, hogy célirányos, évtizedeken át tartó átműveléssel sarjerdőből teljesítőképes bukkállományokat tudtak nevelni.

Jó lenne, ha a fajgazdagság érdekében ezen a vidéken is az elegyes erdők gondolatát követnénk. Németországban még ott is megpróbálnak fűfelületen elegyetlen állományokat lombos elegyetlen állományokká változtatni, ahol pl. fűfelület – illetve lombos – elegyes erdők helyénvalóbb lennének. A változó piaci igények miatt sokoldalú kínálatra van szükség: ebből a szempontból a fűfelület, illetve lombos elegyes erdőkben mindenképpen válságmentesebbnek ítélné.

A szombathelyi FALCO

Ütközben a Bakony-hegység felé megfigyeltük Magyarországon legnagyobb forgácslemezzártó üzemét Szombathelyen. Szembesül volt a gépek és berendezések modern színvonal, melyekkel világpiacképes lapokat lehet előállítani. Az üzemnek problémát jelenthet jelenleg a rendelkezésre álló alapanyag minősége. A magas lombosfa és kéregtartalom olyan lapulajonságokat eredményez, melyek a termék világpiaci eladhatóságát veszélyeztethetik.

A FALCO nehézkes alapanyagellátásával ellentétben Kelet-Németországban csak a növedék egyharmadát vágják ki, fahulladék és fabehozatalért dívizs is bőven áll rendelkezésre. Mégis a nyílt piacon eddig csak egy klasszikus forgácslemezzártó üzem Beeskowban tudott meglepedni.

Miniszeri sajtótájékoztató

Január 19-én tájékoztatta dr. Szabó János földművelésügyi miniszter a sajtót az agrárgazdaság 1993. évi teljesítményéről és az 1994. évi kilátásokról. A közismerten aszályos időjárás ellenére meglepően jó eredményekről és a jövő év végére az ágazat stabilizálásának kezdetét váró megállapításait a napi sajtó részletesen ismertette. Az erdő ügye a feltett kérdések során került szóba. Figyelemre méltó kijelentéseket hallhattunk.

A felsőfokú oktatási intézményeknek egységesen a Művelődésügyi Minisztérium irányítása alá rendelésével annakidején nem értett egyet, és sajnálatosnak tartotta, hogy csak kevés képviselő szavazott ellene. Meggyőződése, hogy képzésük idején ezzel rosszabb körülmények közé kerülnek azok a szakemberek, akik később a földművelésügyi területen működnek. Késznek nyilatkozott arra, hogy a tártárcsák szűkebb anyagi lehetőségeire tekintettel az ez alkalommal leadott intézményi lehetőségeihez mérten továbbra is támogatása.

A mindennapi sürgött törvények között már készen van a környezetvédelmi, a föld-, az erdő- és a vadászati javaslat is, de valahányszor előveszik, mindig nagyobb a húzavona, oly mértékű koncepcionális ellentétkeivel kell megküzdnie. Az új kúzd a réggel, és ő személyileg nincs róla meggyőződve, hogy szabad-e most mindjárt állítani az újra a régről, teljes fordulatot venni... Az erdő-vad vonatkozásában az egyértelmű, hogy a vadászati jog a földtulajdonost illeti.

Jérôme René

ERDÉSZEKET AZ ORSZÁGGYŰLÉSBE!

Erdészek! Kartársaink!

A magyar erdészek híresek voltak állampolgári fegyelmességükről és erkölcsi elismertségükről. Nekünk, mai erdészeknek is nemzeti kötelességünk, hogy a hosszú évtizedek utáni második szabad választás sikere érdekében mindent megtegyünk!

Az OEE támogatni kívánja azokat az erdészeti szakembereket, akik valamely bejegyzett párt országgyűlési képviselőjelöltjei, hogy ezzel is a magyar erdők ügyét szolgálják!

Kérjük jelentkezzenek a képviselőjelöltek, illetve akik az erdészeti szakember jelöltségről tudnak. Az „Erdészeti Lapok” márciusi és áprilisi számában – pártbéli hovatartozásuktól függetlenül – közreadjuk nevüket.

Üdv az erdésznek

OEE Elnökség

ERDÉSZEKET AZ ORSZÁGGYŰLÉSBE!

A Szombathelyen gyártott cementkötésű farostlemez nemzetközileg is ismert, különösen a széndioxidos keményítési eljárás. Remélhetőleg újra alkalmazásra kerül ez a módszer, hiszen mind technológiai, mind ökológiai előnyökkel jár.

Összességében világos lett előttünk, hogy egy hatékony népgazdaság felépítésében nekünk új szövetségi állambeli-csökkenés – még néhány mélyreható átalálási nehézség ellenére is – sokkal kevesebb panaszoknálvalónak lenne, mint a magyar kollégáknak.

Bepillantások a magyar kultúrtörténetbe

Az ugodi erdészet felé vezető utunkat Jákón szakítottuk meg. A Jáki templom Magyarország legjelentősebb román stílusú műemlékei közé tartozik. A templomépületek a nyugati kultúrtörténet egy fontos részét testesítik meg. Számunkra meglepő volt a magyarok szoros vallási kötődése. A korunkbeli cisztercita szerzetessel való találkozás, vagy a jáki templom plébánosának lelkes elbeszélése, amellyel a templom minden kis részletének a történetét elmondta, mindig emlékezetes marad a számunkra. Utunk során nagy érdeklődésre talált a soproni óváros, a cisztercita apátsági templom Zircen, a püspöki város Veszprém, I. András király temetkezési templom Tihanyban, a pécsi bazilika és a belváros.

A Bakonyban

A Veszprémi Erdőtervezési Iroda igazgatója, dr. Péti Miklós üdvözölt minket a huszárokélopustjai vadászkastélyban. Az Ugodi Erdészet határában *Bálint József* nérdőművelő fogadott minket.

Nemskorára élénk vita alakult ki a nagyterületű bükk cnyósvágás ellen és mellett. Az ilyen gazdálkodás következménye többek között, hogy a ritka magtermő évek és az utóbbi évek szárazsága miatt is nehezen lehet ezeket a területeket újraerdősíteni. Különösen kedvezőtlenül hat a nagy vadállomány a növedék fejlődésére.

A mai magyar vadállomány és egy, a századfordulón az Osztrák-Magyar Monarchiában elvégzett feltérképezés (Vadgazdálkodási Tanszék, Sopron) összehasonlítása is mutatja, hogy az erdő-vad feszültséget mindig is érdekkörök határozták meg és nem az erdészek tehetetlensége.

A megváltozott társadalmi körülmények között újra el kell dönteni az erdő és vad közötti prioritás kérdését. A devizavadászat korszakában újra világos erdőpolitikai döntésekre van szükség. Az biztos, hogy különböző korú elegyes erdők nevelni nagy vadállomány mellett igen nehéz.

Mivel az erdő-vad vita többször is megismétlődött az út során, azt kellett feltételeznünk, hogy ez egy, az egész magyar erdészetet érintő probléma. Németországban szintűgy megoldatlan meg ez a kérdés.

Élénk beszélgetés alakult ki az állományminőség megítélésében is. Feltűnő volt a sok villás elágazás az idős bükk kálományokban. Lehetséges okokként a növények származása, a magfák kiválasztása és a gyérítési stratégia merültek fel.

Semmiiben sem mutatkozik akkora véleménykülönbség az erdészek között, mint az állománykezelés stratégiáinak megítélésében.

Fűtőgyártó- és fűrészüzem Franciavágyáson

Ez az üzem szemléletesen mutatja, hogy egy közepes vállalkozás hogyan tudja következetesen kihasználni a fában gazdag Bakony-hegység termőhelyi előnyeit. A igényt parkettává, a bükköt hámozott fűtőtrá dolgozza fel. A fa szárításával és ágyrugók előállításával tovább nemesítik a faanyagot és ezzel kiégésűtő bevételekre tesznek szert.

Számunkra meglepők voltak az egyesével beállított nagy termelékenységű gépek (szalagfűrészek, fűtőhámozógép). Ezek technológiai sorokká való összeláncolása pillanatnyilag költségesebbnek tűnik, mint a szállítási és átrakodási folyamataikhoz munkaerőt alkalmazni.

A különböző bérszínvonal Magyarországon és Kelet-Németországban – az erdészetben és a faiparban kb. az 1:10...12 arány a jellemző – kényszerűen is más irányelvekhez vezet. Az új szövetségi államokban minden középosztálybeli fafeldolgozó üzem azonnal ki lett szolgáltatva a szabad piacnak.

A keletnémet díjszabásoknak alkalmazkodni kellett a nyugatiakhoz, ezért minden drága elő munkaerőt azonnal kicseréltek gépekre, ha az üzem életben akart maradni.

Ezért munkapolitikailag kedvezőbbnek ítéltük meg a lassú, piacra való alkalmazkodást, mint a hirtelen átalálást a szabad piacra. Ez esetben persze a nemzetközi alkalmazkodás is lecsussul.

A Zselic-dombvidék

A Mecseki EFAG Rt. szigertvári erdészetben szívélyes fogadtatásban volt részünk. Dr. Papp Tivadar vezérigazgatóhelyettes és Könyves Kálmán erdészeti igazgató kalauzolt el minket egy 185 éves egyedülálló ősbükkösbe. Ilyen állományokat, amelyeken az erdősz a természetes szukcessziót figyelheti meg és ahol a természetbarátok ritka esztétikai élményekben van része, a jövőben is fenn kell tartani. Annál is inkább, mert a természetes környezet, a tájak betelepítését és iparosodását már szabványok érzékelik a következő nemzedékek, ha nem lennének ilyen természetrajzilag jelentős erdők, mint például az almameléki – az egykori háborítatlan biocönózisok élő tanújaként.

Még a magyar erdők csak az ország 18%-át borítják, akkor is lehet ilyen éghajlati és talajviszonyokban és megfelelő erdőnevelési eljárásokkal olyan nagyértékű lombos haszonfát termelni, amely az európai piacon is forgalomba hozható. Példaképpen látnak ilyen nagy értékű

Tudósítás

Az ország 4 megyéjéből jöttek össze közép- és felsőfokú szakemberek az Erdészeti Menedzser Iroda által Rómaifürdőn rendezett „Tanácsadás állás és anyagi gondokkal küzdő szakemberek számára” című rendezvényre.

A résztvevők között megjelent még munkában lévő de állását végesnek tartó, már munkanélküli, és gyakorlatot vállalkozó is.

A rendezvény eredményeképpen megalakult az „Erdősítők Új Szövetsége”, amelynek célja: a hagyományostól eltérő módon, annál hatékonyabban erdősíteni. Munkához és jövedelemhez juttatni a tevékenységgel szimpatizáló, állás és anyagi gondokkal küzdő erdész szakembereket.

E rendezvény szervezését Kiskunhalason az új magánerdőtulajdonosokkal volt találkozók.

Hozzászólók: dr. Farkas László, Sas Imre, Gadácsi Attila, dr. Darabos István, Kocsis Vilmos, Vén Ferenc, Gál István, Nagy Szeder István, Henc György és fia, Szőke László, Dávid Sándor, Kóhalmi Ákos, dr. Bor Gyula.

A következő rendezvény ideje: 1994. április 22. Kiskunhalas.

Henter Pál
okl. erdőmérnök

ezüsthárserdőket, amelyek sarjerdőből fejlődtek ki. Sőt a csertölgy is – amit olykor előítéletekkel terhelnek meg a felfeldolgozók – képes itt nemcsak faanyagminőséget produkálni. Ezek az állományok hosszú távon vagányt jelentenek a magyar gazdaság számára.

Különbözőképpen értékelték az erdészeti munkák bérköltségeit. Ha egy ültető asszony havonta átszámítva kb. 250 márkát keres – ez kevesebb, mint 10 százaléka egy német erdész havi jövedelmének –, akkor ez az egyik oldalról azt mutatja, hogy mekkora erőfeszítések szükségesek az emberek szociális feltételeinek javításához. Másik oldalról ez az alacsony bérszínvonal hozzásegíti az erdészeti olyan munkák kivitelezéséhez is, amelyeket a fejlett országokban nem végeznek el, mert túl sokba kerül.

A Mecsek-hegység

Dr. Papp Tivadar és Szőnyi János erdőművelési osztályvezető vezetésével szó volt a bányaszektor újra erdősítéséről és a lakosság növekvő igényéről a településközi üdülőhelyek iránt – korlátozott erdészeti használatra.

Bányaszekortól formált kopár vidékek a volt NDK-ban főleg a barnaszén-külfelvételek és az uránbánya helyén keletkeztek. A krónikus pénzhány miatt a reaktiválás vagy teljesen elmaradt, vagy nem a szükséges következetességgel történt.

A terület rendezési most már milliárdos költségekre rúg. Egyedül az erdőgazdaságnak ez túl sok lenne – a gazdaság egy központosított akciójára, az állam politikai befolyására van szükség.

Más a helyzet az erdő üdülő- és hasznofunkciójával. Ez a téma igazítja Németországban a kedélyeket. Az olyan szélsőséges vélemény sem ritka, amely minden egyes fát megtagtani és védeni igyekszik, az erdő használatát pedig teljesen elutasítja. Véleményünk szerint három dolog van, amit félreismernek az emberek:

1. Csak egy gazdag ország tud fabehozatából élni és a saját erdeit kiemelni.

2. Az erdőművelés teljes mellőzése végeredményben ösmerdőszerű képhez vezetne, ami sem a természetben nem lenne kielégítő, sem sok ember „rend”-elképzeléseibe nem illene bele.

3. Akkor is szükség van az erdőszemélyre, ha az eddig megművelt erdőket természetközeli erdőkké akar-nánk átalakítani, legfőképpen az erdők értékekben.

Természetesen az erdőszemélyre is fel kell ismernie, hogy az erdő már nemcsak

nyersanyagszállító lehet, hanem több funkciót is el kell látnia. Véleményünk szerint fontos lenne, hogy az erdőszemély jobban keresse a jövőben a nyilvánosságát – az erdőszemély szükséges intézkedéseit megértésére érdekében. Ahol a természetvédők és az erdőszemélyek együttműködnek, ott olyan konfliktusokat is meg lehet oldani, amelyek az erdővel, mint a természetvédelem, az üdülés és a gazdálkodás látszat-ellentmondásaival függnek össze. Kívánjuk, hogy ez sikerüljön a nagyvárasi Pécs közeli Mecsek-hegységben is.

A Duna árterén

A Gernenci EVAG Rt. Budai erdőszemély területén, Mohács közelében megkezdte a Duna tölgyvel, kőrisel és szillessel egyetemes ártéri erdőt és a puhafás ártéri vidéket. Egyvalami világos lett előttünk: amikor az ember nagy igyekezetben beavatkozik a természetbe, akkor csak legfeljebb a következmények első pár láncszemét képes nyomon követni. A Duna kiegyenesítése, az uszadékhomok-utánpótlás megakadályozása mind a Duna gyorsabb folyásához vezet, így a folyó milliméterenként mélyebbre ássa magát a mederben. Ennek kényszereszerű következménye a süllyedő talajvízszint, amely a csapadékszegény évek és a hi-

ányzó áradások hatására még inkább súlyosbodik. Már száz éves fák is növekvő gyorsasággal pusztulnak el, mert a gyökerek nem érik el a talajvizet. A Duna jellegzetes ártéri erdő fokozottan veszélyeztetett!

Németországban minden hajózható folyón ismertek ezek az ok-okozati mechanizmusok. Jelenleg az Elba és a Saale folyók kiegyenesítéséről és a folyami vízlépcsők építéséről töltő tervezeteket vitatják. Reméljük, hogy nekünk ebben több sikerünk lesz, mint magyaroknak a Duna-vízlépcső kérdésében a szlovákiai Gabcsikóvóban!

Közben dolgozunk a diplomamunkánkon és reméljük, hogy sikerül az ártéri állást a zöld erdőben vagy a felfeldolgozó iparban megkapnunk.

Jó benyomásokat szerezünk a magyarországi kirándulásunkon. Szeretnénk, ha ezek a korábban már hagyományként élt kapcsolatok a magyar és a német erdészeti és erdészeti tudományok között újra életet nyernének.

Dr. Christoph Richter a német tanár és Odette Dumke, Ellen Schlieker, Susanna Scholz, Falk Stäth, Kerstin Wichter hallgatók élményeit és véleményét feljegyezte és fordította:

Braunitzer Richárdné

Sajtótájékoztatót tartott az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottsága

A téma az elmúlt év bizottsági munkájának értékelése volt. *Dr. Rott Nándor* elnök, *dr. Papp Sándor* és *dr. Kiss Róbert* alelnökök adtak tájékoztatást. Többek között elmondották, hogy:

a bizottság a környezetvédelem területén *alapvető jelentőségűnek tartott konkrét ügyek* egész sorában közvetlenül fordult a Kormányhoz, egyes tagjaihoz, országos hatáskörű szervek vezetőihez, a Legfőbb Ügyészhez, és nyolc esetben foglalt állást *alapvető jelentőségűnek* tekintett kérdésekben megküldve azokat az említett szervezeteknek (vezetőiknek).

Nem unatkozhattak a bizottság tagjai, hiszen a közismert nagy témák mellett, mint Bős-Nagymaros, veszélyes hulladékok, a Balaton vízvédelme stb. az év során számtalan *figyelemfelhívó levelet* kapott a bizottság, amelyek nagyobbik részét a Kormányhoz, illetékes minisztériumaihoz, egyes önkormányzatokhoz, a Legfőbb Ügyészhez továbbítottuk és megvizsgálásra is kerültek. A titkárságunkra érkezett ilyen jellegű *ügyiratok száma meghaladta a hatszázat*.

Dr. Rott Nándor elnök a természetvédelmi törvény belátható időn belüli előterjesztéséről tájékoztatta a jelenlévőket. Az Erdészeti Lapok kérdésére elmondta, hogy az erdő, a föld, a vadászati törvény készítéséről a földművelésügyi minisztertől kellene felvilágosítást kérni.

Mivel e sorok írója az eltelt három év alatt úgyszintén három földművelésügyi minisztertől kapott olyan értelmező tájékoztatást, hogy lesz erdő-törvény, a sajtótájékoztatón több kérdést nem tett fel.

Néhány észrevétel Balsai Endrének és Balsai Sándornak a hansági erdőgazdálkodással kapcsolatban írt cikkéhez

Először talán az éger őshonosságáról: valamennyi, a Hanságot átszelő vagy érintő vízfolyás mellett találhatók égerligetek. Nehéz elképzelni, hogy miért pont ezt a számára oly kedvező területet ne népesítette volna be. Persze ne egybefüggő égeresek áthatolhatatlan rengetegének képzeljük az ősi tájat, hanem rendkívül mozaikos elrendeződésű növényzövegeteknek együttesének.

S vajon mi lehetett a feladata az 1600-as évek éger ispánjának, ha éger meg nem is volt a Hanyban? *Andreas Kornhuber* az 1800-as évek első feléből nagy kiterjedésű égereseket említ. Mind ezeknek nem mond ellent, hogy a lecsapolást követően sok helyen intensív égertelepítésbe kezdtek. Ezért tehát az a többek által hangzottatott nézet, hogy az éger épp oly tájidegen a Hanságban, mint a nemes nyárak, értelmetlen.

Megengedhetetlen, hogy legalább a természetvédelmi területeken az ősi tájnak, a hagyományos gazdálkodásnak hűrnemzője se maradjon. Ebből a megfontolásból kívánjuk az égergazdálkodást, ha kis területen is, de fenntartani. Persze dönthet úgy a gazdálkodó, hogy az éger számára alapvető létfeltételeket továbbra sem biztosítja. Ebben az esetben azonban egy tájegység maradéktalan tönkretételének a felelőssége is az övé.

Mivel magyarázható, hogy a még ma is fenséges képet mutató „csíkos éger” mellett sem sikerül felújítani az égert, mikor a Hanságban másutt a tőzegbányászat után visszamaradó és a tőzegtüzekkel érintett területeken is jól újul? A pusztulás oka valóban „a lápi savanyú rétegek degradációja”? S hűhet-e, hogy ugyanezek a tönkrement talajú területeken ma is eredményes nemesnyár-gazdálkodás folyik? Képtelenség, hogy a jó-

val igényesebb nemes nyár megtalálja létfeltételeit azon a koton, ahol a sekély gyökérű éger csak senyved.

Az égertelepítések eredménytelensége, a középkori állományok minimális növedéke megítélésém szerint az elégtelen vízellátásra vezethető vissza. Nyilvánvaló, ha egy tájegység vízháztartását teljes mértékben a nemes nyárakhoz igazítjuk, úgy egy teljesen más igényű fafajnak a létfeltételeit rontjuk, esetleg lehetetlenné tesszük.

AZ ERTI szakértői által készített tanulmány szerint az égertermelés rentábi-

lis a Hanságban, s a nemes nyáraknál kisebb jövedelmezőségét az öntözővíz költségeire vezetik vissza. 1993-tól azonban a természetvédelmi területeken ún. ökológiai víz ingyenes biztosítására van lehetőség.

Javasoljuk ezért a dél-hansági erdőszetnél, a meglévő csatorna-rendszerrel a környezetétől izolálható területen az éger telepítését, természetesen a megfelelő vízellátásról is gondoskodva. Bizonyítanék kísérlet, hogy valami ismeretlen kör bántja-e az égert, esetleg „megütölte-e” évezredek hazáját.

Végül a tőzeg léte is alapvetően a víztől függ. Annak hiányában menthetetlenül kotsodik. A kotura pedig aligha alapozhatunk nyereségérdekelt erdőgazdálkodást.

Markovics Tibor

Kedves Arday Lajos!

Elgondolkodtató és komoly kérdéseket felvető írásának elmaradásáért kivételesen nem a szerkesztő hibáztatható. Az írást – válaszádsára – feladtam egy szerkesztőbizottsági tagunknak. A postán viszont – vagy valahol – elkeveredett, így a címzett nem kapta meg. Mivel másolatot nem volt, próbáltam Önt Kőszegen keresni, de többszöri érdeklődésemre is csak nemleges választ kaptam. Így az az érzésem, hogy álnéven írt. Ami nem lenne baj, ha közölte volna – szerkesztőségi meghagyással – igazi adatait is. Természetesen titoktartási kötelezettséggel. Kérem, ha tévedek is, küldje el morgolódását újra, hiszen az abban felvetett kérdések a mai napig időszerűek.

Tisztelettel: a Főszerkesztő

Levél Tompa Károlynak

Mélyen tisztelt Professzor Úr, kedves Karsai Bátyám!

A tavalyi „aranytalálkozó”... (Erdészeti Lapok 1993. november, 358–359. oldal) – Eddig csak tudományodat és munkaszeretetedet csodáltam diákkorom óta. Most derül ki, hogy szíved és érett bölcsességed is ugyanekkora. Ilyen szívből jövő, tiszta és meleg írást – nyomtatásban is megjelent köszönettel – nem olvastam még az EL-ben, de máshol sem. A szív és a barátság művésze is vagy, nem csak a tudományé! Értesz, ugye? „Ami a szó kimondani nem tud, érezze meg a lélek” (idézet – egy kis módosítással – Tóled).

Jó 30 év, a diplomatervem végén, példaképemként írtalak, illetve említettelek. Jaj, de szeretnék Rád hasonlítani legalább szívmelegben és bölcsességben, ha tudományban és szorgalomban nem is követhetlek!

Tisztelettel szeretettel kívánva az összes égi és földi jót:

Dobay Pál

Az ÁV Rt. Ügyvezetőségének 1993. december 1-i ülésén hozott 207/1993. sz. (XII.1.) határozata szerint jóváhagyták a Somogyi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság átalakulását, az 1992. évi LIII. törvény alapján.

Az átalakulás időpontja: 1993. június 30.

7. Páli Ernő közgazdász

A társaság neve: Somogyi Erdészeti és Faipari Részvénytársaság (SEFAG Rt.)

Felügyelőbizottság

1. Bulecza Attiláné közgazdász, az FB elnöke
2. Szántó Gábor erdőmérnök
3. Nemes Lajos erdőmérnök

Az Igazgatóság tagjai

1. Dr. Kosztka Miklós erdőmérnök, tanszékvezető egyetemi docens, az igazgatóság elnöke
2. Horváth Zoltáné faipari mérnök
3. Merkel Gábor erdőmérnök
4. Lukács Zoltán mezőgazdasági mérnök
5. Bóna József erdőmérnök, a SEFAG Rt. vezérigazgatója
6. Gemesi József erdőmérnök, a SEFAG Rt. gazdasági igazgatója

Az FB dolgozók által megválasztott tagja:

4. Vízvári István erdőmérnök, közgazdász, SEFAG Rt.
5. Dr. Radnai Szilárd jogász, SEFAG Rt.

A SEFAG Rt. tulajdonosi képviselőjét, vagyonkezelési feladatait az ÁV Rt.-nél Gerely Ferenc látja el.

ROVATVEZETŐ: WISNOVSZKY KÁROLY

**Az Országos Erdészeti Egyesület
elnökségének és választmányának
1994. évi munkaterv**

1994. január 6. Elnökségi ülés

1. Vadászati és vadgazdálkodási törvénytervezet véleményezése, megvitatása

2. Irányelvek kidolgozása (javaslato)

3. A választási bizottság munkájához

3. 1994. évi munkaterv

január 27. Elnökségi ülés
Vezetőségválasztó közgyűlés szervezésének indítása

február Kihelyezett elnökségi ülés (Börzsöny)
A vadgazdálkodási szakosztály munkája
Erdőtörvény-tervezet véleményezése
Pártoló tagok tanácsának ülése

március 10–11. Helyi csoportok titkárai, szakosztály-
vezetők értekezlete Galyatetőn

március 24. Díjbizottság ülése
Elnökségi ülés
Választmányi ülés
1. Az Alapszabály módosításának megvitatása
2. A Díjbizottság előterjesztése az 1994. évi kitüntetésekre

április 28. Elnökségi ülés
Beszámoló a helyi csoportokról és
szakosztályokról lezajlott választásokról

május 26. Elnökségi ülés
június 30. Elnökségi ülés
Beszámoló a választási és jelölőbizottság tevékenységéről, a közgyűlési előkészületekről

július 28. Elnökségi ülés
A közgyűlésre készített beszámolójelentések megvitatása

augusztus 26–28. A közgyűlés forgatókönyve
Vezetőségválasztó közgyűlés (Budapest, Pilis) a Pilisi Állami
Parkerdőgazdaság szervezésében
Szakmai nap

szeptember Elnökségi ülés
november Elnökségi és választmányi ülés

(A helyi csoportok és szakosztályok munkatervét márciusban közöljük.)

Budapest, 1994. január 10.

Barátossy Gábor
főtitkár

Az Elnökség 1994. január 27-én kibővített ülést tartott, melyen dr. Kárpáti László felvetésére elfogadta, hogy a választások során a teljes politikai semlegességet megtartva, az OEE segítse, támogassa erdész képzéstudó szakemberek bejutását a Parlamentbe.

Pontosította a Választási Bizottságnak adott iránymutatását, mely szerint az új elnökségbe 6 elnökségi tagot kell választani, úgy, hogy mind a jelölésnél, mind a közgyűlésen történő választáskor ajánlott figyelembe venni azt, hogy az elnökség összetétele reprezentálja az ország teljes területét.

Első, egyeztető tárgyalást folytatott a Pilisi Parkerdő Rt. vezérigazgatójával, Dobó Istvánnal és a helyi csoport titkárával, Mizik Andrásal az 1994. évi Vándorgyűlés lehetséges programjáról.

A Vándorgyűlés tervezett időpontja 1994. augusztus 26–28. Szálláshely: Dobogókő.

– Dr. Szász Tibor, a Szeniorok Tanácsának elnöke felhívta az elnökség figyelmét, és kérte hathatós intézkedést a földtervénytervezetben megjelent, az erdők hátrányosan érintő paragrafusok ellen.

– Az Elnökség elfogadta az OEE 1994. évi költségvetés-tervezetét, és ennek ismeretében hathatós költségcsökkentési irányelveket szabott meg.

A kecskeméti helyi csoport életéből

Helyi csoportunk mintegy 40 fővel több évi szünet után társ-erdőgazdasági tanulmányútot vett részt.

A tanulmányút témája az ártéri erdőgazdálkodás, valamint a bőszi vízi erdő létesítményeinek megtekintése volt.

A kisalföldi EFAG részéről Csontos István vezérigazgató-helyettes, helyi csoporttitkár fogadott bennünket Győr határában. Ismertette és bemutatta az erdőgazdaságot, amelyet konkrét adatokkal, számokkal támasztott alá. Első állomáshelyünkön, az ásványrárói csemetekertben dr. Magas László vezérigazgató tartott üdvözlés után rövid tájékoztatást az erdőgazdaság életéről. A tervezett hajókirándulás az alacsony vízállás miatt csónakkirándulássá módosult, de a hangulatos erdei környezetben elfogyasztott finom sült hal bőven kárpótolt bennünket. A nap hátralevő részében az elégtelen vízutánpótlás miatt szenvedő ártéri nyarasokat láttuk, majd a vízelépcsőrendszer kihasználatlan magyar létesítményét, a dunakiliti duzzasztóművet kerestük fel, ahol kísérőnkől részletes és szakszerű magyarázatot kaptunk mind erdőgazdálkodási, mind vízgazdálkodási vonatkozásban. A dunaremetei vízmérca megtekintését az év legcsapadékosabb percére időzíttük, így késő éjszakába nyúlt a baráti beszélgetéssel egybekötött szűrítőközös.

Másnap ragyogó időben, a győri csoport szervezésében, másik busz is csatlakozott hozzánk, és kisalföldi kollégáinkkal együtt érkezünk a rajkai határállomásra. Szlovákiai programunk a dunacsúny elzárásánál kezdődött. Szlovák vízügyi szakemberek mutatták be a „C” variáns műszaki létesítményeit, amelyek még jelenleg is építés alatt állnak. Láttuk, hogy kap az Öreg-Duna 300–500 m minimális vízutánpótlást, ami a Szigetköz teljes kiszáradását jelentheti.

Megtekintettük és autóbusszal bejártuk a csallóközi oldal ártéri erdőt, az ott kialakított vízutánpótlási rendszert. Megállapítottuk, hogy a terület vízellátása irigylésre méltó, mindenféle vízhozammal állandó vízszintet tudnak tartani. Ezzel a helyzettel magyar oldalon is elégedettek lennénk, megoldódna az ártéri erdők vízutánpótlása!

A program a bőszi vízi erőműnél ért véget.

A hangulatos, jól sikerült tanulmányút tapasztalataival a vízelépcsőrendszer megüldözéséhez közelebb kerülünk, és csak javasolni tudjuk mindenkinek ítéletalkotás előtt a helyszíni tapasztalatszerzést!

Köszönet illeti a program szervezésében résztvevő valamennyi kolléga munkáját, külön kiemelve Csontos István titkár sokoldalú szervező munkáját, magas felkészültségű idegenvezetését!

Bognár Gábor

A szegedi Akadémiai Bizottság Erdészeti Munkabizottsága Kecskeméten közös rendezvényt tartott.

A rendezvény témája a táji erdészeti kutatások újabb eredményeinek bemutatása volt a tő melletti szakembereknek.

A rendezvényen a következő témákban hangzottak el előadások:

Dr. Tóth József, ERTI tud. osztályvezető:

Homoki fenyvesek véghasználati kora az egészségi állapot függvényében.

Magyar Lajos, ERTI tud. munkatárs:

A gyökérrontó tapló okozta fertőzés ökológiai tényezőinek vizsgálata a Duna-Tisza közén.

EGYESÜLETI HÍREK

Dr. Rédei Károly, ERTI tud. főmunkatárs:

Szelektált akácfaajták termesztési kísérleteinek értékelése.

Az előadások témája az alföldi erdőgazdálkodás élő problémáival találkozott, ezért a mintegy 30 fő részvevő élénk eszmecsere folytatott. Ezen óhatatlanul előkerült szakmánk nagy kérdőjele, az erdők privatizációja, illetve a kárpótlással kapcsolatos visszasszágok.

Az Erdészeti Munkabizottság az előadások után elkészítette 1994. évi munkatervét.

Bognár Gábor

Az OEE balassagyarmati helyi csoportja és az Erdővédelmi Szakosztály elsősorban az IEFAG erdőművelési műszaki vezetői részére helyszíni bejárásal egybekötött értekezletet tartott a legaktívabb erdővédelmi és erdőművelési problémákról: a diósjenői és a váci erdészeti területén.

Dr. Leskő Katalin az Erdővédelmi Szakosztály részéről a váci erdészeti területen kialakult, rendkívülnek ígérkező (Lymantria dispar) gyapjaspillé-gradációval kapcsolatosan felhívta a figyelmet arra, hogy nemcsak a Lymantria dispar, hanem egyéb kevésbé feltűnő károsítók is feltűnő gradációban vannak az előrejelzések szerint.

Ennek okát az erdők gyengülő egészségi állapotára vezette vissza, és felhívta a figyelmet arra, hogy a százéves átlaghoz viszonyítva csökkent az éves átlagos csapadék, valamint ugyanakkor nőtt az éves átlagos hőmérséklet, a forró napok száma stb. Együttal ismertetve a lehetséges védekezési módokat. Szükségesnek tartja erre felkészülni, mivel a fentiekben elmondott és grafikonokon bemutatott változások miatt legyengült erdők, amelyek már az ez évi rájáráskor után is alig hajtottak ki, egy újabb tarta vágást aligha viselnek el.

Másik erdővédelmi problémák a tölgypusztulás, mellyel kapcsolatosan **Bórh Gyula** által elhangzott, hogy az időjárás vagy egyéb környezeti tényezők kedvezőtlen változásai még önmagukban nem okoznak a tölgypusztulás néven kb. 12–13 éve ismert jelenséget. A legyengültség következtében azonban olyan károsítók szaporodtak el, mint a képtenyusz díszbogár (*Agrilus biguttatus*), a gyűrűs tölcsérgombák (*Amuraria melaleuca sensulato*) stb. Az elmondottak alapján mi, jelenlévő gyakorlati szakemberek, két, a munkánk során azonnal hasznosítandó megállapítást tettünk:

– bármilyen beavatkozás csak olyan kismértékben szabad elvégezni, hogy az állomány belső klímaviszonyai lehetőleg ne változzanak,

– ne csak a már valóban kiszáradt fákat vegyük ki, hanem vizsgáljuk meg az első észrevehető tüneteket mutató egyedeket is, és amennyiben különösen az *Agrilus biguttatus* nyomaival találkozunk, akkor ezeket az egyedeket is ki kell termelni.

Tehát a beavatkozás kezdete előtt feltétlenül vizsgáljuk felül az erdőréz egészségi állapotát. Probléma esetén a fenti két szempont szerint döntünk el, hogy az üzemtervi előírás szerinti műveletet vagy csak egészségügyi termelést végzünk-e.

Mindkét kolléga megállapításait egyetértéssel vettük tudomásul, megköszönve napi munkánkhoz adott segítségüket.

Emellett bemutattuk a két erdőzsemet a kiegyenlített jövedelmező gazdálkodás és az erdőfelújítás kapcsolatát a Szendehely 11 B (Zechner Géza ker. vez. erdész), a Vác 19–20-as erdőrészek (Dekák András ker. vez. erdész), a Berkenye 15–65 tag (Králik Mihály ker. vez. erdész), a Diósjenő 48 A–C erdőrészek (Gréczy Sándor ker. vez. erdész) felújításai kapcsán.

A napot **Sándor Géza** erdőmérnök erdőfelügyelőnek állított emlékoszlop felavatása zárta.

Korbonski Bogdáné

A soproni csoport „Vadgazdálkodás, vadászat aktuális kérdései” címmel előadásokkal egybekötött rendezvényt tartott. Meghívtak előadók **Vajai László** főosztályvezető (Földművelésügyi Mi-

nisztérium, Vadászati és Halászati Önálló Osztály) és **dr. Kőhalmi Tamás** tanszékvezető (Erdészeti és Faipari Egyetem, Vadgazdálkodási Tanszék) voltak.

Rendezvényünket megtisztelte a veszprémi Akadémia Bizottság Vadgazdálkodási Szakbizottsága, **Varga Béla**, az OEE alelnöke, valamint erdőgazdaságok vezetői is.

Vajai László főosztályvezető többek között szólt arról, hogy a vadállományban szemben az élőhelyek van elsőbbség, a vadgazdálkodás valós ellenőrzésére ma nincsenek meg a feltételek, az orvvadászat szigorúbb büntetése volna időszerű. A készülő vadgazdálkodás, vadvédelem, vadászati törvény alapelveiben a földtulajdonhoz kötődik. A vadászterület határa nem követi szükség-szerűen a tulajdonos területének a határvonalát. A vadászterület minimális haszonbérleti időtartama 10 év, mely megegyezik a vadgazdálkodási üzemterv érvényességi idejével. A haszonbérbeadás-sal kapcsolatban elmondta, hogy az önkormányzati törvény e pontot érintő részét módosítani kell, azonban nehézséget jelent, hogy kétharmados törvénnyel van szó.

Dr. Kőhalmi Tamás tanszékvezető a nagyvadgazdálkodásunkat elemezte. Részletesen foglalkozott az egyes vadfajok létszámával, területi elhelyezkedésével, a gazdálkodás bevételeivel és kiadás-ával.

Hangsúlyozta, hogy vadgazdálkodással kapcsolatos törvényt a kapcsolódó törvényekkel együtt kell benyújtani a parlamentnek. A vadgazdálkodás állami felügyeletet kell megerősíteni, és ezért cél-szerű volna vadászati felügyeletet létrehozni.

Kiemelte a biodiverzitás megőrzésének szükségességét. A jövőben a magántulajdon és a vele járó kisebb területi egységek miatt valószínűleg előtérbe kerül a zártjári vadgazdálkodás.

A hozzászólásokon elhangzott, hogy a vadlétszámbecslés nagy részben hamis, amire vadgazdálkodás nem tervezhető. A vadász-terület és vadgazdálkodási táj közötti különbség van, az előbbi egész kicsi is lehet. A tulajdonviszonyok változása szükség-szerű, a vele járó területi felaprózódás is. Ezért az ellenőrzés nehezebbé válik, ennek megoldását meg kell találni. Fontos feladat az élő-hely gazdálkodás megfelelő szintre emelése is.

A rendezvényen 43 fő vett részt, hozzászóltak: **Rakonczay Z., Porubszky J., Kölls G., Kondor A., Varga B., Feiszt O., Bencze L.**

A soproni csoport 1993. november 2-án tartott rendezvényén **Sziklai Oszkár** ny. professzor (British Columbia, Vancouver) ve-tületképes előadást tartott Kínai erdők és emberek címmel.

Érdekes felvételeket láthatunk és különleges információkat hallhatunk a kínai erdőgazdálkodás, erdészeti nemestítés és a kínai élet eseményeiről.

Az előadáson 45 fő érdeklődő tagtársunk vett részt.

Ormos Balázs

E havi számunk szerzői

Bartha Dénes	EFE	Sopron
Bencze Lajos	EFE	Sopron
Bordács Sándor	OMMI	Budapest
Domokos János	tanár	Budapest
Csütönyi József	MOSZ	Budapest
Grósz Róbert	EFE	Sopron
Jérome René	erdőmérnök	Budapest
Kató Pál	erdőmérnök	Győr
Kucsera Mihály	EFE	Sopron
Markovics Tibor	erdőmérnök	Kőszeg
Pápai Gábor	OEE	Budapest
Peukó-Szandner Aladár	Gemenci Rt.	Baja
Péti Miklós	ERSZ	Veszprém
Reményfy László	erdőmérnök	Eger
Sepsi Beáta	EuroBank	Veszprém
Sóder Márton	TVH	Budapest
Szabó Lajos	tanár	Eger
Szűts József	EFE	Sopron
Tompa Károly	EFE	Sopron

FeHoVa

3. Nemzetközi Fegyver-, Horgász-, Vadászkiállítás és vásár

**1994. április 7-10.
Budapest Sportcsarnok
(XIV. ker., Istvánmezei út 3-5.)**

A kiállítás témaköre:

- terepjáró autók	- lámpák
- vízi járművek	- kések
- erdészeti gépek	- bőrtermékek
- fegyverek	- ruházat
- löszerek	- vadvédelmi berendezések
- fegyverszerekrények	- környezetvédelmi berendezések
- vadász- és sportjark	- horgászati felszerelések
- vadászati kiegészítő eszközök	- vadászati, horgászati turizmus és szolgáltatás
- fémtisztítók	- preparátorok
- optikai tárgyak	

**Megtekinthető: 10.00 – 18.00 h-ig.
Jelentkezési határidő:
1994. február 28.**

Az 1994-es kiállítás árai:

Fedett terület: 6900 Ft/m² + ÁFA
Szabad terület: 2700 Ft/m² + ÁFA

Felépített egységstand 6 m² 66 000 Ft + ÁFA
12 m² 132 000 Ft + ÁFA

A kiállítás helyszínén,
a Budapest Sportcsarnokban
a kiállítás ideje alatt molino-kihelyezés 20 000 Ft/db + ÁFA
Zászlókihelyezés a Küzdőtér felett 10 000 Ft/db - ÁFA

A katalógusban hirdetési lehetőség: (30 000 példányban, A/5 méretben, színes kivitelben készült)
a/ egész oldalas színes belső hirdetés 99 000 Ft + ÁFA
(nyomdakész grafikával filmen)
b/ feloldalas színes belső hirdetés 50 000 Ft + ÁFA
c/ negyedoldalas színes belső hirdetés 25 000 Ft + ÁFA
d/ a kiállító cég színes emblémája 10 000 Ft + ÁFA

**Jelentkezés és bővebb felvilágosítás a Szervezőirodánál:
HUNTURIST RT.**

H-1024 Budapest, Retek u. 34.

Telefon: 115-24-03, 115-82-60, 115-22-81, 136-39-16

Fax: 135-23-56

Inter-Európa Bank Rt.

Inter-Európa Bank Rt. Veszprém Területi Fiók

Veszprém, Kossuth u. 6. I. emelet

Telefonszám: 88/426-044

Telefax: 88/426-299

Telex: 32-785

Nyitva tartás: 8-16 óráig

pénteken 8-14 óráig

**Gazdálkodó szervek részére teljes körű
banki szolgáltatás,
nemzetközi pénzforgalmi ügyletek bonyolítása**

ERDŐTELEPÍTŐK FIGYELEM!

MMI által vizsgált,
Pannónia és OP 229-es
nemesnyár
gyökeres dugvány
6-8 Ft/db
Feketedió 1 éves
magági csemete
3 Ft/db
ELADÓ

Érdeklődni lehet:
Bényi Sándor,
Szekszárd-Keselyős
Telefon: (74) 311-833

ORSZÁGOS ERDÉSZETI TALÁLKOZÓ

1994. április 21-23.

Sopron

Az Országos Erdészeti Egyesület, az Erdészeti és Faipari Egyetem
Erdőmérnöki Kar és az E.K.F.M. (ERFATERV) Kft.

közös rendezésében

a WOOD TECH

Erdészeti és Faipari Szakvásár
rendezvényei keretében.

Bővebb információ, felvilágosítás:

E.K.F.M. (ERFATERV) Kft.

Nyerges Éva

Telefon: 142-6199, 122-7605

Fax: 142-6199, 121-4071